

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

Disaster Preparedness and Response Plan

चौथो अध्यावधिक योजना, २०७९

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

मुगु

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय

Telephone ☎ : 087-460200, 087-460020
Website : www.daomugu.moha.gov.np
E-mail : daomugu5@gmail.com
daomugu@moha.gov.np

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

पत्र संख्या:- २०७९।०८०

चलानी नं:

मन्तव्य

नेपाल प्राकृतिक विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देश हो। यहाँको जटिल र विविधतापुक्त भू-बनोट तथा प्राविधिक रूपमा कमजोर भौतिक संरचना निर्माणले गर्दा बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, शितलहर, खडेरी, दुर्घटना आदि जस्ता विपद्का कारण वर्षेनी ठूलो मात्रामा जनधनको क्षति हुने गरेको छ। यस प्रकार हुने क्षति न्यूनीकरण गर्नका लागि जिल्लाभित्र उपलब्ध स्रोत साधनको परिचालन गर्न सबै सरोकारवाला निकायहरूबीच सहयोग, समन्वय र सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

उपरोक्त बमोजिमको प्राकृतिक विपत्तिहरूबाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण गर्नका निमित्त समयमा नै तत्काल पीडितको खोज, उद्धार र पुनःस्थापनाका लागि नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०६७ स्वीकृत गरेको छ। सोही अनुसार विगतका वर्षहरू झैं यस आ.व. २०७९/८० का लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मुगुले यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गरी प्रशासन गरेको छ। यस कार्ययोजना कार्यान्वयनबाट जिल्लामा हुनसक्ने विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनमा प्रभावकारीता आउने अपेक्षा गरिएको छ।

यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले मुख्यतया विद्यमान नीतिगत व्यवस्था, सम्बद्ध निकाय र तिनीहरूको विद्यमान क्षमता, प्रकोपको पहिचान तथा विश्लेषण, गर्नुपर्ने पूर्वतयारी प्रकोपको समयमा गर्नुपर्ने कार्यबारे प्रष्ट विश्लेषण गरेको छ। साथै, यस योजनालाई ११ वटा विषयगत क्षेत्रमा छुट्ट्याई जिम्मेवार निकाय र सहयोगी निकायहरूको समेत भूमिका निर्धारण सहित जिल्लाका ४ वटै स्थानीय तहमा देखिएको जोखिमको विश्लेषण र सम्भावित प्राकृतिक प्रकोपको किसिम र स्तर समेतको विश्लेषण गरी तयार गरिएकाले समग्र जिल्लामा प्राकृतिक प्रकोपबाट हुनसक्ने क्षति न्यूनीकरण, राहत, उद्धार र पुनःस्थापनाको काममा प्रभावकारीता आउने अपेक्षा लिएको छ। योजना आफैमा पूर्ण हुँदैन; यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनले मात्र योजना निर्माणले सार्थकता पाउँदछ। तसर्थ, विषयगत क्षेत्रका जिम्मेवार सम्पूर्ण तह तथा निकायहरूलाई आ-आफ्नो भूमिका प्रभावकारी रूपमा निर्वाह गरिदिन हुन हार्दिक आग्रह गर्दछु।

अन्यमा, यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण तथा अद्यावधिक गर्न सहयोग गर्नुहुने सबै सरकारी निकायहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी-मुगु, युनाईटेड मिसन टु नेपाल-मुगु, आई.एन.एफ-मुगु, किर्डीक नेपाल-मुगु, साहस नेपाल-मुगु, हैरेन्डेक-मुगु, हिरिसडेक-मुगु, पेश नेपाल-मुगु लगायत यो योजना पुस्तिका प्रकाशन गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने USAID/ भकारी परियोजना, मर्सिकोर नेपाल र आर.सि.डि.सि.-मुगुलाई हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु।

२०७९ साल असार।

रोम बहादुर महत
प्रमुख जिल्ला अधिकारी
अध्यक्ष
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
मुगु

दस्तावेज	: जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना-२०७९
प्रकाशक	: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मुगु
सर्वाधिकार	: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मुगु
प्रकाशन मिति	: असार, २०७९
सर्वाधिकार	: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, मुगु
प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग	: USAID/भकारी परियोजना, मर्सिकोर नेपाल, ग्रामिण सामुदायिक विकास केन्द्र, पेस नेपाल
प्राविधिक सहयोग	: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, यू.एम.एन., विश्व खाद्य कार्यक्रम, किर्डाक नेपाल, हेरेन्डेक मुगु, साहास नेपाल, हिरीस्टेक मुगु र आइ.एन.एफ्.

कार्यदल नाम तथा कार्यरत संस्था :

१. जय बहादुर मल्ल नेपाल	संयोजक	रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा, मुगु
२. टेक बहादुर शाही	सदस्य	किर्डाक नेपाल
३. कर्णजंग शाही	सदस्य	आ.सि.डि.सी. मुगु
४. नारद रेग्मी	सदस्य	पेस नेपाल
५. तेजिन्द्र सिंजाली	सदस्य	यु.एम.एन, मुगु
६. विष्णु रावत	सदस्य	हेरेन्डेक मुगु
७. मिन बहादुर रावल	सदस्य	हिरिस्टेक मुगु
८. अमर थापा	सदस्य	साहास नेपाल

संक्षेपीकरण

अप्रचौ	अस्थायी प्रहरी चौकी
ईप्रका	ईलाका प्रहरी कार्यालय
गा.पा.	गाउँपालिका
गैसस	गैर सरकारी संस्था
न.पा.	नगरपालिका
नेरेसो	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
ने.से.	नेपाली सेना
जिट्राप्र	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी
जिप्रशाका	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
जिप्रका	जिल्ला प्रहरी कार्यालय
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
जिसअ	जिल्ला समन्वय अधिकारी
प्रचौ	प्रहरी चौकी
प्रजिअ	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
प्रनाउ	प्रहरी नायव उपरीक्षक
सप्रनाउ	सशस्त्र प्रहरी नायव उपरीक्षक
जि.वि.व्य.स.	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति
सिप्रचौ	सिमा प्रहरी चौकी
शि.वि.स.इ.	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई
शि.वि.स.इ.प्र	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई प्रमुख
स्वा.का.	स्वास्थ्य कार्यालय
CSDA	Cluster Specific Details Assessment
DCDC	Dalit Community Development Centre
DDMC	District Disaster Management Committee
DDPRP	District Disaster Preparedness and Response Plan
DEOC	District Emergency Operation Center
HSO	Health Service Office
HRENDIC	Human Rights Environment And Development Centre
INF	International Nepal Fellowship
KCDC	Karani Community Development Centre
KCDC	Karnali Community Development Centre
KIRDARC	Karnali Integrated Rural Development and Research Centre
MIRA	Multi Initial Rapid Assessment
NRCS	Nepal Red Cross Society
PDNA	Post Disaster Need Assessment
PACE	Partnership Aid Centre
RCDC	Rural Community Development Centre
RRDC	Rural Reconstruction Development Centre
SAHAS	Sahayogi Hatharuko Samuha (Group of Helping Hands)
UMN	United Mission to Nepal
UNFPA	United Nations Population Fund (United Nations Funds for Population Activities)
USAID	United State Agency for International Development

विषयसूची

१. प्रारम्भिक परिचय:.....	1
१.१. मुगु जिल्लाको परिचय:	2
१.१.१ भौगोलिक अवस्थिति, सिमाना तथा राजनीतिक प्रशासनिक विभाजन	2
१.१.२ भू-क्षेत्र र जमिनको बर्गीकरण	2
१.१.३ हावापानी, वनस्पति तथा वन्यजन्तु	3
१.१.४ जनसंख्याको आकार, बृद्धिदर, घनत्व तथा देश बाहिर रहेको जनसंख्या	3
१.१.५ जिल्लामा विद्यमान स्वास्थ्य सेवाको अवस्था	3
१.१.६ जिल्लाको सडक सञ्जाल तथा हवाई यातायातको अवस्था	4
१.१.७ खानेपानी तथा सरसफाइ	5
१.१.८ विद्युतीकरण तथा सञ्चारको अवस्था	6
१.१.९ विगतमा जिल्लामा विपदबाट भएको क्षतीको विवरण	7
२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा, उद्देश्य, रणनीतिहरू तथा नीतिगत व्यवस्थाहरू:	8
२.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा	8
२.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य	8
२.३ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका रणनीतिहरू:	9
२.४ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि संबैधानिक कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरू	10
२.४.१ नेपालको संविधान	10
२.४.२ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४	10
२.४.३ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन नियमावली - २०७५	10
२.४.४ पन्ध्रौं योजना (आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ - २०८०/२०८१)	11
२.४.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७४	11
२.४.६ राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्यको कार्यढाँचा - २०७४	11
२.४.७ दीगो विकास लक्ष्यहरू (२०१५ - २०३०)	11
२.४.८ जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना: (२०१७ - २०३०)	12
२.४.९ कोभिड १९ प्रतिकार्य योजना:	12
३. मानवीय सहायतामा संलग्न साभेदार निकायको विस्तृत विवरण	12
३.१. मुगु जिल्लाका गैर सरकारी कार्यालयका प्रमुख तथा सम्पर्क व्यक्तिहरूको टेलिफोन नम्बरहरू:	14
३.२ प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सांसदहरूका नामावली र सम्पर्क नं.	15
३.३ राजनैतिक दलहरूको विवरण:	15
३.४ जिल्ला समन्वय समिति:	16
३.५ छायानाथ रारा नगरपालिका	16
३.६ खत्याड गाउँपालिका	16
३.७ सोरु गाउँपालिका	17
३.८ मुगुम् कार्मारोङ गाउँपालिका	17
३.९ मुगु जिल्ला स्थित संचारकर्मीहरू	18

३.१० जिल्लामा रहेका प्रहरी चौकी तथा सर्म्पक नम्बरहरुः.....	18
४. प्रकोप जोखिम विश्लेषण.....	19
४.१ जिल्लामा रहेका जोखिम तथा खतराहरुको नक्शाकन र जोखिम आंकलन.....	19
४.२ जिल्लाको प्रकोप स्तरीकरण मेट्रिक्स.....	20
४.३ नगरपालिका तथा गाउँपालिका स्तरीय प्रकोप र जोखिमको स्तर.....	22
४.३.१ छायानाथ रारा नगरपालिका, मुगु.....	22
४.३.२ सोरु गाउँपालिका, मुगु.....	30
४.३.३ खत्याड गाउँपालिका, मुगु.....	37
४.३.४ मुगुम कार्मारोङ गाउँपालिका, मुगु.....	43
४.४ प्रकोप जोखिमबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग.....	49
५. विषयगत क्षेत्रहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी (Roles and Responsibility of Cluster).....	50
५.१ सूचना खोज तथा उद्धार (Search and Rescue).....	51
५.२ खाद्य सुरक्षा (Food Security).....	53
५.३ आपतकालिन आश्रय स्थल (Shelter).....	55
५.४ बन्दोवस्ती (Logistic).....	57
५.५ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य (WASH).....	58
५.६ स्वास्थ्य (Health).....	60
५.७ पोषण (Nutriation).....	62
५.८ शिक्षा (Eduction).....	63
५.९ संरक्षण (Protection).....	66
५.१० शिघ्र पुनर्लाभ (Early Recovery).....	69
५.११ शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन (Camp Shelter Management).....	71
६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना.....	74
६.१ प्रतिकार्यमा सहभागि हुने साभेदारहरुको क्षमता विश्लेषण.....	74
६.२ विपद् तथा उद्धारमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरुको मौजाद भण्डारण.....	76
६.३ स्थानिय तहमा भएको सामग्री.....	76
६.४ DEOC मुगु शाखा, सुरक्षा निकाय र नेपाल रेडक्रस सोसाईटी मुगुसँग भएको सामग्रीहरुको विवरण.....	77
६.५ विपद् प्रतिकार्य तथा उद्धारमा सम्भावित परिचालित हुन सक्ने जनशक्तिको विवरण.....	79
६.६ जिल्लामा रहेका रवरबोट/मोटरबोट विवरण.....	80
६.७ प्रकोपको प्रकृति अनुसार जोखिम न्यूनीकरण कार्ययोजना २०७९.....	80
६.८ कोरोना विशेष प्रतिकार्य योजना.....	85
६.९ आपतकालिन सूचना प्रणाली, मुगु.....	87
७. अनुसुचिहरुः.....	88
खण्ड १. सर्वेक्षण फारम.....	88
अनुसुची १. विपद् विस्तृत सर्वेक्षण फारम.....	88
खण्ड २. सर्वेक्षण फारम.....	89
खण्ड ३. प्रकोप व्यवस्थापनका लागि घरधुरी सर्वेक्षण फारम.....	92
सन्दर्भ सामग्रीहरु :.....	95

जिल्ला विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९

१. प्रारम्भिक परिचय:

नेपालको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार विपद् भन्नाले कुनै स्थानमा आपतकालिन अवस्था सृजना भई जनधनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैर प्राकृतिक विपद् सम्झनुपर्छ । जसमा प्राकृतिक विपद् भन्नाले हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो तथा भूस्खलन, डुवान, खडेरी, आधी, हुरी वतास, शितलहर, तातो हावाको लहर लु, चट्याङ, भुकम्प, ज्वालामुखी विस्फोट, डढेलो वा यस्तै अन्य प्राकृतिक विपद्बाट उत्पन्न जुन सुकै विपद्लाई सम्झनुपर्दछ त्यसैगरी गैर-प्राकृतिक विपद् भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतंक, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फूलू, प्यान्डामिक फूलू, सर्पदंश, जनावर आतंक, खानी, हवाई, सडक, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्यास, रसायन वा विकिरण चुहावट, ग्यास विस्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उदार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैर प्राकृतिक विपद्बाट उत्पन्न विपद् सम्झनु पर्दछ ।

विकासशील तथा विकासोन्मुख राष्ट्रहरूमा विपद्बाट हुने क्षति विकसित राष्ट्रहरूको तुलनामा धेरै छ । त्यसको मुख्य कारणहरू मध्ये विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्ने क्षमता तथा संयन्त्र कमजोर हुनु पनि एक हो । त्यसै कुरालाई मनन गरी विद्यमान साधन स्रोतको पहिचान तथा परिचालन गर्दै विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न र संभावित जनधनको क्षतिलाई रोक्न वा घटाउन सबै सरोकारवालाहरूको संयुक्त प्रयास हुनु आवश्यक छ । यसै सन्दर्भ तथा पृष्ठभूमिमा यो योजना तयार भएको छ ।

नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ र ९ मा उल्लेखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको सुची तथा विपद् प्रतिकार्यको लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ यस कार्यका आधारभूत कानुनी व्यवस्था हुन् । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ७ को दफा १६ बमोजिम गठित मुगु जिल्लाको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत जिल्लाको विपद् प्रतिकार्य योजना तयार गरी लागु गर्ने र गराउने बमोजिम यो योजना तयार भएको छ ।

नेपाल विपद्को दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरू मध्ये एक हो । विश्वका १ सय ९८ मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पको जोखिमको हिसाबले ११ औं, जल उत्पन्न प्रकोप जोखिमको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबमा विश्वमा ४ औं तथा एशियामा छैठौं बहुप्रकृतिको जोखिमयुक्त देशको रूपमा रहेको छ । प्राकृतिक विपद्को हिसाबले विश्वको उच्च जोखिमपूर्ण देशको रूपमा रहेको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरणको लागि विश्वव्यापी मञ्च जेनेभामा नेपालले भर्खर मात्र प्रस्तुत गरेको राष्ट्रिय कार्यपत्र २०१९ अनुसार पछिल्लो तीन वर्षको तथ्याङ्कलाई हेर्ने हो भने सरदर बर्षेनी ५११ जना मानिसहरूको विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपहरूबाट मृत्यु भएको देखिन्छ । कमजोर भू-बनोट, जटिल भौगर्भिक संरचनाका कारण नेपाल विपद्को उच्च संकटासन्नताको अवस्थामा रहेको छ । विगतमा गरिएका अध्ययन अनुसन्धान र विगतको विश्लेषण अनुसार नेपालमा कुनै पनि समय धेरै ठूलो भूकम्प जाने र त्यसबाट धेरै संख्यामा मानिस मर्ने, घाइते हुने तथा भौतिक संरचना क्षतिग्रस्त हुने सम्भावना रहेको छ ।

विपद् व्यवस्थापन र उद्धार कार्यलाई अन्तराष्ट्रियस्तरमा मानव अधिकारका रूपमा अघि बढाउन १८ देखि २२ जनवरी २००५ मा जापानको ह्योगो शहरमा प्राकृतिक विपद् न्यूनीकरण सम्बन्धी दोश्रो विश्व सम्मेलन भएको थियो । यस विश्व सम्मेलनलाई ह्योगो सम्मेलन र सो सम्मेलनद्वारा जारी गरिएको घोषणा पत्रलाई ह्योगो घोषणापत्र (Hyogo Declaration) तथा कार्य योजनालाई ह्योगो कार्य योजनाको (Hyogo Framework and Action Plan) नामले चिनिन्छ । त्यस अवसरमा नेपालले विपद् न्यूनीकरण एवं समन्वय परिषदको गठन, विपद् सम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तयार गरी त्यसको अध्यावधिक गर्ने, विकसित मुलुकका उच्च प्रविधि र अनुभवहरूलाई अनुशरण गर्ने, दिगो विकास र सुरक्षित

भविष्य निर्माणका लागि शिक्षा भन्ने नारालाई साकार पार्न शैक्षिक पाठ्यक्रममा सुधार गर्ने र विपद् न्यूनीकरणका लागि विश्व कोषको स्थापना गर्ने जस्तो कुराहरुमा आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ ।

यसका साथै, २५ असोज २०६६ मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत गरिएको रणनीतिमा पनि प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी अवधारणाहरुलाई आपत्कालीन पूर्वतयारी (Preparedness), प्रतिकार्य (Response) तथा पुनर्लाभ (Recovery) सम्बन्धी कार्यक्रममा व्यवस्थित रूपमा समावेश गर्नेसमेत उल्लेख गरिएको छ । साथै नेपालले तय गरेको अवधारणाहरु सन् २००५ मा १६८ राष्ट्रहरुले तयार गरेको Hyogo Framework तथा सन् २०१५ मार्च १८ मा जापानको Sendai मा सम्पन्न संयुक्त राष्ट्रसंघीय विश्व सम्मेलनले तय गरेको The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 बाट निर्दिष्ट छन् ।

विपद्को सवाल भनेको राहत र उद्धारसंग मात्र सीमित छैन । आधारभूत मानव अधिकार, मानवीय कानून, विकास निर्माण, गास, बास, कपास, शान्ति सुरक्षा एवं सामाजिक, आर्थिक, सास्कृतिक लगायतका हरेक विषयहरूसंग यसको प्रत्यक्ष सम्बन्ध छ । यस्तै संवेदनशील सवालहरुलाई हृदयगमगरी विपद् व्यवस्थापनका गतिविधिहरुलाई विकासका हरेक पक्षसंग समाहित गर्दै दिगो विकासको अवधारणा भित्र एकीकृत गरिनु पर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ । यसका लागि आवश्यक पर्ने अल्पकालिन एवं दीर्घकालिन योजनाका साथ विपद् व्यवस्थापनका गतिविधिहरुलाई विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरु र सरोकारवाला निकायहरु बीचको साभेदारी, समन्वय र सहकार्यमा प्रतिबद्धता र ऐक्यबद्धताका साथ योजना तर्जुमा देखि प्रभावकारी कार्यान्वयनका कार्यहरु गर्नुपर्ने आजको सान्दर्भिकता हो ।

यिनै कुराहरुलाई मनन गरी खतरा तथा संडकटासन्नता, विपद् प्रभावित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरु, जिल्ला स्थित सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको क्षमता र सहभागिता सुनिश्चित गर्दै जिल्ला स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्यलाई बलियो बनाउने र विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहसम्म प्रभावकारी बनाउने प्रयास स्वरूप कम्तिमा जिल्ला तहमा निर्माण गरिएको जिल्ला विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७७ लाई अद्यावधिक गरी २०७८ प्रकाशन गर्नुको प्रमुख लक्ष्य हो ।

१.१. मुगु जिल्लाको परिचय:

१.१.१ भौगोलिक अवस्थिति, सिमाना तथा राजनीतिक प्रशासनिक विभाजन

मुगु जिल्ला कर्णाली प्रदेश अन्तरगत पर्दछ । यस जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम गमगढी हो । यस जिल्लामा साविकका २४ वटा गा.वि.स. हरूलाई हाल राजनैतिक, प्रशासनिक, तथा विकासको दृष्टिकोणबाट ३ गाउँपालिका र १ नगरपालिका गरी चार स्थानीय तहमा विभाजन गरिएको छ । विश्व मानचित्रमा २२° ४६' देखि २९° ५६' अक्षांश र ८१° ४६' देखि ८२° ४९' देशान्तरको बीचमा यो जिल्ला रहेको छ । यस जिल्लाको सिमाना अन्य पाँचवटा जिल्लाहरु र छिमेकी मुलुक चीनसंग जोडिएको छ । यस जिल्लाको उत्तरमा हुम्ला जिल्ला र चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत, दक्षिणमा जुम्ला र कालिकोट जिल्ला, पूर्वमा डोल्पा जिल्ला र पश्चिममा बाजुरा जिल्ला पर्दछन् ।

१.१.२ भू-क्षेत्र र जमिनको बर्गीकरण

यो जिल्ला समुद्री सतहबाट १२०१ मी. देखि ६७७७ मी. उचाई सम्मको भू-भागमा रहेको छ । यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल ३५३५ वर्ग किलोमीटर छ । कुल भू-क्षेत्र मध्ये खेतियोग्य भूमी १६१३५ हेक्टर, नांगो डाँडा १०२०८८ हेक्टर, चरन क्षेत्र ७९७५७ हेक्टर, झाडी बुट्यान १५५२ हेक्टर, हिउले ढाकेको १४८९४ हेक्टर, वन ९४६४१.५ हेक्टर र नदी, ताल तथा पोखरीले १२४१ हेक्टर ओगटेको छ ।

१.१.२ मुगु जिल्लाका नदीनाला, प्रमुख ताल र झरनाहरू

क्र.स.	मुख्य नदी	उद्गम स्थल	शाखाहरू
१	मुगु कर्णाली	तिब्बत चीन	गमगाँड खोला, डोल्फु कर्णाली, सालिम गाड, च्याम्ने गाड
२	हुम्ला कर्णाली	तिब्बत चीन	
३	डोल्फु कर्णाली	तिब्बत चीन	छाँयानाथ खोला, दिदी खोला
४	खत्याड खोला	रारा ताल	

यस जिल्लामा विभिन्न भागमा ताल तलैयाहरू पनि रहेका छन् । रारा ताल र ऋण मोक्ष दह छाँयानाथ रारा नगरपालिका अन्तर्गत पर्दछ । त्यसै गरि छाँयानाथ दह, गरुड ताल, वैकुण्ठ ताल, पापकुण्ड, अन्नपुर्ण खाडी, गौ कुण्ड र धर्म कुण्ड मुगुम कार्मारोड गाउपालिका अन्तर्गत पर्दछ ।

१.१.३ हावापानी, वनस्पति तथा वन्यजन्तु

यहाँको अधिकतम तापक्रम २८ डिग्री र न्युनतम तापक्रम ० डिग्री सम्म रहेको छ । यस जिल्लाको औषत वार्षिक वर्षा ९०३ मिलिलिटर देखि ९३८ मिलिलिटर सम्म रहेको छ । समुद्र सतह देखि १२०१ देखि ६८१५ मिटर उचाइसम्म फैलिएको छ । हिमालले यस क्षेत्रमा मनसुनलाई छेक्ने भएकोले मुगु जिल्लाको ठूलो भुभागमा सुख्खा जलवायु रहेको छ । जिल्लाको दक्षिण पश्चिमी भागमा मात्र मनसुनी हावाले प्रभाव पार्न सक्छ । यहा सबभन्दा वर्षा हुने समय असार, साउन र भदौ हो भने सबभन्दा कम पानी पर्ने महिनाहरू पौष, माघ, फाल्गुण रहेका छन् । यो जिल्लालाई वनस्पति तथा वन्यजन्तुको हिसावले महत्वपूर्ण मान्न सकिन्छ । यहाँ मिश्रित कोणधारी वनस्पति पाइन्छ भने जडिवुटीहरूमा: यासाँगुम्बा, पाचऔँले, पाखनवेद, निरमसी, घुच्ची च्याउ, सुगन्धवाल, विषजरा, चिराईतो, पद्मचाल, लौठसल्ला आदि जस्ता महत्वपूर्ण जडिवुटी सहित २५० भन्दा बढि प्रकारका जडिवुटीहरू पाईन्छन् । त्यसैगरी वन्यजन्तुमा: कस्तुरी, मृग, रातोपाण्डा, हिउचिचुवा, हिमाली भालु, घोरल, भारल, नाउर, वंदेल आदि पाइन्छन् । पन्छीहरूमा डाँफे, मुनाल, कालिज, च्याखुरा आदि पाइन्छन् ।

१.१.४ जनसंख्याको आकार, बृद्धिदर, घनत्व तथा देश बाहिर रहेको जनसंख्या

२०७८ सालको जनगणना अनुसार मुगु जिल्लाको कुल जनसंख्या ६६ हजार ६ सय ५८ रहेको छ । जस मध्ये महिला ३३ हजार २ सय १० तथा पुरुष ३३ हजार ४ सय ४८ रहेको छ । यस जिल्लाको जनघनत्व २०७८ को जनसंख्याको आधारमा जनघनत्व प्रतिवर्ग किमी १८.८६ जना रहेको छ । यस जिल्लाका कुल घरधुरी ११७९१ रहेको छ । जस अनुसार प्रति परिवार ५.६५ देखिन्छ भने जनसंख्या वृद्धिदर १.८ प्रतिशत रहेको छ ।

१.१.५ जिल्लामा विद्यमान स्वास्थ्य सेवाको अवस्था

जिल्लामा १५ शैयाको १ अस्पताल (१० बेडको कोभिड उपचार कक्ष र ३ बेडको भेन्टीलेटर), प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, रातापानी (५ शैया र ७ कोभिड बेड) १ वटा, सामुदायिक अस्पताल १ वटा, स्वास्थ्य चौकी २४ वटा, सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ १२ वटा र आयुर्वेद औषधालय २ वटा रहेका छन् । चारवटा स्थानीय तहका निम्न स्थानहरूमा प्रसुति गृह रहेका छन् ।

सिं. नं.	प्रसुति गृह रहेको स्थान	पालिकाको नाम	आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	कैफियत
१	सेरी तोली	खत्याड गा.पा. २	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
२	श्रीकोट खर्क	खत्याड गा.पा. ३	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
३	चिमाडुग्री	खत्याड गा.पा. ४	नेपाल सरकार	संचालित
४	जिउका	खत्याड गा.पा. ४	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
५	खमाले	खत्याड गा.पा. ५	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित

६	गम्था	खत्याड गा.पा. ७	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
७	नखर्जी	खत्याड गा.पा. ९	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
८	ठामलेख	खत्याड गा.पा. ८	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
९	रातापानी	खत्याड गा.पा. ११	नेपाल सरकार	संचालित
१०	नाथर्पू	सोरु गा.पा. २	नेपाल सरकार	संचालित
११	भिई	सोरु गा.पा. ३	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
१२	धैनकोट	सोरु गा.पा. १०	नेपाल सरकार	संचालित
१३	हितवाडा	सोरु गा.पा. ११	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
१४	सिप	सोरु गा.पा. ७	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
१५	कालै	सोरु गा.पा. ९	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
१६	कच्चे	सोरु गा.पा. ८	नेपाल सरकार	संचालित
१७	पिना	छायाँनाथ रारा न.पा. ७	नेपाल सरकार	संचालित
१८	ढुम	छायाँनाथ रारा न.पा. ५	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
१९	गुम	छायाँनाथ रारा न.पा. १	नेपाल सरकार	संचालित
२०	थार्प	छायाँनाथ रारा न.पा. १३	नेपाल सरकार	संचालित
२१	हुंगेधारा	छायाँनाथ रारा न.पा. १२	नेपाल सरकार	संचालित
२२	भाकोट	छायाँनाथ रारा न.पा. १०	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित
२३	ठिनी	छायाँनाथ रारा न.पा. १	नेपाल सरकार	संचालित
२४	बम	छायाँनाथ रारा न.पा. १४	किर्डाक, नेपाल	निर्माणधिन
२५	रोवा	छायाँनाथ रारा न.पा. ११	किर्डाक, नेपाल	निर्माणधिन
२६	कोटिला	छायाँनाथ रारा न.पा. ६	किर्डाक, नेपाल	निर्माणधिन
२७	किम्री	मुगुम् कार्मारोड गा.पा. ४	नेपाल सरकार	संचालित
२८	पुलु	मुगुम् कार्मारोड गा.पा. ५	नेपाल सरकार	संचालित
२९	रिउसबगर	मुगुम् कार्मारोड गा.पा. ६	हिरिस्टेक, मुगु	संचालित
३०	मह	मुगुम् कार्मारोड गा.पा. ७	नेपाल सरकार	संचालित
३१	माग्री	मुगुम् कार्मारोड गा.पा. ८	नेपाल सरकार	संचालित
३२	छायल	मुगुम् कार्मारोड गा.पा. ९	हेरेन्डेक, मुगु	संचालित

१.१.६ जिल्लाको सडक सञ्जाल तथा हवाई यातायातको अवस्था

१.१.६.१ सडक यातायात

मुगु जिल्लाको छायाँनाथ रारा नगरपालिका सडक संजालसँग जोडिएर नेपालगंज र सुर्खेतबाट नियमित बस तथा साना ठुला गाडीहरु संचालनमा छन् । जिल्लाका अन्य तीनवटा पालिकाहरुमा पनि कच्ची बाटोले छोएको छ । गमगढी देखि सोरुकोट सम्म ३६ कि.मी सडक संचालनमा छ । मुगु कर्णाली इमालमोहरमा बेली ब्रिज संचालन भई छायाँनाथ रारा नगरपालिका वडा नं. १३ र १४ का साथै हुम्ला जिल्लाको चखेली गाउँपालिका पनि सडक संजालमा जोडिएको छ । भने अन्य गाउँहरुमा ग्रामिण सडक जोड्ने कार्यहरु भई राखेका छन् । यसै गरी खत्याड गाउँपालिकाको गम्था, श्रीकोट, सेरी,नखर्जी बस्ती हुँदै भुगलासम्म सडक बाटो जोडिएको छ र साना सवारी साधनहरुले सेवा प्रदान गरी राखेका छन् भने सुकाढिक भुगला बेलिब्रिजको निर्माण कार्य भईरहेको छ । मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकाको छायाँलसम्म सडक जोडिनुका साथै सवारी साधन संचालनमा आएका छन् । यी बाटोहरु कुनै मौसमी छन् त कुनै बाह्र महिना सञ्चालनमा आउने खालका छन् । आ.व.२०७८/०७९ अधिकांश वडाहरु मोटरबाटोसँग जोडिएका छन् ।

१.१.६.२ हवाइ यातायात

मुगु जिल्लामा रहेको एक मात्र एयरपोर्ट छायानाथ रारा नगरपालिकाको ताल्चामा अवस्थित रहेको छ । जहाँ दैनिक रुपमा उडान भइरहेको छ । त्यसै गरी हेलीप्याडहरूको विस्तृत विवरण तपशिल बमोजिम राखिएको छ ।

विपद भएको अवस्थामा आपतकालिन उद्धार तथा राहत वितरणका लागि मुगु जिल्लाका ४ वटै स्थानीय तहहरूका तपशिलका वडाहरूमा हेलिप्याड रहेका छन् ।

सि.नं.	हेलिप्याड रहेका स्थान	गा.पा./न.पा.	वडा नं.	कैफियत
१	ताल्ला एयरपोर्ट	छायानाथ रारा नगरपालिका	४	
२	श्री महाकाली मा.वि.	छायानाथ रारा नगरपालिका	१	
३	जि.प्र.का. (पानी ट्यांकी)	छायानाथ रारा नगरपालिका	३	
४	रारा हुटु	छायानाथ रारा नगरपालिका	९	
५	वामको नाफा	छायानाथ रारा नगरपालिका	१४	
६	सोभा	छायानाथ रारा नगरपालिका	१२	
७	सल्लेरी मिलिचौर	छायानाथ रारा नगरपालिका	८	
८	माग्री	मुगुम् कार्माराड गाउँपालिका	८	
९	पुलु बजार	मुगुम् कार्माराड गाउँपालिका	५	
१०	किम्री	मुगुम् कार्माराड गाउँपालिका	४	
११	मुगु	मुगुम् कार्माराड गाउँपालिका	२	
१२	डोल्फु	मुगुम् कार्माराड गाउँपालिका	१	
१३	सोरुकोट	सोरुगाउँपालिका	६	
१४	धैन	सोरु गाउँपालिका	१०	
१५	भिई	सोरु गाउँपालिका	३	
१६	नेर	सोरु गाउँपालिका	५	
१७	जमलधारा	सोरु गाउँपालिका	१	
१८	नाथपू	सोरु गाउँपालिका	२	
१९	लिबु	सोरु गाउँपालिका	४	
२०	फोतु	सोरु गाउँपालिका	४	
२१	खनाया, कालै	सोरु गाउँपालिका	९	
२२	सिप स्यालाचौर	सोरु गाउँपालिका	७	
२३	कच्या	सोरु गाउँपालिका	८	
२४	हयाङ्गलु	खत्याड गाउँपालिका	१०	
२५	सुकाढीक	खत्याड गाउँपालिका	८	
२६	रातापानी	खत्याड गाउँपालिका	११	
२७	रुतु नखर्जी	खत्याड गाउँपालिका	९	
२८	सैन गम्था	खत्याड गाउँपालिका	७	
२९	बुगा रोल	खत्याड गाउँपालिका	३	
३०	खमाले	खत्याड गाउँपालिका	५	

१.१.७ खानेपानी तथा सरसफाइ

यस जिल्लामा खानेपानीको लागि विभिन्न स्रोतहरूको प्रयोगबाट पूर्ति गरिएका छन् । विभिन्न स्रोत मध्ये पाईपबाट ७५.३२ प्रतिशत घरधुरीहरूले सुविधा लिएका छन् भने मूलको पानी प्रयोग गर्ने १७.२१ प्रतिशत रहेका छन् । खोलाको

पानी प्रयोग गर्ने ५.०२ प्रतिशत रहेका छन् । नढाकिएको कुवाको पानी प्रयोग गर्ने १.८ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन् भने ढाकिएको कुवा प्रयोग गर्ने ०.१६ प्रतिशत रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका ७.४६ मा दिइएको छ । जिल्लालाई खुल्ला दिशामुक्त घोषणा गरी सकेको छ । तर करीब ८० प्रतिशत मानिसहरु मात्र शौचालय प्रयोग गर्दछन् । केही घरधुरीहरुमा हाल सम्म शौचालयहरु नभएको पाईन्छ । (श्रोत: जिल्ला खानेपानी कार्यालय, २०७१)

१.१.८ विद्युतीकरण तथा सञ्चारको अवस्था

जिल्लाको कुल विद्युत क्षमता १६१९ किलोवाट रहेको छ । तर हाल ९१६ किलोवाट मात्र सञ्चालनमा रहेको छ । जिल्लाको खत्याड गाउँपालिकामा ५०० किलोवाटको विद्युत निर्माणाधिन अवस्थामा छ । अन्य क्षेत्रहरुमा पनि प्रयासहरु भई राखेका छन् । मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकाको रिउस बगर र लादेघाटमा १९० किलोवाटको विद्युत केन्द्र निर्माण कार्य सम्पन्न भई संचालनमा आएको छ । जसले गाउँपालिकाको वडा नं. ५ सेरोग र पुलु बजार, वडा नं. ६ पुव, रिउस गाँउ र रिउस बगर, वडा ७ महका जनताहरु प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् । जिल्लाको विद्युतको अवस्था निम्न प्रकार रहेको छ ।

क्र.स	आयोजनाको नाम	क्षमता (किलोवाट)	गा.पा / न.पा	कैफियत
१	गमगाड साना जलविद्युत योजना	४५०	छायाँनाथ रारा न.पा	सञ्चालित
२	मुगु जलविद्युत योजना	५	मुगुम कार्मारोड - २	सञ्चालित
३	लादेगाड जलविद्युत योजना	९०	मुगुम कार्मारोड - ५	सञ्चालित
४	रिउस बगर जलविद्युत योजना	१००	मुगुम कार्मारोड - ६	सञ्चालित
५	छायल साना जलविद्युत योजना	१०	मुगुम कार्मारोड - ९	सञ्चालित
६	चिमाथ साना जलविद्युत योजना	२४	मुगुम कार्मारोड - ९	सञ्चालित
७	पापु साना जलविद्युत योजना	७	मुगुम कार्मारोड - ९	सञ्चालित
८	च्याप्नेगाड जलविद्युत योजना	१००	मुगुम कार्मारोड - ७	निर्माणाधिन
९	विरा बगर जलविद्युत योजना	५००	खत्याड - ११	निर्माणाधिन
१०	रिगा साना जलविद्युत योजना	३	खत्याड - ८	सञ्चालित
११	नवाकोटी खोला साना जलविद्युत योजना	१०	खत्याड - ९	विग्रेको अवस्था
१२	कवा साना जलविद्युत योजना	३२	खत्याड - ५	सञ्चालित
१३	चिमाडुमी साना जलविद्युत योजना	३	खत्याड - ४	सञ्चालित
१४	खत्याड खोला (खर्क) साना जलविद्युत	१६	खत्याड - ३	सञ्चालित
१५	सेरी साना जलविद्युत योजना	३२	खत्याड - २	मर्मतको अवस्था
१६	रिखिया साना जलविद्युत योजना	३२	खत्याड - ११	सञ्चालित
१७	रातापानी साना जलविद्युत योजना	१६	खत्याड - ११	विग्रेको अवस्था
१८	नेर जलविद्युत योजना	८०	सोरु - ५	सञ्चालित
१९	लिब्रु साना जलविद्युत योजना	५	सोरु - ४	विग्रेको अवस्था
२०	रुमखोला (तारापानी) साना जलविद्युत योजना	३२	सोरु - ८	सञ्चालित
२१	सिप साना जलविद्युत योजना	१६	सोरु - ७	सञ्चालित
२२	ख्याल्व साना जलविद्युत योजना	१६	सोरु - ७	सञ्चालित
२३	दई खोला साना जलविद्युत योजना	२४	सोरु - १०	विग्रेको अवस्था
२४	माभघट्ट साना जलविद्युत योजना	१६	छायाँनाथ रारा न.पा - ९	निर्माणाधिन

जिल्लामा नेपाल टेलिकमले बजारमा टेलिफोनको लाइन विस्तार गरी इन्टरनेटको सुविधा प्रदान गरेको छ । जिल्लामा NTC, Ncell, worldlink आदिले सेवा प्रदान गरी राखेका छन । खत्याड, सोरु र मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकामा worldlink ले इन्टरनेट सेवा प्रदान गरी राखेको छ । हाल नेपाल टेलिकमले तपशिलका स्थानीय तहका निम्न स्थानहरुमा फोर जी (4G) टावर निर्माणाधिन तथा संचालनमा ल्याएको अवस्था छ ।

सि.नं.	फोर जी (4G) टावर रहेको स्थान	पालिका/वडा	कैफियत
१	रारा निजारको डाँडामा	छायाँनाथ रारा न.पा. ९	सञ्चालित
२	मुर्माटप	छायाँनाथ रारा न.पा. ९	निर्माणाधिन
३	गमगढी	छायाँनाथ रारा न.पा. २	सञ्चालित
४	थार्प मालिका	छायाँनाथ रारा न.पा. १३	निर्माणाधिन
५	पिना	छायाँनाथ रारा न.पा. ७	निर्माणाधिन
६	कच्चेकोट	सोरु ग. पा. ८	निर्माणाधिन
७	नार्थपू	सोरु ग. पा. १	निर्माणाधिन
८	खमाले	खत्याड गा.पा ५	निर्माणाधिन
९	श्रीकोट	खत्याड गा.पा ३	निर्माणाधिन
१०	किम्प्री	मुगुम कार्मारोड गा.पा. ४	निर्माणाधिन

१.१.९ विगतमा जिल्लामा विपदबाट भएको क्षतिको विवरण

बर्ष	घटनाको प्रकृति	घटना संख्या	मृत्यु		बेपत्ता	आशिक घर क्षति	पुर्ण घर क्षति	अनुमानित सम्पतीको क्षति (ने.रु.)	कैफियत
			मानिस	पुश चौपाय					
२०७५/०७६	आगलागी	१९	-		-	७ गोठ	९ घर, ३ गोठ	६५८७९८९०	जिल्ला प्रहरी कार्यालय बाट प्राप्त स्रोत
२०७५/०७६	चट्याड र हिमपात	१	१	१०३	-			३,५०,०००	
२०७५/०७६	बाढी र पहिरो	-	-			३५२		७८४१५२००	
२०७६/०७७	आगलागी	-	-	७०(बाखा)	-	१०	८	१४२४४३४९०	
२०७६/०७७	चट्याड र हिमपात	१				१ पानी ट्याडकी		६,००,०००	
२०७६/०७७	बाढी र पहिरो					२१		२,९३०,०००	
२०७६/०७७	हावाहुरी					३		५,३६,५००	
२०७७/०७८	आगलागी	१	२	१२ बाखा			२०	४३,१७,०००	
२०७७/०७८	चट्याड र हिमपात	-	-	-	-	-	-	-	
२०७७/०७८	बाढी र पहिरो	-	-	-	१		२७	९१,४०,५००	
२०७७/०७८	हावाहुरी	-	-	-	-	४	-	४,०२,३००	
२०७८/०७९	आगलागी					५	३५	२४५६९२,२०१	
२०७८/०७९	चट्याड र हिमपात		१	२			१	१,८१,०००	
२०७८/०७९	बाढी र पहिरो		१	४३		११	३९	१८२८५०४०	
२०७८/०७९	हावाहुरी	-	-	-	-	२		१६७२५०	
२०७८	सडक दुर्घटना		३४					१७०००००	
	बाढी र पहिरो	१				१३० (खेत)		५००००००	खत्याड गा.पा.बाट प्राप्त स्रोत

२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा, उद्देश्य, रणनीतिहरु तथा नीतिगत व्यवस्थाहरु:

२.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मुख्य उद्देश्य विपद् पूर्वतयारी सम्वन्धि क्रियाकलापहरुलाई संगठित, व्यवस्थित बनाइ प्रभावकारी रूपले प्रतिकार्य गरी जनधनको संरक्षण तथा संभावित हानी तथा नोक्सानीलाई न्यूनीकरण गर्नु हो । साथै विपद्को समयमा प्रभावितहरुको खोज तथा उद्धार गरी क्षतिको न्यूनीकरण तथा मानव अधिकारको प्रत्याभूति दिलाउनु योजनाको मुख्य उद्देश्य हो ।

यस योजनाका केही विशिष्ट अपेक्षित नतिजाहरु निम्न अनुसार छन्:

- विपद्मा सञ्चालन गरिने आपतकालिन क्रियाकलापहरुको योजना निर्माण गर्ने ।
- विपद्मा खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, सुरक्षित आवास, खानेपानी सरसफाई, पोषण आहारको व्यवस्था मिलाउन भूमिका तथा उत्तरदायित्व निर्दिष्ट गर्ने ।
- संकटासन्नता अवस्थामा रहेका क्षेत्र र समुदायहरुको पहिचान गरी पूर्वतयारीका क्रियाकलाप गर्ने तथा सचेतना फैलाउने ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि स्रोत साधनहरुको प्रबन्ध मिलाउने र पहिचान गर्ने ।
- विपद् पहिले गर्नुपर्ने आधारभूत जोखिम न्यूनीकरणका कार्य सुनिश्चित हुनेछन् ।
- विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सकिनेछ ।
- विपद्को जोखिम कम गर्न स्थानीय तह, सरोकारवाला र समुदाय बीच सहकार्यको अभिवृद्धि हुनेछ ।
- उद्धार र राहतजस्ता कार्यमा प्रभावित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति हुनेछ ।
- सामाजिक, साँस्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धि भएर विपद्को सामनामा एकजुट हुने वातावरण तयार हुनेछ ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामका बाडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग, पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुका साथै जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वका भावनाको विकास हुनेछ ।
- विपद्को समयमा स्थानीय तह तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वय र सहकार्यमा प्रभावकारी प्रतिकार्यका गतिविधिलाई अघि बढ्न सहज हुनेछ ।

२.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य

योजनाको मुल उद्देश्य विपद्को समयमा प्रभावित व्यक्ति, समुह, समुदायहरुको जीवन र बहुमूल्य सम्पत्तिको संरक्षण तथा सुरक्षा गरी प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न स्थानीय साधन तथा स्रोतको अधिकतम् उपयोग गर्दै विभिन्न निकायहरूसंग समन्वय गरी प्रभावित व्यक्ति, समुह, समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई संस्थागत रूपमा प्रवर्द्धन गर्नु हो । यस योजनाका निर्दिष्ट उद्देश्य निम्न बमोजिम छन् :

- जिल्ला स्थित जोखिममा रहेका स्थानहरूको संकटाभिमुखता विश्लेषण गरी स्थानीय श्रोत साधन र क्षमताको पहिचान गर्ने ।
- विपद्द्वारा प्रभावित व्यक्ति, परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्धार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्नु ।
- विपद् पूर्व नै सरकारी, गै.स.स. तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स संस्थाहरूसँगै आकस्मिक योजना तयार गरी विपद् सामना गर्न सक्ने क्षमताको पहिचान गर्न ।
- विपद्का जोखिम कम गर्न सरोकारवाला निकाय, स्थानीय तह र समुदायबीच सहकार्यको अभिवृद्धि गर्ने ।
- विपद्बाट प्रभावितलाई सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत सहयोगको प्रत्याभूति गराउने ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा आपतकालिन अवस्थामा प्रतिकार्यका गतिविधिहरूमा एकरूपता ल्याउन र दोहोरोपन हटाई उपलब्ध श्रोत तथा साधनका सदुपयोग गरी समन्वयात्मक तथा पारदर्शी तरिकाले समयमा नै विपद्मा परेका परिवारहरूलाई एकद्वार प्रणाली मार्फत उपलब्ध गराइने मानवीय सहयोगलाई अझ प्रभावकारी बनाउने ।
- विकास प्रक्रियामा जोखिम न्यूनीकरण विधिहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गरी विपद्जन्य जोखिम कम गर्न र विपद् पछिको पुनर्लाभ प्रक्रियालाई अघि बढाउने आधार तयार गर्नु ।

२.३ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका रणनीतिहरू:

- जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला समन्वय समितिबाट अनुमोदन भै वैधानिकता प्राप्त गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत एकद्वार नीति अनुरूप समग्र समन्वय र व्यवस्थापनको काम हुनेछ । आपतकालिन अवस्थामा प्रतिकार्यका गतिविधिहरूमा एकरूपता ल्याइ दोहोरोपन नहुने गरी उपलब्ध श्रोत तथा साधनको सदुपयोग गरेर समन्वयात्मक, पारदर्शी र जवाफदेही तरिकाले समयमा नै विपद्मा परेका परिवारहरूलाई मानवीय सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- आपत्कालिन प्रतिकार्यको लागि गरिने पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका क्षेत्रगत रूपमा रहेका दक्षता, ज्ञान, सीप, विधिको प्रयोगका लागि समन्वयमा जोड दिइनेछ ।
- विभिन्न कारणबाट हुन सक्ने विपद् व्यवस्थापनका लागि सरकारी, गैर सरकारी तथा नीजि क्षेत्रको सहभागितामा विभिन्न ११ (एघार) वटा विशिष्टकृत विषयगत क्षेत्र तोकिने छ । ती विषयगत क्षेत्रहरूसँगको समन्वयमा विपद् व्यवस्थापनका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्य गर्ने सबै सरकारी, गैर सरकारी संघ संस्था तथा नीजि क्षेत्रहरूले विपद् पूर्व (Pre Disaster), विपद्को समय (During Disaster), तथा विपद् पश्चात (Post Disaster), को समयमा कार्य गर्न सक्ने जनशक्ति तयार गरी विपद्को समयमा परिचालन हुनसक्ने गरी व्यवस्था मिलाउने ।
- विभिन्न कार्यदलका सदस्य तथा स्वयंसेवकहरूको क्षमता तथा दक्षता अभिवृद्धिका साथै आपतकालिन प्रतिकार्यका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्थाहरूको सहभागितामा जोड दिइनेछ ।
- स्थानीय ज्ञान, सीप, विधि, प्रविधि र श्रोत तथा साधनको अधिकतम उपयोग गरी यस योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- योजना तयार भई कार्यान्वयन भए पश्चात जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिबाट कार्यान्वयनको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्यांकनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- जिल्लाको कुनै पनि क्षेत्रमा उत्पन्न विपदले निम्त्याउने संकटासन्नता, जोखिम र तथा क्षमतामा पारेको प्रभावलाई सम्बोधन गर्न प्रत्येक वर्ष योजनाको समिक्षा गरी पुनरावलोकन तथा अध्यावधि गरिनेछ ।

२.४ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि संबैधानिक कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरु

२.४.१ नेपालको संविधान

प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पुर्व सूचना, तयारी, उद्धार राहत एवम् पुनर्स्थापना गर्ने कार्यलाई प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण संर्वद्वन र उपयोग सम्बन्धी नीतिमा समावेश गर्नुका साथै प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पुर्वतयारी उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ संघ र प्रदेशको साभ्का अधिकारको रुपमा परिभाषित गरिनुका साथै विपद् व्यवस्थापन संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साभ्का अधिकार तथा स्थानीय तहको अधिकार सूचीमा समेत समावेश गरी विपद् व्यवस्थापन कार्यलाई संबैधानिक रुपमा नै सुनिश्चित गरेको छ ।

२.४.२ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

यस ऐन अनुसार स्थानीय तहलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी देहाय बमोजिमको विभिन्न जिम्मेवारी निर्धारण गरेको छ :

- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति कानुन मापदण्ड योजनाको कार्यान्वयन अनुगमन र नियमन गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना पुर्व सूचना प्रणाली खोज तथा उद्धार राहत सामाग्रीको पुर्व भण्डारण वितरण र समन्वय गर्ने ।
- स्थानीय तटवन्ध नदी र पहिरोको नियन्त्रण तथा नदीको व्यवस्थापन र नियमन गर्ने ।
- विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन तथा वस्तीहरुको पहिचान र स्थानान्तरण गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापनमा संघ प्रदेश र स्थानीय समूदाय र संघ संस्था तथा नीजि क्षेत्रसंगको सहयोग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत साधनको परिचालन गर्ने ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीय स्तरका आयोजनाको तर्जुमा कार्यान्वयन अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।
- विपद् पश्चात स्थानीय स्तरको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण ।
- स्थानीय स्तरको विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान गर्ने ।
- स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन ।
- समूदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालन लगायत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

२.४.३ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन नियमावली -२०७५

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको व्यवस्था गरी विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा तयारी, प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभका विभिन्न जिम्मेवारी तोकिएको छ ।

२.४.४ पन्ध्रौ योजना (आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ – २०८०/२०८१)

विपद्वाट हुने मानवीय, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र पर्यावरणीय क्षतिमा कमी ल्याउन विभिन्न निकायहरुबाट हुने विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई समन्वय गरी एकीकृत रुपमा सञ्चालन गर्ने ।

- एकीकृत सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने ।
- आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रहरुमा अत्याधुनिक यन्त्र उपकरणहरुको उपयोग बढाउने ।
- संघ संस्थाहरुको समन्वय र सहकार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र अल्पीकरणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- बस्ती/समूदाय स्तरसम्म विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता विकासका लागि गाउँपालिका/नगरपालिकाको वडा तहसम्म जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरहरु न्यूनीकरण गर्न विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

२.४.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७४

- पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अभै राम्रो र अभै बलियो बनाऔं (Build Back Better) भन्ने अवधारणा अवलम्बन गर्ने ।
- संघ प्रदेश स्थानीय र समूदाय स्तरमा विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गर्ने ।
- संघ देखि स्थानीय तहसम्म उद्धार टोली स्थापना गर्ने ।
- विकाससँग सम्बन्धित प्रत्येक सार्वजनिक संस्थाहरुले कम्तिमा पाँच प्रतिशत वार्षिक बजेट स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि छुट्याउनु पर्ने ।
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट विपद् प्रभावित समूदायलाई सहूलियत कर्जाको व्यवस्था गर्ने ।
- विपद्का कारण पर्न सक्ने क्षतिलाई सम्बोधन गर्न जीवन र गैर जीवन बीमामा योजनाहरु प्रवर्द्धन गर्ने ।
- स्थानीय तह समूदाय सामूदायिक संस्था विद्यालय तथा अस्पतालहरुमा समावेशी विपद् जोखिम व्यवस्थापन समितिहरु गठन गर्ने ।
- असुरक्षित स्थानहरुमा बस्ती विस्तार नियन्त्रण गर्ने तथा असुरक्षित बस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरणका लागि प्रोत्साहन गर्ने लगायतका नीतिहरु समावेश गरेको ।

२.४.६ राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्यको कार्यढाँचा - २०७४

राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सहायता तथा समन्वयको ढाँचा उल्लेख गर्नुका साथै विपद् प्रतिकार्यका लागि तोकिएका जिम्मेवार नेतृत्वदायी निकायहरुले तोकिएको समयवधि भित्र सञ्चालन गर्नुपर्ने गतिविधिहरु समेत उल्लेख गरेको छ ।

२.४.७ दीगो विकास लक्ष्यहरु (२०१५ – २०३०)

सुरक्षित पूर्वाधार निर्माण गर्ने, जलवायु परिवर्तन र यसका प्रभावको न्यूनीकरण गर्ने, समावेशी सुरक्षित दीगो शहरीकरण र बस्ती विकास गर्ने जस्ता लक्ष्यहरु समावेश गरेको छ ।

२.४.८ जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना: (२०१७ – २०३०)

प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद्बाट जीवन तथा सम्पत्ति, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन तथा उत्पादनका साधनहरू, भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधार, साँस्कृतिक एवं वातावरणीय सम्पदामा हुने क्षतिको उल्लेख्य रूपमा न्यूनीकरण गर्न विभिन्न रणनीतिक क्रियाकलापहरूको पहिचान गरी आवधिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्दै विपद् जोखिम रोकथाम, पुर्वतयारी, प्रतिकार्य एवं पुनर्स्थापना तथा पूननिर्माणको सुदृढीकरण र उत्थानशीलता अभिवृद्धि गरी विद्यमान विपद् जोखिम तथा क्षतिको न्यूनीकरण र नयाँ जोखिमको रोकथाम गर्नु यो रणनीतिक कार्ययोजनाको उद्देश्य रहेको छ ।

२.४.९ कोभिड १९ प्रतिकार्य योजना:

स्वास्थ्य क्षेत्र आपतकालिन प्रतिकार्य योजना, जेष्ठ २०७७ ले प्रत्याभूति गरेको नीति तथा उद्देश्य र कोभिड १९ महामारी र व्यवस्थित बन्दाबन्दीमा जनस्वास्थ्यका मापदण्ड, २०७७ ले अंगिकार गरेका मापदण्ड, कोभिड १९ को सन्दर्भमा चाडपर्व, जात्रा तथा उत्सवहरू मनाउँदा पालना गर्नुपर्ने जनस्वास्थ्यका मापदण्ड, २०७७ को पालना गर्दै आवश्यकता अनुसार नै कोभिड १९ संक्रमितहरूको आईसोलेसन सम्बन्धि स्वास्थ्य मापदण्ड, २०७७ को पूर्ण पालना गर्दै सो को न्यूनीकरण र रोकथाम गर्न यो रणनीतिक कार्ययोजनाले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको थियो । हाल कोभिड १९ न्यूनीकरण र रोकथाम गर्नको लागि पूर्ण खोपको व्यवस्था गर्न यो रणनीतिक कार्ययोजनाको उद्देश्य रहने छ । (श्रोत: जिल्ला अस्पताल मुगु)

३. मानवीय सहायतामा संलग्न साभेदार निकायको विस्तृत विवरण

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम जिल्लामा प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति क्रियाशिल रहेको छ । प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको अधिकृत यस समितिको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्छ भने अन्य विषयगत सरकारी कार्यालयहरू, सुरक्षा निकायहरू, एवं गैर सरकारी निकायहरू सदस्य रहेका छन् । यस लगायत मुगुमा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू पनि कार्यरत छन् । मानवीय सहायतामा संलग्न साभेदार निकायहरूको सूची यस प्रकार छ ।

तालिका नं. १: साभेदार तहहरूको सूची (मुगु जिल्लाका सरकारी कार्यालय प्रमुख र सर्म्पक तथा टेलिफोन नम्बरहरू)

क्रसं	कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुख सर्म्पक		कार्यालयको सम्पर्क		ईमेल
		नम	ईमेल	मोवाईल	टेलिफोन	
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मुगु	रोम बहादुर महत	daomugu@gmail.com	९८५८३४७७७७	०८७ ४६००२०	daomugu@gmail.com
२	जिल्ला समन्वय समिति, मुगु	भिम बहादुर सेजुवाल	dccmugurara@gmail.com	९८५९२५००२०	०८७ ४६०९१४	dccmugurara@gmail.com
३	जिल्ला अदालत, मुगु	गोविन्द आचार्य		९८५८३२२४९४	०८७ ५६००३२ ०८७ ४६०३९४	dadmin.dcmugu@suppermecourt.gov.np
४	श्री श्रीबक्स गुल्म रारा, मुगु	राम प्रसाद लामिछाने		९८५८३२२०३६	०८७४६०९६९	shreedalcoy@gmail.com
५	सु.मे.सु. गमगढी	प्रकाश कार्की		९८५९०८४५८७		
६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मुगु	सुवास हमाल	dpomugu@nepalpolice.gov.np	९८५८३४५५५५	०८७ ५६००९९	
७	स.प्र.बल नं. ४५ गुल्म, मुगु	खुम बहादुर केसी	khumbdr.kc@gmail.com	९८५९२५९८०४	०८७ ४६००९८	apfmugu@gmail.com
८	रा. अ. जि. का.	तिलक के.सी		९८५८३२२०२८	०८७ ५६००२८	nidmugu125@gmail.com

९	छायाँनाथ रारा नगरपालिका, गमगढी	ललितजंग मल्ल	mallalalitjung@gmail.com	९८५८३२२३६४	०८७ ४६०२५२ ०८७ ४६०२५५	int.chhayanathrararagugu@gmail.com
१०	मुगुम कामारोड गाँउपालिका, पुलु	सुवास रावल		९८५८३२२५४९		subashrawal75@gmail.com
११	सोरु गाँउपालिका, सोरुकोट	पुर्ण बहादुर सेजुवाल	ito.sorumun@gmail.com	९८४८३०८५३०		ito.sorumun@gmail.com
१२	खत्याड गाँउपालिका, खत्याड	नैनसिंह बुढा		९८६८२९९२४३	९९४८७०००८	itp.khatyadmun@gmail.com
१३	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, मुगु	प्रकाश थापा		९८५८३२२०४३६	०८७ ४६००३५	dattorney@gmail.com
१४	कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय, मुगु	लक्ष्मी कृष्ण हमाल		९८५८३३२२९४०	०८७ ४६००३५	dtcomugu@fego.np
१५	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, मुगु	विष्णु प्रसाद न्यौपाने		९८५८३२०५३६	०८७ ४६००८५	electionmugu@gmail.com
१६	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, मुगु	उमेश गौतम		९८५८०५९३९९	०८७ ४६०९६२	
१७	डिभिजन बन कार्यालय, मुगु	सुमन खनाल		९८५८३२०५३९	०८७ ४६००४८	dtomugu475@gmail.com
१८	रारा राष्ट्रिय निकुन्ज, हुटु, रारा	बद्री विनोद हमाल		९८५८३२२३०२		raranational@gmail.com
१९	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई	सुर्य बहादुर खत्री		९८५८३२०२८६	०८७ ५६०९५७	deomugu@gmail.com
२०	मालपोत कार्यालय	जगत बहादुर रोकाया	rokayajb606@gmail.com	९८५८३२०४२९	०८७ ४६००८३	chapalsita@gmail.com
२१	नापी कार्यालय	विनिता शाही		९८६३४७४९०८	०८७ ५६०८२	
२२	जिल्ला हुलाक कार्यालय	लाल बहादुर मल्ल		९८६९७६२३८४	०८७ ४६००४५	dpo.mugu@gmail.com
२३	जिल्ला कारागार कार्यालय	धनराज कार्की		९८५८४७२७७७	०८७ ४६०९०२	dugu.it@dopm.gov.np
२४	उद्योग तथा उपभोक्ता हित संरक्षण कार्यालय	कृष्ण बहादुर बोहोरा		९८५८३२२०८४	०८७ ४६००८७	csidbmugu@gmail.com
२५	कृषि विकास कार्यालय	खेमराज शाही		९८५८३२२०९६	०८७ ४६००८७	akcmugu@gmail.com
२६	पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय	भिमचन्द्र बुढा	budhabhimchandra@gmail.com	९८५८३९०९८४	०८७ ४६०९७६	vetsecmugu@gmail.com
२७	खानेपानी तथा उर्जा विकास कार्यालय	राजिव रिमाल	rajivrimal123@gmail.com	९८५८३२२०९	०८७ ४६०२०२	rajivrimal123@gmail.com
२८	नेपाल बिद्युत प्राधिकरण	दिनेश पौडेल		९८५८३२२९३६	०८७ ४६०९३६	gamgadi.nea@gmail.com
२९	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड	पुस्कर भाम		९८५८३२२२०६	०८७ ४६००६५	nhc123@gmail.com
३०	नेपाल टेलिकम	मोहम्मद कशिफ		९८५८०८८०८८	०८७ ४६०००२	
३१	साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन	खगेन्द्र कार्की	khagendrakarki7@gmail.com	९८४८३३४३९५		
३२	नागरिक उड्डयन कार्यालय, ताल्चा	रवि यादव				

३३	राष्ट्रिय बाणिज्य बैक	ठोके विष्ट		९८५८३२२३२६	०८७ ४६००२६	mugu@rbb.com.np
३४	पूर्वाधार विकास कार्यालय	सोहिन्दर यादव		९८५८३२२३७०	०८७ ४६०३०८	idomugu75@gmail.com
३५	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना	तेजविक्रम मल्ल		९८४१०८९५५१		
३६	सामाजिक विकास कार्यालय	टोप बहादुर बुढा		९८५८०३८९४७	०८७ ४६०३१२	sdomugu@gmail.com
३७	उद्योग बाणिज्य संघ	कमल बहादुर बुढा	mccimugu12@gmail.com	९८५८०३८४८००	०८७४६००२४	
३८	प्रदेश लेखा ईकाई कार्यालय, मुगु	ज्ञान बहादुर वली		९८५७८२१००१		
३९	एन.आई.सी. एसिया बैक	विश्वराज बुढा		९८४८०९९२६७	०८७ ४६०२५०	
४०	कृषि विकास बैक, मुगु	धर्मराज बुढा		९८४०२१९०५५		
४१	ग्लोबल आई. एम. ई बैक, मुगु	अनुज अर्याल		९८४९१४६०१२		
४२	सिटीजन्स बैक, मुगु	हेमराज हमाल		९८४८०७७५३१		

३.१. मुगु जिल्लाका गैर सरकारी कार्यालयका प्रमुख तथा सम्पर्क व्यक्तिहरुको टेलिफोन नम्बरहरु:

क्र.स	कार्यालयको नाम	कार्यालयको सम्पर्क व्यक्ति	कार्यालयको टेलिफोन सम्पर्क नम्बर	मोबाइल नम्बर
१	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, जिल्ला शाखा, मुगु	जय बहादुर मल्ल	०८७ -४६०००७	९८५१२७३७०९
२	क्रिडाईक नेपाल, मुगु	टेक बहादुर शाही	०८७ -४६००५३	९८५११८३९५८
३	INF, Mugu	जुवारीलाल कार्की	०८७ -४६००३८	
४	UMN, Mugu	मिनेश गुरुङ्ग	०८७ -४६००४३	९८५१२२१७२४
५	सहास नेपाल, मुगु	अम्बर थापा	०८७ -४६०११६	९८४८००८८४०
६	MCDC, Mugu	सुरेश बहादुर शाही	०८७ -४६००५७	९७४८९०५५१५
७	NGO Federation, Mugu	सुरेन्द्र बहादुर मल्ल		९७४८९०४२१६
८	GNI, Mugu	ख्यामराज लामिछाने	०८७ -४६०११७	९८४८०३४११८
९	RRDC, Mugu	प्यारीलाल काफ्ले	०८७ -४६०१३२	९७५८९०००९९
१०	RCDC, Mugu	जर्मन नेपाली	०८७ -४६००९०	९८४१४४६८८२
११	हेरेन्डेक नेपाल, मुगु	नमराज रावल	०८७ -४६०१९०	९८५८३२२४९०
१२	सप्रोस नेपाल, मुगु	नरेन्द्र रावल	०८७ -४६०१६५	९७४८०३९१९२
१३	करानी सामुदायिक विकास केन्द्र, मुगु	गुरु स्याङ्ग्याप लामा	०८७ -४६००१०	९८५११५८४०५
१४	फेज नेपाल	सुर्यराम पन्त		९८४६४८९३१२
१५	कर्णाली एकिकृत महिला विकास मञ्च, मुगु	राधिका मल्ल		९७४८९००७६२
१६	डाडो नेपाल, मुगु	सक्क बहादुर बुढा		९८४१४५४७८०
१७	कर्णाली सामुदायिक विकास केन्द्र, मुगु	हरि बहादुर शाही		९८५८३२२००७
१९	स्वास्थ्यको लागि सक्षम प्रणाली	ईश्वर मल्ल	-	९८४९१३८४७४
२०	HIRYSDEC Mugu	धिरेन्द्र भाम	०८७४६०१२३	९८५८३२२१२३
२१	सिडिएस-पार्क, मुगु	अज बहादुर शाही	०८७४६०००९	
२२	के.पि.ए.डि.एफ, मुगु	शिभशम्भु मल्ल	०८७४६०१७५	९८६१४३९८६८

२५	नारी उत्थान तथा सचेतना केन्द्र	चेतना मल्ल	०८७ -४६००५५	
२६	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	खडक बहादुर शाही		९८५१००८३०६
२७	ग्रामिण सामुदायिक संस्था	बलराम साहनी	०८७ -६६००५३	९७४८९०५४६३
२८	पेस नेपाल	नारद रेग्मी		९८४८९२१७५०
२९	छायाँ नेपाल	मिन बहादुर रावल	०८७४६०१२३	९८५८३२२१२३
३०	WFP	तिलक शर्मा		९८५१९९१५२५

३.२ प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सांसदहरूका नामावली र सम्पर्क नं.

सि.नं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	ठेगाना	कैफियत
१	चन्द्र बहादुर शाही	सांसद, कर्णाली प्रदेश सभा तथा भूमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्री	९८६१४६११३०	सोरु गा.पा १	
२	मोहन बाँनिया	सांसद प्रतिनिधी सभा तथा पूर्व मन्त्री	९८४१४४४६३६	खत्याड गापा ३, श्रीकोट	
३	गोपाल बहादुर बम	सांसद, प्रतिनिधी सभा	९८५८०२९०५०	छायाँनाथ रारा न.पा ७, पिना	
४	दानसिंह परियार	सांसद, कर्णाली प्रदेश सभा	९८५८०८६६५	छायाँनाथ रारा न.पा १	
५	भोवा बि.क.	सांसद, कर्णाली प्रदेश सभा	९८४०७२६९३४	मुगुम् कार्मारोड. गा.पा ७	
पूर्व जनप्रतिनिधीहरूको विवरण र सम्पर्क नं.					
१	हस्त बहादुर मल्ल	पूर्व शिक्षा राज्यमन्त्री	९७४११५२५४४	छायाँनाथ रारा न.पा १	
२	मान बहादुर शाही	पूर्व भूमी सुधार राज्यमन्त्री	९७४१२३०३५७	खत्याड गा.पा ११	
३	नवराज धामी	संविधान सभा सदस्य	९८५१०३५६८९	सोरु गा.पा ३	
४	सोनाम छेजुम लामा	संविधान सभा सदस्य (समानुपातिक)	९८४३८४९६४७	मुगुम् कार्मारोड. गा.पा ३	
५	इटोल लामा	राष्ट्रिय सभा सदस्य	९८४८३१५२६९	मुगुम् कार्मारोड. गा.पा ६	

३.३ राजनैतिक दलहरूको विवरण:

सि.नं.	नाम थर	राजनैतिक दल	पद	सम्पर्क नम्बर
१	जित बहादुर मल्ल	ने.क.पा एमाले	अध्यक्ष	९८४८३१५२०६
२	ऐन बहादुर शाही	ने.का	सभापति	९८४९३३२८०८
३	सुकविर बुढा	ने.क.पा (माओवादी केन्द्र)	अध्यक्ष	९८६५५७३३३२
४	धर्म बहादुर शाही	ने.क.पा एकिकृत समाजवादी	अध्यक्ष	९८४८९५२६८४
५	राज बहादुर भाम	ज.स.पा	प्रमुख	९८६३१४१८९३
६	जय बहादुर खड्का	रा.ज.मो	प्रमुख	९७४८९००६०१
७	राज बहादुर मल्ल	रा.प्र.पा	प्रमुख	
८	चक्र बहादुर रोकाया	विवेकशिल साभा पार्टी	प्रमुख	

३.४ जिल्ला समन्वय समिति:

सि.न.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	मञ्जन बहादुर कार्की	समन्वय प्रमुख	९८४१३३२८०७	सोरु गा.पा.७, मुगु
२	नैली कार्की	उप प्रमुख	९८६८३७७५८	छा.रा.न.पा. ५, मुगु
३	सोनाम तामाङ	सदस्य	९८६०७१८३८३	मु.का.गा.पा. २, मुगु
४	कर्ण प्रसाद माठागाई (जैसी)	सदस्य	९८४१७५९६१८	खत्याड गा.पा. २, मुगु
५	दान बहादुर रावल	सदस्य	९८६४८१२४३०	छा.रा.न.पा. ८, मुगु
६	सुन्तला मल्ल	सदस्य	९८६४९५२२५२	सोरु गा.पा. ११, मुगु
७	पन्चकला नेपाली	सदस्य	९८६४७४४८८१	छा.रा.न.पा. ६, मुगु
८	भूमुरा रावल	सदस्य	९८६८१४९००५	छा.रा.न.पा. ४, मुगु
९	धुर्व वि.क.	सदस्य	९८६८२७०७६०	खत्याड गा.पा. २, मुगु

३.५ छायाँनाथ रारा नगरपालिका

सि.नं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	विष्णु कुमार भाम	मेयर	९८६८३७७६७०	
२	ऐश्वर्य शाही मल्ल	उपमेयर	९८४९७७८८०८	
३	पद्मराज मल्ल	१ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३२१५४८	
४	परेकराज चौलागाई	२ नं.वडा अध्यक्ष	९८५८३२२४२२	
५	नन्द बहादुर रावल	३ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८३२३६४५	
६	लक्ष्मी प्रसाद भाम	४ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८३४३१७७	
७	राजु सुनार	५ नं.वडा अध्यक्ष	९८४९४४०७५६	
८	खेम बहादुर रावल	६ नं.वडा अध्यक्ष	९८५८३२०७८४	
९	गगन बहादुर शाही	७ नं.वडा अध्यक्ष	९८६६१७७४३५	
१०	कर्ण बहादुर रावल	८ नं.वडा अध्यक्ष	९८५८३२२६८२	
११	बृष बहादुर रोकाया	९ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८१२२२९४	
१२	हस्त बहादुर बुढा	१० नं.वडा अध्यक्ष	९८४२६६८७०१	
१३	कुञ्जुमा कुमाई	११ नं.वडा अध्यक्ष	९८४७९६९७४४	
१४	आईतुराम रोकाया	१२ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८३२३४२९	
१५	विर बहादुर खड्का	१३ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३५७३७७	
१६	जुन बहादुर खड्का	१४ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३५६८२६	

३.६ खत्याड गाउँपालिका

सि.नं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	अज बहादुर शाही	अध्यक्ष	९८५११९१६२३	
२	सरिता रोकाया	उपाध्यक्ष	९८६८३९५७५५	
३	सिंह बहादुर बुढा	१ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३७२७४४	
४	हेमराज मल्ल	२ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३१६७६२	
५	रन्तु बानिया	३ नं.वडा अध्यक्ष	९७४८३१७६०२	
६	जय बहादुर रावल	४ नं.वडा अध्यक्ष	९७४७६१०३२४	

७	चित्र बहादुर बुढा	५ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३१७९५६	
८	भरत बहादुर शाही	६ नं.वडा अध्यक्ष	९८५८११००३९	
९	गेविन्द प्रसाद सन्ज्याल	७ नं.वडा अध्यक्ष	९८५८३२२११७	
१०	शिवलाल गिरी	८ नं.वडा अध्यक्ष		
११	लोकेन्द्र भण्डारी	९ नं.वडा अध्यक्ष	९८६६७०७७०४	
१२	कर्ण बहादुर शाही	१० नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३२२०७७	
१३	रामकृष्ण कार्की	११ नं.वडा अध्यक्ष	९८४९९९४२८५	

३.७ सोरु गाउँपालिका

सि.नं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	धर्म बहादुर शाही	अध्यक्ष	९८५१३५२६८४	
२	केशर बहादुर शाही	उपाध्यक्ष	९८४१७००६०३	
३	धनकर्ण छत्याल	१ नं.वडा अध्यक्ष	९८४५५१६०००	
४	ऐन बहादुर शाही	२ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८०६५२११	
५	सिंह बहादुर धामी	३ नं.वडा अध्यक्ष	९८४३३८९२८३	
६	गोर्ख बहादुर मल्ल	४ नं.वडा अध्यक्ष	९८४८३२२५४१	
७	पृथ्वी बहादुर मल्ल	५ नं.वडा अध्यक्ष	९८६३१४५१८३	
८	बवरजंग शाही	६ नं.वडा अध्यक्ष	९७४८३४६७८६	
९	जयपुर बिष्ट	७ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८३९५७२६	
१०	हंश कार्की	८ नं.वडा अध्यक्ष	९८६४६२८६३१	
११	सागर शम्सेर शाही	९ नं.वडा अध्यक्ष	९८६१९१७८३५	
१२	कुलचन्द्र जैसी	१० नं.वडा अध्यक्ष	९८५८३२२९७४	
१३	विरजंग शाही	११ नं.वडा अध्यक्ष	९८५८३६६६५६	

३.८ मुगुम् कार्मारोङ गाउँपालिका

सि.नं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	छिरिङ्ग काप्ने लामा	अध्यक्ष	९८५१०१९१६०	
२	छिरिङ्ग पुटीक लामा	उपाध्यक्ष	९८४९८९१०८०	
३	कार्मा तुण्डुप लामा	१ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८१८०६५४	
४	च्यावा तामाङ	२ नं.वडा अध्यक्ष	९८४१३८४८६५	
५	पासाङ लामा	३ नं.वडा अध्यक्ष	९८६९५९१५७०	
६	पेमा छोईटाक तामाङ	४ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८१७७१४४	
७	धावा साङबो तामाङ	५ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८१७७२४१	
८	ग्याल्जन तामाङ	६ नं.वडा अध्यक्ष	९८६८३७७२७१	
९	शशांक लामा	७ नं.वडा अध्यक्ष	९८४११६४०७०	
१०	पेमा टोण्डुल लामा	८ नं. वडा अध्यक्ष	९८६४३४८७०७	
११	रतन बहादुर बुढा	९ नं. वडा अध्यक्ष	९८६४८१२५०६	

३.९ मुगु जिल्ला स्थित संचारकर्मीहरु

सि.नं.	नम	सम्पर्क नं.	प्रतिनीधि	कैफियत
१	नृपेन्द्र बहादुर मल्ल	९८६८३७७३७७	रा.स.स.	
२	राज बहादुर शाही	९७५८९००१२५	कान्तिपुर	
३	जीवन सेजुवाल	९८५८०३८५९३	अन्नपूर्ण पोष्ट	
४	विनोद मल्ल	९७४८९००५५४	रेडियो नेपाल	
५	अच्युत राज भण्डारी	९७५८९०१२७७	नयाँ पत्रिका	
६	मोहन मल्ल	९८६८३२३१९०	रारा खबर	
७	बिमल हमाल	९७४८९००५५२	राजधानी दैनिक	
८	बीर बहादुर बम	९८४८३१७८२१	समाचार पत्र	
९	दान बहादुर बुढा	९८५८३२०४८५	न्यूज २४ टि. भि	
१०	कविराज कार्की	९८५८३२०२२२	एन.टी.भि. नेपाल	
११	नन्द बहादुर रोकाया	९८४८३०८७४२	रारा रैवार	
१२	बसन्त बागचन	९८४८३९४६०८	मनालिसा मल्टिमिडिया	
१३	राज कुमार भाम	९८६६८४८८३४	रेडियो सौर्यदय	
१४	रुद्र रावत	९८६३३२८७२५	रेडियो खेस्मालिका	
१५	हरि कृष्ण ऐडी	९८४८३२३०५३	गोरखापत्र	
१६	शिव चन्द्र कार्की	९८५८३२२४९८	रारा रैवार	
१७	कमल विश्वकर्मा	९८४२६६९०२६	ग्यालेक्सी 4k	
१८	खडक सुनार	९८६८३७५२८७	रेडियो मुगु	
१९	सनत कुमार हमाल	९८६९५८५९२१	कृषि टेलिभिजन	

३.१० जिल्लामा रहेका प्रहरी चौकी तथा सर्पक नम्बरहरु:

सि.नं.	कार्यालय तथा चौकी	ठेगाना	टेलिफोन नं.	कैफियत
१	जि.प्र.का., मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८५८३४५५५५	
२	वि.सु. गार्ड ताल्चा, मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८५८३९०२३४	
३	अ.प्र.पो. कालिका मालिका, मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८५८३९०२३३	
४	प्र.चौ. पिना, मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८५८३९०२२७	
५	प्र.चौ.चैनागाउँ, मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८५८३९०२२६	
६	जि.ट्रा.प्र.मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८५८३९०२२५	
७	सामूदायीक सेवा केन्द्र, मुगु	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९८६९६५९६६३	
८	ई.प्र.का. रातापानी, मुगु	खत्याड गाउँपालिका	९८५८३९००२३	
९	प्र.चौ. श्रीकोटरोल, मुगु	खत्याड गाउँपालिका	९८५८३९०२३१	
१०	प्र.चौ. सुकाढिक, मुगु	खत्याड गाउँपालिका	९८५८३९०२३०	
११	प्र.चौ.माभचौर मुगु	खत्याड गाउँपालिका	९८५८०९०१५७	
१२	प्र.चौ. सोरुवर्मा, मुगु	सोरु गाउँपालिका	९८५८३९००२४	
१३	प्र.चौ. कालै मुगु	सोरु गाउँपालिका	९८५८३९०२२९	
१३	सि.प्र.चौ. मुगु	मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिका	९८५८३२२२३६	
१४	प्र.चौ. डोल्फु (पुलु) मुगु	मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिका	९८५८३९०२२८	
१५	प्र.चौ. छायाल, मुगु	मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिका	९८५८३२२२३८	
१६	अस्थायी प्रहरी चौकी, बाम	छायाँनाथ रारा नगरपालिका		

३.११ जिल्लामा संचालित एम्बुलेन्स सेवाहरुको सम्पर्क नम्बरहरु

क्र.स	चालकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	धर्म बहादुर बुढा	छायाँनाथ रारा न.पा	९८४८०९११०५	छायाँनाथ रारा न.पाद्वारा सञ्चालित
२	राज बहादुर रोकाया	जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय	९८४८३२१६६६	जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालयद्वारा सञ्चालित
३	रूपक कार्की	खत्याड गा.पा	९८४५४६२४४३	खत्याड गा.पा
४	अंगराज रोकाया	छायाँनाथ सहकारी	९८६४६२७९३८	छायाँनाथ सहकारीद्वारा सञ्चालित
५	सुरेन्द्र मल्ल	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	९८६५१५७६०३	ने.रे.सो द्वारा सञ्चालित
६	तेज बहादुर लाबड	मुगुम कार्मारोड गा.पा	९८६४९८०८१५	मुगुम कार्मारोड गा.पाद्वारा सञ्चालित
७	अनिल मल्ल	सोरु गा.पा	९८६४९०२१०	सोरु गा.पा द्वारा सञ्चालित

४. प्रकोप जोखिम विश्लेषण

४.१ जिल्लामा रहेका जोखिम तथा खतराहरुको नक्शाकन र जोखिम आंकलन

प्रकोप भनेको एउटा आकस्मिक घटना भएकाले यो जुन सुकै बेला पनि हुन सक्दछ । यो एक प्रक्रिया, दृश्य, मानव क्रियाकलाप वा परिस्थिति जसले जनधनको नोक्सानी, घाइते हुने सम्भावना वा अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी असरहरु, सम्पतिमा क्षति साथै आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय अवरोध ल्याउन सक्छ । प्रकोपको अवस्थालाई अध्ययन आकलन गर्नुपर्दा विगत बर्षमा घटेका प्रकोपलाई अध्ययन गरिन्छ । यो जिल्लामा महामारी, बाढी, पहिरो, आगलागी, खडेरी, असिना, हिमपात, भोकमरी जस्ता प्रकोपले दिनानुदिन यहाँको जनजीवन कष्टकर हुँदै गई रहेको छ । यसरी नै विगतको अवस्थालाई हेर्दै भविष्यमा आउने संकटपूर्ण खतरा र त्यसको आंकलन गर्नुपर्दा अनवरत रुपमा विनाश हुँदै गएको प्राकृतिक सम्पदाका कारण यहाँ विभिन्न खालका प्रकोपबाट असख्य जनधनको क्षति हुन सक्ने आंकलन गर्न सकिन्छ । बढ्दो जलवायु मौसम परिवर्तनका उल्लेख्य असर पुऱ्याई रहेको छ । असार, साउन र भाद्र महिनामा धेरै बाढी पहिरो जाने गर्दछ । यस पालि अधिल्लो वर्षहरुको तुलनामा ३० देखि ४० प्रतिशत वर्षा हुने अनुमान गरिएको छ । अन्य जिल्लाको तुलनामा सानो भएता पनि यस जिल्लाको लागि अतुलनीय क्षतिको रुपमा लिन सकिन्छ । असोज, कार्तिक महिनामा असिनाले भित्राउन लागेको अन्न बालीबाट सखाप पार्दछ । हिउँदे समयमा उच्च हिमपातका कारण जनधनको क्षतिका साथै मानव जीवन कष्टकर रहन्छ । फागुन चैत महिनामा यहाँका बनजंगल तथा मानव बस्तीमा आगलागी हुनका साथै हुरी बतास तथा चट्याडले असर गर्दछ । बैशाख र जेठ जस्ता बालिनाली लगाउने महिनामा उच्च खडेरिका कारणले कृषकहरु मारमा पर्दछन् । कुनै पनि स्थानीय निकायका वडाहरु प्रकोप जोखिमबाट सुरक्षित छैनन्, यिनै वडाहरुलाई विभिन्न विपदजन्य प्रकोपहरुको अध्ययन गरी उच्च, मध्यम र निम्न अवस्थाका आधारमा तपशिलको तालिकामा राखिएको छ । यसरी हेर्दा जिल्लाको प्रमुख प्रकोपको रुपमा क्रमश यस्तो देखिन्छ ।

- १) पहिरो
- २) खडेरी
- ३) बाढी

- ४) महामारी
- ५) आगलागी
- ६) हिमपात
- ७) जङ्गली जनावर
- ८) हुरीबतास
- ९) भूकम्प
- १०) दुङ्गा खस्ने

४.२ जिल्लाको प्रकोप स्तरीकरण मेट्रिक्स

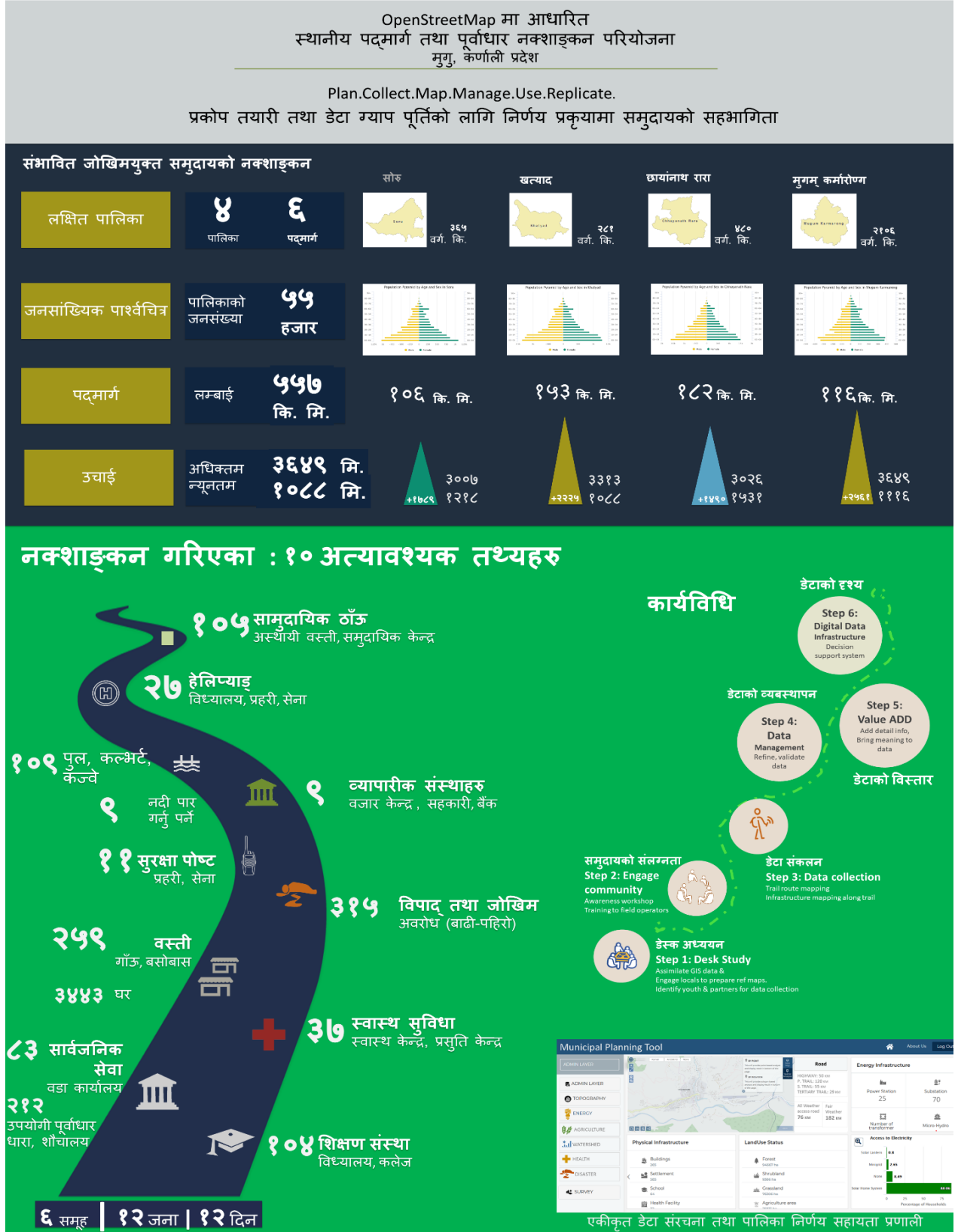
यस जिल्लामा रहेका ४ वटा स्थानीय पालिकाहरूको जोखिमको अवस्था अध्ययन गरि समष्टिगत विश्लेषण गर्दा जिल्लाको अधिकांश भागहरूमा पहिरोको प्रकोप देखा परेका छन् । तसर्थ, प्रकोप स्तरीकरणको पहिलो स्थानमा पहिरो देखा परेको छ । अर्को तर्फ जिल्लामा अनियमित वर्षा वा कम वर्षाका कारणले खडेरी दोश्रो प्रकोपका रूपमा देखा परेका छन् । यिनै दुवै प्रकोपबाट अधिकतम समुदायका मानिसहरू संकाटासन्न अवस्थामा पुगेका छन् भने केही समुदायहरू संकाटाभिमुखताको अवस्थामा रहेका छन् । मानव तथा प्राकृतिक सृजित कारणले गर्दा थोरै समयका लागि भएको वर्षा होस या लामो अवधिका लागि भएको वर्षा होस सदैव बाढीको प्रकोप सृजना गरिरहेका छन् । यसको क्षति सामनाका लागि समुदायहरूले यसका प्रभावहरू भेल्ने र थेग्ने प्रकृतिको व्यवहार अपेक्षाभिमुख भईरहेका छन् ।

जिल्लाको विपद जोखिमको समग्र स्तर तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रकोप	पहिरो तथा भुक्षय	खडेरी	बाढी	महामारी	आगलागी	हिमपात	जङ्गली जनावर	हुरीबतास	भूकम्प	अङ्कभार
पहिरो तथा भुक्षय		पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	८
खडेरी			खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	७
बाढी				बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	६
महामारी					महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	५
आगलागी						आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	४
हिमपात							हिमपात	हिमपात	हिमपात	३
जङ्गली जनावर								जङ्गली जनावर	जङ्गली जनावर	२
हुरीबतास									हुरीबतास	१
भूकम्प										०
स्तर	पहिलो	दोश्रो	तेश्रो	चौथो	पाँचौं	छैठौं	सातौं	आठौं	नवौं	

जिल्लाको विपद् जोखिम अवस्था, सामानाको लागि उपलब्ध भौतिक संरचना एवं जनसंख्याको विवरण तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आपतकालिन तयारी तथा प्रतिकार्य

४.३ नगरपालिका तथा गाउँपालिका स्तरीय प्रकोप र जोखिमको स्तर

४.३.१ छायाँनाथ रारा नगरपालिका, मुगु

छायाँनाथ रारा नगरपालिका कर्णाली प्रदेश अन्तरगत मुगु जिल्लामा अवस्थित हिमाली तथा उच्च पहाडी विशेषता बोकेको नगरपालिका हो । स्थानीय तह पुनर्संरचनाका क्रममा साविक श्रीनगर, कार्किवाडा, पिना, रारा, रोवा र रुगा गा.वि.स मिलेर बनेको छ । नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४८०.६७ वर्ग कि.मी. रहेको छ । छायाँनाथ नगरपालिका सामुन्द्रिक सतहबाट करिब ३५०० मिटर उचाइमा अवस्थित प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता बोकेको क्षेत्र हो । यो नगरपालिका मुगु जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम गमगढीमा अवस्थित छ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा मुगुम कार्मारोड गाउँपालिका, पश्चिममा सोरु गाउँपालिका र खत्याड गाउँपालिका, दक्षिणमा जुम्ला जिल्ला र उत्तरमा हुम्ला जिल्लासँग सिमाना जोडिएको छ ।

जिल्लासँग जोडिने मुख्य कर्णाली राजमार्ग स्तरोन्नती हुन नसक्दा समय समयमा दुर्घटना हुने गरेको छ । २०७८ असोज २६ गते छायाँनाथ रारा नगरपालिकाको वडा नं. ७ को तपने खोलामा ३३ जनाको ज्यान जाने गरि बस दुर्घटना भई ठूलो धनजनको क्षति भएको थियो । त्यसैगरी छायाँनाथ रारा नगरपालिका भित्रका बस्तीहरूमा निर्मित घरहरू काठैकाठबाट निर्माण गरी एक आपसमा जोडिएका हुनाले आगलागीको उच्च जोखिम रहेको छ । आगलागीबाट २०७८ कार्तिक २९ गते राती मुगु गमगढी स्थित तल्लो बजारमा २२ वटा घर पुर्ण रुपमा नष्ट भई करोडौं धनको क्षति भएको थियो ।

४.३.१.१ प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

यस वर्षमा विपद प्रभावको जोखिम विश्लेषण गर्दा पहिरो प्रमुख विपदका रुपमा देखा परेको छ । जसले नगरपालिकाको करिब २०% समुदायलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पारेको छ । दोश्रो स्तरमा आगलागी तथा तेस्रो स्तरमा महामारी रहेको छ । जसले करिब १८% समुदायलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पारेको छ । साँयाखोला, निगाले खोला, टोप्ला सिगाडी, ठिन्के गाँउमाथी, गाँउको वरीपरी, जनथारा, बलचौर मेलवाडा, कम्फा पारीवाट, बल्दलोटे, सुम्लीखोला र लापु जस्ता बस्तीहरूमा बसोबास गर्ने समुदायहरू संकाटाभिमुखताको अवस्थामा रहेका छन् । हुरीबतास बाढी, आगलागी, जनावर आतङ्क, असिनापात, महामारी, तथा चट्टयाड जस्ता प्रकोपहरू छायाँनाथ रारा नगरपालिकाको वडाहरूमा प्रकोप स्तरीकरणको अन्य स्थानमा रहेका छन् ।

प्रकोप	पहिरो	आगलागी	महामारी	चट्टयाड	हुरीबतास	असिनापानी	जनावर आतङ्क	ढुंगा खस्ने	बाढी	प्राप्तांक
पहिरो		पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	८
आगलागी			आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	७
महामारी				हुरीबतास	हुरीबतास	हुरीबतास	हुरीबतास	हुरीबतास	हुरीबतास	६
चट्टयाड					असिनापानी	असिनापानी	असिनापानी	असिनापानी	असिनापानी	५
हुरीबतास						महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	४
असिनापानी							बाढी	बाढी	बाढी	३
जनावर आतङ्क								चट्टयाड	चट्टयाड	२
ढुंगा खस्ने									जनावर आतङ्क	१
बाढी										
स्तर	१	२	५	६	३	४	८	७	६	

४.३.१.२ वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

रारा छायानाथ नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण गर्दा वडा नम्बर १२ मा बाढीको प्रकोप उच्च (पहिलो) स्थानमा रहेको छ । वडा नं १३ मा प्रकोप स्तरीकरण गर्दा खडेरीको प्रकोप उच्च स्तरमा रहेको छ भने वडा नम्बर १४ मा हावाहुरीले प्रकोपको पहिलो स्थान ओगटेको छ । बाँकी वडाहरुमा पहिरोको प्रकोप पहिलो स्तरमा रहेको छ ।

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	स्तर
१		२	१	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	सातौ
२			३	४	५	२	२	८	२	१०	११	१२	१३	१४	५ औ र ६ औ
३				३	३	६	३	८	३	१०	३	१२	१३	१४	चौथो
४					५	४	४	४	९	४	४	१२	१३	१४	तेस्रो
५						६	७	५	५	५	११	१२	१३	१४	पाचौ
६							७	६	६	६	११	१२	१३	६	चौथो
७								७	७	७	७	१२	७	७	दोस्रो
८									८	८	११	१२	८	८	तेस्रो
९										१०	११	९	१३	९	५ औ र ६ औ
१०											१०	१२	१०	१०	तेस्रो
११												१२	११	१४	तेस्रो
१२													१२	१२	पहिलो
१३														१३	दोस्रो
१४															चौथो
जम्मा	१	४	६	७	५	६	८	७	४	७	७	१२	८	६	

विभिन्न सूचकहरु प्रयोग गरि जोखिमको विश्लेषणमा वडाहरुमा समान स्तर आएको हुनाले विशेष गरि उत्थानशिलताका पक्षहरु (जस्तै सामाजिक, आर्थिक, भौतिक, जोखिम) पक्षहरु समेटि पूनः प्रकोप जोखिम स्तरिकरण गरिएको छ । वडा अनुसार प्रकोपको प्रकार, स्थान तथा तालिक स्तर तथा सकांटाभिमुख अवस्थामा देहाएको तालिकाहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.३.१.३ प्रकोपको प्रकृति, स्तर तथा संकाटाभिमुख समुदायहरु

क्र.सं.	साविकको गा.वि.स. को नाम र वार्ड नं.	हालको वडाहरु	बस्तीको नाम	सम्भावीत स्थान	खडेरी	बाढी	पहिरो	महामारी	आगलागी	हुरीवतास	जनावार आतंक	हिमपात	हिउंपहिरो	भूक्षय
१	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	१	श्रीनगर, घाट, ठिनी, जुक्यान, गमगढी बजार	घाट, जुक्यान, गमगढी बजार	न्युन	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	मध्यम	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
२	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	२	चैन, तलितुम, गमगढी बजार	चैन, तलितुम, गमगढी बजार	न्युन	मध्यम	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
३	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	३	तलीतुमा गाउँ, देउवाडा, माथि तुम, सायाँ खोला टोल, हेर्नकाँद, फुलि गाँउ टोल, फुलिगाउँ, इमा गाउँ	माथि तुम, सायाँ खोला फुलिगाउँ, इमा गाउँ	मध्यम	मध्यम	उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
४	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	४	भामवाडा, ताल्चा, कालापाल्त, माथि कालापाल्त, गिमु खोला, तुमाल लेख, वालै, दोवाटो, सानो गाउँ, कुला, चौतारा, कोष	ताल्चा, कालापाल्त, माथि कालापाल्त, गिमु खोला, तुमाल लेख, वालै, दोवाटो, सानो गाउँ, कुला, चौतारा, कोष	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम
५	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	५	कार्किवाडा टोल नं ३, कार्किवाडा टोल ४, दुमा टोल १, दुमा टोल २, क्याम्पस टोल नं. ५, सुपाकोट टोल नं. ६, ताल्चा विमान स्थल टोल नं. ६, ताल्चा	दुमा टोल १, दुमा टोल २, क्याम्पस टोल नं. ५, सुपाकोट टोल नं. ६, ताल्चा विमान स्थल टोल नं ७	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम

			विमान स्थल टोल नं ७												
६	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	६,	मुन्दु टोल, जुवान्ना टोल, कोटीला टोल, कोटीला टोल, रन्जन वालै टोल, माथि लिउडी टोल, तली वालै टोल	जुवान्ना टोल, माथि कोटीला , तलि कोटीला रन्जन वालै टोल, माथि लिउडी टोल, तली वालै टोल	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम
७	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	७,	टोप्ला टोल, साहानि वाडा, पिना टोल, माथि घुइर टोल, तलि घुइर दलित बस्ती	साहानि वाडा, माथि घुइर तलि घुइर दलित बस्ती	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम
८	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	८	भयारी टोल, चुगा टोल, सिगाडि टोल, विष्ट वाडा	भयारी टोल, चुगा टोल, सिगाडि टोल, विष्ट वाडा	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम
९	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	९	मुर्मा गाउ	जेउढे	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
१०	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	१०	गाँडा पानी भाकोट, जिउला, तल्लेख घट्टालेख, लवारपोल्ना, चराप, तल्लेख ठुलो गाँउ, भाकोट दमैवाडा, घट्टालेख नौलाचौरा चौठे धारा	गाँडा पानी भाकोट, तल्लेख घट्टालेख, लवारपोल्ना, चराप, तल्लेख ठुलो गाँउ, भाकोट दमैवाडा, घट्टालेख नौलाचौरा चौठे धारा	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	उच्च
११	छायाँनाथ रारा नगरपालिका	११	सालिम टोल, चुलिगा टोल, रोवा टोल,	सालिम टोल, चुलिगा टोल, रोवा टोल, तल्लो	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	उच्च

			तल्लो सालिम टोल, याडच्याकाटी टोल	सालिम टोल, याडच्याकाटी टोल										
१२	छायानाथ रारा नगरपालिका	१२	शोभा, बालाचौर, कम्फा, लुम्स, भट्टाडॉणि, मेयालवाडा, टाप्रेजाड, भिताड, खोलस्वाड	शोभा, बालाचौर, कम्फा, लुम्स, भट्टाडॉणि, मेयालवाडा, टाप्रेजाड, भिताड, खोलस्वाड	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	उच्च
१३	छायानाथ रारा नगरपालिका	१३	लह, लापु, तिर्प, थार्प, रुगा, लुम	लापु, तिर्प, थार्प, रुगा, लुम	मध्यम	न्युन	न्युन	मध्यम	मध्यम	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
१४	छायानाथ रारा नगरपालिका	१४	बाम गाउँ, थुम्माडा गाउँ, द्रखेलवाडा गाउँ, फइपाटा गाउँ, द्रख्या गाउँ, सुम्ली गाउँ, खोत्का गाउँ, चुली गाउँ, भारीधारा गाउँ	बाम गाउँ, थुम्माडा गाउँ, द्रखेलवाडा गाउँ, फइपाटा गाउँ, द्रख्या गाउँ, सुम्ली गाउँ, खोत्का गाउँ, चुली गाउँ, भारीधारा गाउँ	मध्यम	न्युन	न्युन	मध्यम	मध्यम	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन

जिल्ला विपद पुर्वतयारी

४.३.१.४ प्रकोप सामनाको लागि विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरू:

विपद प्रकोपले जोखिमलाई निम्त्याउछ। जोखिमले संकटासन्नताको अवस्था सृजना गर्दछ। जसको सामना गर्नका लागि सामुदायिक सम्पतीहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। जसको सेवा सन्जालीकरणबाट समुदायको क्षमता वृद्धि तथा उथानशिलता निर्माण हुने गर्दछ। नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक सम्पतीहरूको विश्लेषण गर्दा यो नगरपालिका मध्यम स्तरमा देखिएको छ। समग्र सामुदायिक सम्पतीहरू विवरण देहाए अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरू	संख्या	भूमिका वा सेवा
सामाजिक सम्पतीहरू (Social Capital)			
१	शैक्षिक संस्थाको संख्या	५२	<ul style="list-style-type: none"> आपतकालिन आवासको रूपमा प्रयोग गर्न दिन सक्ने पुर्व सुचना प्रवाह गर्न सक्ने धर्यता एवम उत्प्रेरणा जोगाउन सक्ने तथ्यांक लेखनमा सहयोग पुरयाउन सक्ने समुदाय स्तरमा विपद व्यवस्थापन लघु योजनाहरू निर्माणमा परामर्शदाताको रूपमा सेवा दिन सक्ने
२	स्वास्थ्य संस्थाहरू	९	<ul style="list-style-type: none"> खोज तथा उदार सामाग्रीहरू उपलब्ध गराउन सक्ने प्राथमिक उपचार सेवा दिन सक्ने आपतकालिन उपचार केन्द्र तथा घुम्ती शिविर संचालन गर्न सक्ने मनोचिकित्सक पराबिमर्श सेवा प्रदान गर्न सक्ने गैर खाद्य सामाग्रीहरू जस्तै औषधी, बेड तथा अन्य रेफरल सेवाहरू प्रदान गर्न सक्ने
३	सामुदायिक विपद व्यवस्थापन समिति	१०	<ul style="list-style-type: none"> सम्भावित विपद हुन सक्ने क्षेत्रको पहिचान गर्ने समुदायको विपद जोखिम नक्शांकन गर्ने समुदायको विपद सम्बन्धि पार्श्ववर्ति चित्र बनाउने सेवा प्रदायक संघ संस्थाहरूको पहिचान गर्ने पुर्व सुचना प्रणालीको निर्माण गर्ने खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार आपतकालिन आवास तथा आहारको व्यवस्थापन योजना निर्माण गर्ने समन्वय तथा सहकार्यका निकाय तथा क्षेत्रको पहिचान गर्ने श्रोत मापन तथा संयोजनका लागी पहल योजना निर्माण गर्ने पारीवारिक पुर्व तयारी कार्य योजना निर्माण गर्न सहजीकरण गर्ने
४	स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति	१	<ul style="list-style-type: none"> नगरपालिका स्तर जोखिम विश्लेषण गर्ने विपद जोखिम क्षेत्रको बस्तुगत विवरण तयार पार्ने पुर्वतयारी योजना निर्माण गर्ने समन्वय तथा सहकार्यका क्षेत्र तथा सरोकारवाला निकायको पहिचान तथा संयुक्त कार्ययोजना निर्माण गर्ने संचार तथा समन्वय सम्यन्त्रको सुदृढीकरण गर्ने भूमिकामा प्रस्टता ल्याउने तथा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने तथ्यांक संकलन, प्रशोधन तथा विश्लेषण सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

			<ul style="list-style-type: none"> ● सबै प्रकारका श्रोतको आवश्यकता एवम प्रबन्ध मिलाउन वातावरण सृजना गर्ने ● स्थानीय विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम निर्माण गर्न स्थानीय सरकारलाई सहजीकरण गर्ने ● ऐन तथा नियममा उल्लेखित अन्य कार्य गर्ने
	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिती	१	<ul style="list-style-type: none"> ● विपद जोखिम व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा १६(२) का कार्य गर्ने ● विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि नियमावली नीति रणनीतिहरु कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ● विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि क्रियाशिल रहेका संघ तथा प्रदेश स्तरीय परिषद तथा समितिहरुबाट प्राप्त निती निर्देशनहरुको कार्यान्वयन गर्ने ।
४	सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरु	५	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ● उत्थानशिलताका लागी आवश्यक पर्ने जोखिम विश्लेषणबाट प्राप्त आवश्यकता परिपूर्ति गर्न परिपुरकको भुमिका निर्वाह गर्ने ● समन्वय तथा सहकार्य ● खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, सुरक्षित अल्पकालिन आवास तथा पोषणयुक्त आहार व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने । ● सहभागिता, सहकार्य, प्रारम्भिक लेखाजोखा लक्ष्यीकरण मुल्यांकन जस्ता कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने
५	सक्रिय समुह	३००	<ul style="list-style-type: none"> ● सरसफाई कार्यहरु गर्न सक्ने ● खोज तथा उदार, आवास तथा आहार व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने ● जोखिम विश्लेषण, योजना निर्माण एवम कार्यान्वयन तहमा महिला सहभागिता प्रबर्धन गर्ने ● पोषण तथा सरसफाई शिक्षा प्रदान गर्ने
६	सुरक्षा निकाय	५	<ul style="list-style-type: none"> ● खोज तथा उद्धार, मुचुल्का तथा उपचारमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने । ● क्षतिको विस्तृत प्रतिवेदन ● संचार ● घटनास्थलको सुरक्षा ● जनधनको सुरक्षा
आर्थिक सम्पतीहरु			
७	सक्रिय कृषक समुह	२१	<ul style="list-style-type: none"> ● विपद पश्चातको अवस्थामा समुदायमा उपलब्ध कृषि सामाग्रीहरु सकंटासन्न समुदायलाई जोहो गर्न सहयोग पुऱ्याउने ● विपद पश्चात पुनर्निर्माण कार्यमा उपलब्ध सामुदायिक ज्ञान सिप तथा धारणाको पारस्परिक रुपमा आदान प्रदान गर्ने ● सामाजिक सम्यन्त्रहरु (जस्तै वस्तु विनिमय तथा पर्मा प्रणालीलाई) कृषि प्रणालीलाई पुर्नकायम गर्ने

८	सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरु	८०	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जनका लागि समुह स्तरमा घुम्ती कोष परिचालन गर्ने सकांटसन्न समुदायहरुलाई समुह जमानीमा ऋण प्रवाह गर्ने सरोकारवालाको अनुमति लिई कृषि बिमा कार्यक्रम संचालन गर्ने सकांटसन्न समुदायहरुलाई वित्तीय संस्थाहरुमा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने वित्तीय समावेशिताका लागि सहयोगात्मक वातावरण तय गर्ने वित्तीय उत्थानशिलताका लागि आवश्यक अन्य नियम अनुसारका कार्य गर्ने
९	व्यवसायिक फर्म तथा पसलहरु	४०५	<ul style="list-style-type: none"> खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, सुरक्षित आवास तथा पोषण प्रवलीकरण आहार व्यवस्थापनमा सघाउ पुऱ्याउने
	कृषि तथा पशुपालन (घरधुरी)	८१७७	<ul style="list-style-type: none"> तत्कालको अवस्थमा आहार प्रदान गर्न
	नोकरी (घरधुरी)	११३६	<ul style="list-style-type: none"> आवास, आहार पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्न
	उद्योग तथा व्यापार (घरधुरी)	९६३	<ul style="list-style-type: none"> राहत, खोज तथा उद्धार एवम निर्माण तथा पुनर्निर्माण सामग्री आपूर्ति गर्न
	ज्याला/मजदुरी (घरधुरी)	६०९	<ul style="list-style-type: none"> तत्काल गर्नु पर्ने निर्माण कार्यमा सहयोग गर्न
	व्यवसायिक कार्य (घरधुरी)	१८२	<ul style="list-style-type: none"> राहत, खोज तथा उद्धार एवम निर्माण तथा पुनर्निर्माण सामग्री आपूर्ति गर्न
	वैदेशिक रोजगारी (घरधुरी)	१४९	<ul style="list-style-type: none"> राहत तथा उद्धारमा सहयोग गर्न
प्राकृतिक श्रोत तथा सम्पतीहरु			
१०	खोला	१५	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	ताल	१०	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	घासे मैदान	११५.२३ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	घाँसे भूमि	२५५.८४ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	वन क्षेत्र	३६.१६ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	भाडी बुट्यान	०.८३ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	जल क्षेत्र	३.३३ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	बलौटे जमिन	१५.०७ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	ताल पोखरी	११५.२३ वर्ग किमि	<ul style="list-style-type: none"> विपद नियन्त्रण तथा सामना गर्न
	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	१४	<ul style="list-style-type: none"> अग्नी रेखा निर्माण गर्ने बृक्षारोपण गरिव तथा विपन्नलाई आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन विपद प्रभावितहरुलाई घर निर्माण गर्न गाटगद्धी संचालन गर्ने नियम अनुसार पुन निर्माण लागी काठको पुर्जि दिने

११	सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरु	५	<ul style="list-style-type: none"> ● चेतना अभिवृद्धि गर्ने ● क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ● उत्थानशिलताका लागि आवश्यक पर्ने जोखिम विश्लेषणबाट प्राप्त आवश्यकता परिपुर्ति गर्न परिपुरकको भुमिका निर्वाह गर्ने ● समन्वय तथा सहकार्य ● खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, सुरक्षित अल्पकालिन आवास तथा पोषणयुक्त आहार व्यवस्थापनमा संघाउने ● सहभागिता, सहकार्य, प्रारम्भिक लेखाजोखा लक्ष्यीकरण मुल्यांकन जस्ता कार्यमा सहयोग पुर्याउने
मानवीय स्रोत तथा सम्पतीहरु			
१२	(जेटीए)	७४	● कृषि कार्यमा प्राविधिक ज्ञान उपलब्ध गराउन
	अगुवा कृषक	५४	● कृषि कार्यमा प्राविधिक ज्ञान उपलब्ध गराउन
	ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	५२	● पशुधनको उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने
	डाक्टर	३	● उपचार
भौतिक पुर्वधार तथा सम्पतीहरु			
१३	कच्ची सडक	११	● विपदको बेलामा सहज पहुँचमा कार्य सम्पादन गर्न
	भोलुङ्गे तथा काठे पुल पुलेसा	९	● विपदको बेलामा सहज पहुँचमा कार्य सम्पादन गर्न
	ट्रस पुल	१	● विपदको बेलामा सहज पहुँचमा कार्य सम्पादन गर्न
	संचार क्षेत्रमा मोबाईल	सबै बस्तीमा	● सूचना तथा सम्पर्क गर्न
	एफ. एम तथा डिसहोम	३	● सूचना प्रवाह गर्न

४.३.२ सौर गाउँपालिका, मुगु

मुगु जिल्लाका ४ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये सौर गाउँपालिका एक हो । यस गाउँपालिकामा ११ वटा वडाहरु छन् । यस सौर गाउँपालिका साविकका गा.वि.स.हरु नाथर्पु, भिई, फोतु, जिमा, रारा, कालै र धैनकोट मिलाएर यस गाउँपालिका बनेको छ । यस गाउँपालिकाको उत्तरमा हुम्ला जिल्ला, दक्षिणमा खत्याड गाउँपालिका, पूर्वमा छायाँनाथ रारा नगरपालिका र पश्चिममा हुम्ला जिल्ला रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ३८५.८ वर्ग कि. मि. रहेको छ ।

४.३.२.१ प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

गाउँपालिकाका वडा तहमा जीविकोपार्जनका लागि स्रोत, साधन र प्रणालीहरु के के छन् र ती स्रोतहरुमा जलवायुजन्य प्रकोप र जोखिमहरु के के छन् भनि सहभागितामूलक स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । यस अभ्यासबाट आएका सूचनाहरुको आधारमा गाउँपालिका तहमा संश्लेषण गर्दै मुख्य प्रकोप तथा जोखिमहरु उच्च भएका क्षेत्रहरु र ती जोखिमहरूसंग सामना गर्न उपलब्ध भएको जीविकोपार्जनका स्रोत तथा साधनहरुको पहिचान गर्दै स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । यसका लागि गाउँपालिकाको भौगोलिक सूचना प्रणालीका नक्साहरु प्रयोग गरिएका थिए । यस नक्साको विश्लेषण अनुसार हरेक वडाहरुका स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु रहेको देखिन्छ भने सामुदायिक वनको पहुँच सबै वडा तथा बस्तीहरुमा रहेको छ । यसरी नै सिचाँइ सुविधाको पहुँचमा निश्चित बस्तीहरुमा छन् भने प्रकोपका जोखिमहरु विशेष गरि पहिरो, खडेरी र आगलागी सबै वडाहरु देखिएका छन् । स्थानीय तहमा योजना तर्जुमा र कार्यन्वयन गर्दा प्रकोपका जोखिमहरु ध्यान दिनु आवश्यक देखिन्छ ।

प्रकोप	वाढी	पहिरो तथा भू-क्षय	खडेरी	आगलागि	हावाहुरी	असिनापानी	मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा पशुमा रोग	मानवरोग	स्तर
वाढी		वाढी	खडेरी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	II
पहिरो तथा भूक्षय			खडेरी	आगलागि	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	IV
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	I
आगलागि					आगलागि	आगलागि	आगलागि	आगलागि	आगलागि	III
हावाहुरी						हावाहुरी	मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा पशुमा रोग	मानवरोग	VIII
असिनापानी							मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा पशुमा रोग	मानवरोग	IX
मिचाहा प्रजाति								कृषि तथा पशुमा रोग	मानवरोग	VII
कृषि तथा पशुमा रोग									कृषि तथा पशुमा रोग	V
मानवरोग										VI
जम्मा	8	6	9	7	2	1	3	5	4	

४.३.२.२ वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

उपलब्ध भएका जीविकोपार्जनका स्रोतहरु (प्राकृतिक, भौतिक, आर्थिक, मानवीय तथा सामाजिक) र वडामा रहेको जलवायु जन्य प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा असर एवं अनुकूलनका क्षमताहरुको विश्लेषणका आधारमा वडा नं ३, ७, ११ र ६ अति उच्च जोखिममा रहेको छ । वडा नं ५, ८ र १० उच्च जोखिममा रहेको, मध्यम जोखिममा रहेको वडाहरु ४ र ९ मध्यम जोखिममा रहेको र वडा नं २ र १ न्यून जोखिममा रहेको देखिएको छ । विस्तृत विवरण यस प्रकार छ:

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	स्तर
१		२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	एघारौँ
२			३	४	५	६	७	८	९	१०	११	दशौँ
३				३	३	३	३	३	३	३	३	पहिलो
४					५	६	७	८	९	१०	११	आठौँ
५						६	७	८	९	१०	११	पाचौँ
६							७	८	९	१०	११	चौथो
७								८	९	१०	११	दोश्रो
८									९	१०	११	छैठौँ
९										१०	११	नवौँ
१०											११	सातौँ
११												तेस्रो
जम्मा	१	२	११	४	७	८	१०	६	३	५	९	

४.३.२.३ प्रकोपको प्रकृति, स्तर तथा संकाटाभिमुख समुदायहरु

क्र.स	साविकको गा.वि.स.को नाम र वार्ड नं.	हालको वडाहरु	बस्तीको नाम	सम्भावीत स्थान	खडेरी	बाढी	पहिरो	महामारी	आगलागी	हिमपात	हिउंपहिरो	भूक्षय
१	सोरु गाउँपालिका	१	गहताडी, जवलधारा, धुपी	गहताडी, नचारा,	उच्च	न्यून	उच्च	उच्च	न्यून	न्यून	न्यून	मध्यम
२	सोरु गाउँपालिका	२	नार्थपु, गाउँ, जोगीवाडा, नचारा	गाउँ नचारा	उच्च	न्यून	उच्च	न्यून	न्यून	न्यून	न्यून	न्यून
३	सोरु गाउँपालिका	३	ठुलागाउँ, बैनागाउँ, भिदगाउँ, भामगाउँ, दलितवाडा, काटीगाउँ, कोसेडी	कोसेडी, भिदगाउँ, बैनागाउँ तथा काटीगाउँ	उच्च	मध्यम	मध्यम उच्च	मध्यम	मध्यम	न्यून	न्यून	मध्यम
४	सोरु गाउँपालिका	४	रावलवाडा, भाँटगाउ, तलीलिब्र, माथीलिब्र, फोतु	खेतेनी, चेपडे, गोठपाटा, कोटपाटा चुलीसोफो	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	न्यून	न्यून	मध्यम
५	सोरु गाउँपालिका	५	माथीवाडा, माभवाडा, उभोवाडा तथा ताजा	ताजा	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	न्यून	न्यून	न्यून	न्यून
६	सोरु गाउँपालिका	६	सोरुकोट, तलि बन्जाहा, माथी बन्जाहा, खैसा जिमा तथा पुरुमुरु	तलि बन्जाहा, माथी बन्जाहा, जिमा तथा पुरुमुरु	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	न्यून	न्यून	न्यून	न्यून
७	सोरु गाउँपालिका	७	ख्याल्व, सिरुपाटा गोकपानी पागापानी, बुम्व सिप	ख्याल्व, गौडा, डाँडाघर, भौसीखर्क, जयसधारा	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	न्यून	मध्यम
८	सोरु गाउँपालिका	८	गिला, कच्चे, आँसीधारा, मुर्मा	गिलाहा, नुवाकोट, काल्या, घट्टखोला, वार्षवर्षा	मध्यम	न्यून	उच्च	न्यून	उच्च	न्यून	न्यून	न्यून
९	सोरु गाउँपालिका	९	सिही, खनाया, कालै, माथीकालै	छण, सल्लेडीवन, डोटका, नाउली भिर	उच्च	न्यून	उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	न्यून	मध्यम
१०	सोरु गाउँपालिका	१०	दही, ठूलाधैन, भियलवाडा	भियलवाडा दही,	उच्च	न्यून	उच्च	मध्यम	मध्यम	न्यून	न्यून	मध्यम
११	सोरु गाउँपालिका	११	लोली हितवाडा, कोट	ढोलढुंगा लोली	उच्च	न्यून	उच्च	मध्यम	मध्यम	न्यून	न्यून	मध्यम

४.३.२.४ विपद सामनाका लागि उपलब्ध सामुदायिक सम्पत्तीहरू

संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण प्रतिवेदन, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको अनुकूलन क्षमता अत्यन्त न्यून देखाएको छ। न्यून अनुकूलन क्षमता भएका गाउँपालिकाहरू सेवा, स्रोत र साधनहरू न्यून पहुँच र उच्च गरीबिका दर रहेको औल्याएको छ। विद्यमान जीविकोपार्जन तथा अन्य स्रोतहरू र ती स्रोतहरूबाट गाउँपालिकाको तहमा उपलब्ध भई रहेको विभिन्न सेवा, सुविधा तथा वस्तुहरूको अवस्था सन्तोषजनक रूपमा रहेको देखिन्छ। ठोस योजनाहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयनको आधारमा उपलब्ध जीविकोपार्जनका स्रोत, सेवा र वस्तुहरू उल्लेख अभिवृद्धि हुने अनुमान स्थानीय सरकारको रहेको छ। समग्र सामुदायिक सम्पत्तीहरू विवरण देहाए अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पत्तिहरू	संख्या	भूमिका वा सेवा
सामाजिक सम्पत्तीहरू (Social Capital)			
१	सामुदायिक वन	१७	<ul style="list-style-type: none"> घाटगद्दी संचालन गर्न। आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन अग्नी रेखा निर्माण बृक्षारोपण नियम अनुसार काठ संकलनका लागी पुजी विपद प्रतिकार्यमा सहजीकरण
२	कबुलियती वन	९	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन
३	निजी वन	१	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन
४	पानीका मुहानहरू	४, ५	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानी आपूर्ति आगजनी नियन्त्रण
५	सिमसार क्षेत्र	६	<ul style="list-style-type: none"> पर्यावरण संरक्षण
६	भरना	८	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानी आपूर्ति सिचाई तथा पानीको बहुउपयोगी जोखिम आकलन
७	पर्यटकिय स्थल	२०	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन जीविकोपार्जन सम्बन्धी अवसर बृद्धि
८	गुफाहरू	१४	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन विकास र प्रवर्धन स्थायी आश्रय स्थल निर्माण
भौतिक सम्पत्तीहरू			
९	मोटरबाटो (बडा नं ४, ५ र ११ बाहेक सबै ठाउँमा कच्ची मोटर बाटो रहेका)	रहेको	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक पहुँच निर्माण यातायात सेवा सुविधा सहज आगमन तथा पहुँच
१०	पुल तथा पुलेसाहरू		<ul style="list-style-type: none"> खोला नदी पार गर्दा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न
११	ट्रस पुल	३	<ul style="list-style-type: none"> खोला नदी पार गर्दा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न खोज उद्धार प्राथमिक उपचार तथा आवासमा सहजता ल्याउन
१२	बेली ब्रिज	१	<ul style="list-style-type: none"> यातायात सुविधा सुचारु गर्न तत्काल खोज तथा उद्धारका लागी जनशक्ति पचासन गर्न
१३	काठे पुल	२५	<ul style="list-style-type: none"> यातायात सुविधा सुचारु गर्न

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पत्तिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> ● तत्काल खोज तथा उद्धारका लागी जनशक्ति पचालन गर्न
१४	भोलुंगे पुल	८	<ul style="list-style-type: none"> ● यातयात सुविधा सुचारु गर्न ● तत्काल खोज तथा उद्धारका लागी जनशक्ति पचालन गर्न
१५	स्वास्थ्य चौकि र सामुदायिक ईकाई		<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार सेवा उपलब्ध गराउन ● सिफारिस संयन्त्रको कार्य गर्न ● गैर खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउन
१६	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	७	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार सेवा उपलब्ध गराउन ● सिफारिस संयन्त्रको कार्य गर्न ● गैर खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउन
१७	सामुदायिक तथा सरकारी भवन	७	<ul style="list-style-type: none"> ● अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न ● गैर खाद्य सामग्री भण्डारण गर्न ● प्राथमिक उपचार गर्न
१८	खानेपानीको उपलब्धता	अप्रयाप्त	<ul style="list-style-type: none"> ● व्यक्तिगत सरसफाई तथा घरेलु उपयोगका लागी
१९	सिंचाई कुलो	४२ वटा	<ul style="list-style-type: none"> ● व्यक्तिगत सरसफाई तथा घरेलु उपयोगका लागी ● सिंचाई तथा खडेरी प्रकोप रोकथाम गर्न
२०	मठ मन्दिरहरु	१२४	<ul style="list-style-type: none"> ● अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न ● गैर खाद्य सामग्री भण्डारण गर्न ● प्राथमिक उपचार गर्न
२१	पानी घट्ट तथा मिल (९२ वटा र १४ वटा पानी मिल)	१०६	<ul style="list-style-type: none"> ● कुटानी पिसानी
सामाजिक सम्पत्तीहरु			
२१	बचत समूहहरु	२४	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रकोप पश्चातका आय आर्जनका क्रियाकलाप संचालन गर्न ● समुह जमानीमा कृण प्रावाह गर्न
२२	युवा क्लव	१०	<ul style="list-style-type: none"> ● खोज तथा उद्धारमा सहजीकरण गर्न ● अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न ● प्रकोपको पुर्व सुचना प्रसार गर्न ● क्षतिको लेखाजोखा गर्न ● घाईतेहरुको उद्धार तथा उपचार गर्न ● स्थानीय स्तरमा खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरु संकलन गर्न
२३	गैर सरकारी संस्था	९	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतना जोगाउन ● स्थानीय स्तरको विपद प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्न ● संकाटासन्न समुदायको उत्थानशील क्षमता निर्माण गर्न ● खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरुको प्रबन्ध गर्न ● विपद पश्चातका अवधिमा पुनर्निर्माणको कार्य गर्न
मानव श्रोत संशाधन			

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
२४	शिक्षा सेवा	९६	<ul style="list-style-type: none"> ● विपद प्रभावित बालबालिकाहरुको शैक्षिक अवसर सुनिश्चित गर्न ● क्षतिको लेखाजोखा गर्न ● विपदको प्रभाव मुल्यांकन गर्न ● स्थानीय विपद प्रभाव न्यूनीकरणको योजना तयार पार्न परामर्श दिन ● राहत संकलन तथा अन्य सहयोग प्रदान गर्न
२५	निजामति सेवा	७४	<ul style="list-style-type: none"> ● निर्माण तथा पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग पुर्याउन ● संचार गर्न ● समन्वय तथा सहकार्य वातावरण मिलाउन ● राहत कार्यमा सहयोग पुर्याउन
२६	सैनिक	९	<ul style="list-style-type: none"> ● निर्माण तथा पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग पुर्याउन ● संचार गर्न ● समन्वय तथा सहकार्य वातावरण मिलाउन ● राहत कार्यमा सहयोग पुर्याउन
२७	प्रहरी	२४	<ul style="list-style-type: none"> ● संचार गर्न ● समन्वय तथा सहकार्य वातावरण मिलाउन ● राहत कार्यमा सहयोग पुर्याउन
२८	वैदेशीक रोजगार	१२०	<ul style="list-style-type: none"> ● राहत कार्यमा सहयोग पुर्याउन
२९	कृषि जे.टि.ए.	५५	<ul style="list-style-type: none"> ● पुनर्निर्माण तथा पुर्नलाभका कार्यमा प्राविधिक ज्ञान सीप दिन ● स्थान, मौसम तथा माटो सुहाउदा वाली विरुवा छनौट गर्न र विपद पश्चातको रैथाने कृषि प्रणालीलाई पुर्नस्थापित गर्न
३०	जे.टि.ए	४८	<ul style="list-style-type: none"> ● घाईते पशुको उपचार गर्न ● उत्पादकत्वका लागि खोप अन्य उपचार गर्न
३१	अ.न.मि	२८	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार ● आपतकालिन आश्रय स्थलमा बसेका महिलाहरुलाई आवश्यकता अनुसार प्रसुती सेवा प्रदान गर्न ● बालबालिकाहरु पोषण शिक्षा तथा शिशु स्यहारमा परिचालित हुन
३२	गौ.स.स.मा संलग्न	५३	<ul style="list-style-type: none"> ● समन्वय तथा सहकार्य ● समुदाय परिचालन तथा क्षमता अभिवृद्धि ● सामुदायिक पुनर्निर्माणका प्रस्ताव लेखन
३३	अ.हे.व.	३८	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार ● आश्रय स्थलमा बसेका महिलाहरुलाई आवश्यकता अनुसार प्रसुती सेवा प्रदान गर्न ● बालबालिकाहरु पोषण शिक्षा तथा शिशु स्यहारमा परिचालित हुन
३४	फार्मेसी	११	<ul style="list-style-type: none"> ● घाईतेको उपचारमा परिचालित हुन

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पत्तिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
३५	सव ओभरसियर	७४	<ul style="list-style-type: none"> ● भौतिक संरचनाको क्षति आंकलन गर्न ● भौतिक संरचनाहरुको प्रवलीकरण गर्न ● लागत अनुमान तय गर्न
३६	ओभरसियर	४३	<ul style="list-style-type: none"> ● भौतिक संरचनाको क्षति आंकलन गर्न ● भौतिक संरचनाहरुको प्रवलीकरण गर्न ● लागत अनुमान तयार गर्न
३७	ईन्जिनियर	१५	<ul style="list-style-type: none"> ● भौतिक संरचनाको क्षति आंकलन गर्न ● भौतिक संरचनाहरुको प्रवलीकरण गर्न ● लागत अनुमान तय गर्न ● वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन तथा अन्य भौतिक निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रममा परिचालित हुन
३८	डकर्मी तथा सिकर्मी	४१७	<ul style="list-style-type: none"> ● निर्माण तथा पुनर्निर्माण कार्यमा सहभागी हुन
३९	सिलाई कटाई तालिम	१९६	<ul style="list-style-type: none"> ● विग्रको तथा च्यातिएका लुगा सिलाउन
४०	ग्यावियन तारजाली बुन्ने	६४	<ul style="list-style-type: none"> ● टेवा पर्खाल निर्माण ● तटबन्ध निर्माण तथा प्रकोप जोखिमका अन्य निर्माण कार्यमा सहयोग
४१	अगुवा कृषक तथा नर्सरी नाईके	७९	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि व्यवसाय पर्वधनका लागी ज्ञान सिप तथा अनुभव आदान प्रदान गर्ने
४२	ड्राईभर	३८	<ul style="list-style-type: none"> ● बहान चालका अभावको बेलामा बाहान चलाउन सहयोग गर्ने
४३	स्नातकोत्तर उतिर्ण संख्या	४९	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय पुन निर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने ● विपदको बेलामा प्रतिकार्य योजना बनाई सहयोग पुरयाउने ● विपदका बेला गठन हुने उप समितिमा नेतृत्व प्रदान गर्ने ● क्षती मापन, प्रभाव आंकलन तथा समन्वय सहकार्यमा सहयोग गर्ने
४४	स्नातक उतिर्णा संख्या	११७	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने ● विपदको बेलामा प्रतिकार्य योजना बनाई सहयोग पुऱ्याउने ● विपदका बेला गठन हुने उप समितिमा नेतृत्व प्रदान गर्ने ● क्षति मापन, प्रभाव आंकलन तथा समन्वय सहकार्यमा सहयोग गर्ने
४५	प्रविणता प्रमाण पत्र तह उतिर्ण	६८७	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षतीको सुचना संकलन गर्ने ● तथ्यांक अभिलेखीकरण गर्ने ● समुदायका सामान्य लेखापढीका कार्य गरी दिने
४६	एस.ई.ई.	१५३१	<ul style="list-style-type: none"> ● समुदायमा परिचालित हुने
आर्थिक सम्पत्तीहरु			
४७	सहकारी	८	<ul style="list-style-type: none"> ● बचत तथा कृण काय गर्ने ● आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन गर्ने ● समुह जम्मा जमानीमा कृण प्रवाह गर्ने

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने खाद्य तथा गैर खाद्य सामाग्रीहरु संचालन गर्ने
४७	व्यापार व्यवसायमा संलग्न घरधुरीहरु	३५७	<ul style="list-style-type: none"> निर्माण तथा पुनर्निर्माण सम्बन्धी सामाग्रीहरु आपूर्ति श्रृंखला कायम राख्ने खाद्य तथा गैर खाद्य सामाग्रीहरुको भण्डार गर्ने माग तथा आपूर्तिको सन्तुलन कायम गर्ने

४.३.३ खत्याड गाउँपालिका, मुगु

मुगु जिल्लाका ४ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये खत्याड गाउँपालिका एक हो । यस गाउँपालिकामा ११ वटा वडाहरु छन् । यस खत्याड गाउँपालिका साविकका गा.वि.स.हरु सेरी, श्रीकोट, खमाले, गम्था, सुकाढिक, ह्याङलु र कोटडाँडा मिलाएर यस गाउँपालिका बनेको छ । यस गाउँपालिकाको उत्तरमा सोरु गाउँपालिका, दक्षिणमा कालिकोट र जुम्ला जिल्ला, पूर्वमा मुगुमा कार्मारोङ्ग गाउँपालिका र पश्चिममा बाजुरा जिल्ला रहेका छन् । यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल २८१.१२ वर्ग कि.मि. रहेको छ ।

वडा तहमा जीविकोपार्जनका लागि स्रोत, साधन र प्रणालीहरु र ती स्रोतहरुमा जलवायुजन्य प्रकोप र जोखिमहरुको पहिचानका लागि सहभागितामूलक स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । यस अभ्यासबाट वडागत तहका सूचनाहरुको आधारमा गाउँपालिका तहमा संश्लेषण गर्दै मुख्य मुख्य प्रकोप तथा जोखिमहरु उच्च भएका क्षेत्रहरु र ती जोखिमहरुसँग सामना गर्न उपलब्ध भएको जीविकोपार्जनका स्रोत तथा साधनहरुको पहिचान र ती स्रोतहरुमा प्रकोपहरुले पारेको र पार्न सक्ने असरहरु विश्लेषण गर्दै स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । प्रस्तुत स्रोत तथा प्रकोप नक्सामा वडामा खेतीयोग्य जमिनको तुलनामा वन क्षेत्र नै बढी रहेको देखिन्छ । नदि किनारमा रहेको पहाडी वडा भएकोले बाढी, पहिरो तथा भूक्षयको जोखिममा रहेको देखिन्छ । वडाका प्रत्येक बस्तिहरुमा यथेष्ट मात्रामा पानीका मुहानहरु रहे पनि ती मुहानहरुमा क्रमिक रुपमा पानीको मात्रामा कमी हुँदै गएको पाईयो ।

४.३.३.१ प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

यस गाउँपालिकाको प्रकोपको तुलनात्मक विश्लेषण गर्दा खडेरी प्रमुख प्रकोपका रुपमा देखा परेको छ । अनियमित वर्षा भए पनि अधिकांश हिउँदे एवम वर्षायाममा खडेरी देखिएको छ । प्रकोपको दोश्रो स्थानमा पहिरो तथा भूक्षयले देखिन्छ । यसबाट समुदायका जीविकोपार्जनका स्रोत साधनहरु समस्यामा परेका छन् । गाउँपालिकामा रहेको प्रकोपहरुको जोडागत स्तरीकरण तलको तालिकामा पस्तुत गरिएको छ ।

प्रकोप	पहिरो तथा भू-क्षय	बाढी	आगलागी	खडेरी	हावाहुरी	असिना पानी	मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	मानवमा रोग	स्तर
पहिरो तथा भू-क्षय		बाढी	पहिरो तथा भूक्षय	खडेरी	पहिरो तथा भूक्षय	पहिरो तथा भूक्षय	पहिरो तथा भूक्षय	पहिरो तथा भूक्षय	पहिरो तथा भूक्षय	तेस्रो
बाढी			बाढी	खडेरी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	दोस्रो
आगलागी				खडेरी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	मानवमा रोग	छैटौ
खडेरी					खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	पहिलो
हावाहुरी						हावाहुरी	मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	मानवमा रोग	आठौ

असिनापानी								मिचाहा प्रजाति	कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	मानवमा रोग	नवौ
मिचाहा प्रजाति									कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	मानवमा रोग	सातौ
कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग										कृषि तथा पशुपक्षिमा रोग	चौथो
मानव रोग											पाचौ
जम्मा	७	८	४	९	२	१	३	६	५		

४.३.३.२ वडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

यस गाउँपालिकामा प्रकोप जोखिमको उच्च स्थानमा वडा नम्बर १० रहेको छ। यस वडामा खडेरी तथा पहिरो एवम भुक्षय जस्ता प्रकोपहरू नियमित देखा पर्ने गरेका छन्। विपद प्रकोपको दोश्रो स्थानमा वडा नम्बर ८, तेश्रो स्थानमा वडा नम्बर ११ तथा चौथो स्थानमा वडा नम्बर ४ रहेको छ। प्रकोपको समग्र अवस्थाको तुलनात्मक विश्लेषण गर्दा खडेरी, बाढी पहिरो तथा अन्य प्रकृतिका प्रकोपहरू देखा परिरहन्छन्। प्रकोपका कारण समुदायहरूको जोखिम स्तर उच्च रहेको छ।

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	स्तर
१		२	३	४	१	१	१	८	१	१०	११	सातौ
२			३	४	२	२	२	८	२	१०	११	छैठौ
३				४	३	३	३	८	३	१०	११	पाचौ
४					४	४	४	८	४	१०	११	चौथो
५						६	५	८	९	१०	११	दशौ
६							६	८	६	१०	११	आठौ
७								८	९	१०	११	एघारौ
८									८	१०	८	दोश्रो
९										१०	११	नवौ
१०											१०	पहिलो
११												तेश्रो
जम्मा	५	६	७	८	२	४	१	१०	३	११	९	

४.३.३ विपद प्रकोपबाट संकटासन्न तथा संकटाभिमुखताको अवस्थामा रहेका समुदायको विवरण

क्र.सं.	हालको वडाहरु	साविकको गा.वि.स. को नाम र वार्ड नं.	बस्तीको नाम	सम्भावित स्थान	खडेरी	बाढी	पहिरो	महामारी	आगलागी	हिम पात	हिउंपहिरो	भूक्षय
१	१, २	सेरी १९	जम्फै, कर्मासी, साटवाडा, गाँडेखोला, बमकाडा, जाम, डाडुपाटा, सेरी, जोगीलेख	बगड, तातापानी, हिट्टेखोला,	मध्यम	मध्यम	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
२	३, ४	श्रीकोट ३,६,८,९	माथिखर्क, केरै, हिगोठी, पैखु	खर्क, केरैगाउ, गाँउ	मध्यम	न्युन	न्युन	मध्यम	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन
३	५	खमाले १९	भागोटी, कवा, खमाले, कोटिला, चाकपाँडे, लमेरा	नाउली, कालीकाडा, धौभिड	मध्यम	न्युन	मध्यम	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	मध्यम
४	६, ७	गम्था ४,७,८,९	पन्सेरी, रामतडी, थारा	कटुलपाटा, कुसुमवाडा, वैरापाटा	मध्यम	न्युन	उच्च	उच्च	मध्यम	न्युन	न्युन	मध्यम
५	८	ह्याङ्गलु १९	विना, डुमाना, माची, ह्याङ्गल, रिगा, ठमलेख	रिगागाँउ, जर्क	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	न्युन	न्युन	मध्यम
६	९	सुकाढिक ४,५,६,७,८,९	नखर्जी, सुकाढिक, जामीर		उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
७	१०	सुकाढिक १,२,३ ह्याङ्गलु ७,८,९	नखर्जी, सुकाढिक, कर्खाजामीर	सुकाढिक, ह्याङ्गल	उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
८	११	कोटडांडा १,४,५,६,८,९	रिखीया, रातापानी, डाडिया	फेरडाली, ठुलाघर, दोउली, हाडी, हाराखुम्ती, लुइ	उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	मध्यम

४.३.३.४ प्रकोप समाना तथा प्रतिकार्यका लागी उपलब्ध सामुदायिक सम्पतीहरु

खत्याड गाउँपालिकामा विपद सामना तथा प्रतिकार्यका लागी प्राकृतिक तथा मानव सृजित सामुदायिक सम्पतीहरु रहेका छन । यिनै सम्पतीहरुको सहि प्रयोग गरि विपदमा प्रकोपको समाना गर्न सकिने अवस्था रहेको छ । यसको प्रभावकारी संयोजनबाट विपदको प्रकोपलाई अल्पीकरण तथा अनुकुलन गर्न सकिने अवस्था कायम रहेको छ । विपद प्रकोप स्तर उच्च देखिए पनि गाउँपालिकामा विपद प्रकोपको समाना गर्न सक्ने सामुदायिक उत्थानशिलता पनि रहेको देखिन्छ ।

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भुमिका वा सेवा
सामाजिक सम्पतीहरु (Social Capital)			
	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	३५	<ul style="list-style-type: none"> घाटगढी संचालन गर्न । आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन अग्नी रेखा निर्माण बृक्षारोपण नियम अनुसार काठ संकलनका लागी पुर्जी विपद प्रतिकार्यमा सहजीकरण
	कबुलियती वन समुह	५	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन
	धार्मिक वन	२	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन
	आमा समुह	२९	<ul style="list-style-type: none"> महिला तथा बालबालिकाहरुको संरक्षण कार्य गर्ने सामुदायिक सरसफाईका कार्य गर्ने प्रकोप जोखिम सम्बन्धि जागरण फैलाउने समन्वय तथा सहकार्य गर्ने खोज उद्धार तथा राहात संकलनमा सहयोग पुऱ्याउने
	युवा क्लव	२२	<ul style="list-style-type: none"> प्रकोप जोखिम सम्बन्धि जागरण फैलाउने समन्वय तथा सहकार्य गर्ने खोज उद्धार तथा राहत संकलनमा सहयोग पुऱ्याउने पुर्वसुचना प्रणालीमा सहभागी हुने सुचना तथा संचारका लागी पहल गर्ने नव निर्माण तथा पुर्ननिर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने
	बाल क्लव	३०	<ul style="list-style-type: none"> बाल संरक्षण सम्बन्धित कार्य गर्ने
	विद्यालय व्यवस्थापन समिति	३९	<ul style="list-style-type: none"> अल्पकालिन आवासको व्यवस्था मिलाउने राहत संकलन कार्यमा सहयोग पुर्याउने
	परियोजनाहरु :		<ul style="list-style-type: none"> हिन्दरेक, आर.आर.डि.सि., आर.सि.डि.सि., रेडक्रस, किड्का, पेस नेपाल, यु.यस.एड, विश्व खाद्य, साहस नेपाल जस्ता संस्थाहरु कार्य गर्दै आईरहेको यिनी संघ संस्थाहरुले देहाएका सरकारी कार्यालय एवं स्थानीय सरकारको समन्वयमा देहाएका कार्य गर्ने प्रकोप जोखिम सम्बन्धि जागरण फैलाउने समन्वय तथा सहकार्य गर्ने

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> खोज उद्धार तथा राहत संकलनमा सहयोग पुर्याउने पुर्व सुचना प्रणालीमा सहभागी हुने सुचना तथा संचारका लागी पहल गर्ने नव निर्माण तथा पुर्न निर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने
मानव श्रोत तथा संसाधन			
	ईन्जिनियरीङ्ग	७६	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाको सवलीकरण गर्न भौतिक संरचनाको क्षती एकिन गर्न भौतिक संरचनाको लागत मुल्य अनुमान गर्न भौतिक संरचना निर्माण कार्यमा प्राविधिक सेवा टेवा दिन
	कृषि प्राविधि (कृषि तथा पशु)	२०५	<ul style="list-style-type: none"> प्रकोप जोखिम नियन्त्रण गर्न प्रकोप जोखिमबाट बच्ने उपायहरु दिने बाली बिरुवाको क्षति एकिन गर्न बाली बिरुवाको लागत मुल्य अनुमान गर्न कृषि प्रणालीलाई पुनस्थापना गर्न प्राविधिक सेवा टेवा दिन
	वन प्राविधिक	८	<ul style="list-style-type: none"> विपद पश्चातको पर्यावरणीय सन्तुलनलाई कायम राख्न वन सेवाको उत्पादनलाई प्रबर्धन गरि संरक्षण कायम गरि विपद न्यूनीकरण गर्न
	मेडिकल	१३७	<ul style="list-style-type: none"> प्राथमिक उपचार पोषण खोप तथा अन्य सेवा दिन कार्यमा सहभागी हुने
	शिक्षा सेवामा संलग्न	१६७ जना	<ul style="list-style-type: none"> प्रकोप प्रतिकार्यका लागी सामुदायिक कार्ययोजना निर्माण गर्न प्रकोप जोखिम सम्बन्धि चेतना फैलाउन विपद प्रतिकार्यका लागी समन्वय तथा सहकार्य गर्न विद्यालयमा प्रकोप जोखिमबाट बच्ने तरीकाहरुको कृतिम घटना अभ्यासहरु गर्न
	निजामति सेवामा संलग्न	१११ जना	<ul style="list-style-type: none"> योजना तर्जुमा समन्वय तथा सहकार्य राहत प्रदान
	गै.स.स.मा संलग्न	१२१ जना	<ul style="list-style-type: none"> विपद प्रतिकार्य सम्बन्धि योजना निर्माण गर्न जनचेतना फैलाउन समन्वय तथा सहकार्य
	डकर्मि तथा सिकर्मी	८१४ जना,	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाको प्रवलीकरण गर्न पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग गर्न
	सहकारी	१८	<ul style="list-style-type: none"> सस्तो ब्याजदरमा कृण प्रदान

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पत्तिहरू	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> समुह धितोमा कृण प्रदान आय आर्जनका क्रियाकलाप सञ्चालन समुह माध्यमबाट पुर्वसुचना दिने
	व्यापार व्यवसायमा संलग्न घरधुरीहरू	३१२	<ul style="list-style-type: none"> विपद प्रतिकार्यका लागी खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरूको भण्डारण विपद प्रतिकार्यका लागी खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरूको सहयोग राहत संकलन तथा वितरणमा सहयोग
	कृषक समुह	१३३	<ul style="list-style-type: none"> बाली संरक्षण सम्बन्धित सहयोग बाली प्रसारमा सहयोग समुह सदस्यहरूलाई कृषि प्रणाली पुनर्स्थापनाका लागी सहयोग बिउ, मल, बस्तु विनिमय पर्मा गर्न सिचाई प्रणाली सुधार
	पशुपालन समुह	२६	<ul style="list-style-type: none"> पशु संरक्षण सम्बन्धित सहयोग पशु रोग नियन्त्रणमा सहयोग समुह सदस्यहरूलाई कृषि प्रणाली पुनउत्थानका लागी सहयोग
	खनिज तथा खानी	१९	<ul style="list-style-type: none"> उत्थानशिलता निर्माण गर्न स्थानीय श्रोत परिचालन
	होटेल तथा रिसोर्ट	४५	<ul style="list-style-type: none"> आर्थिक उत्थानशिलता निर्माण गर्न स्थानीय अवसर विस्तार
	कृषि सहकारी	७	<ul style="list-style-type: none"> आर्थिक उत्थानशिलता निर्माण गर्न स्थानीय अवसर विस्तार
	व्यवायिक सिपमुलक तालिम प्राप्त	४३३	<ul style="list-style-type: none"> संकाटासन्न अवस्थामा परेका समुदायलाई व्यवसायिक पुनजागृति गर्न सहयोग
प्राकृतिक सम्पत्तीहरू			
	पानीका मुहान	५५	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानी आपूर्ति आगजनी नियन्त्रण
	सिमसार क्षेत्र	६	<ul style="list-style-type: none"> पर्यावरण संरक्षण
	पर्यटकीय स्थल	४	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन जिविकोपार्जन सम्बन्धि अवसर बृद्धि
	गुफाहरू	१०	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन बिकास र प्रर्वधन स्थायी आश्रय स्थल निर्माण
भौतिक सम्पत्तीहरू			
	मोटरबाटो	११ वडामा	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक पहुँच निर्माण यातायत सेवा सुविधा

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> ● सहज आगमन तथा पहुँच
	पुल तथा पुलेसाहरु	१८	<ul style="list-style-type: none"> ● खोला नदी पार गर्दा हुने जोखिम न्युनिकरण गर्न ● विपदको बेला वारपार गर्न
	काठे पुल	९	<ul style="list-style-type: none"> ● यातायात सुविधा सुचारु गर्न ● तत्काल खोज तथा उद्धारका लागी जनशक्ति परिचालन गर्न
	स्वास्थ्य चौकि र सामुदायिक ईकाई	१५	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार सेवा उपलब्ध गराउन ● सिफारिस संयन्त्रको कार्य गर्न ● गैर खाद्य सामाग्री उपलब्ध गराउन
	खानेपानीको उपलब्धता	१०० प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> ● व्यक्तिगत सरसफाई तथा घरेलु उपयोगका लागी
	सिंचाई कुलो	६८ वटा	<ul style="list-style-type: none"> ● ब्यक्तिगत सरसफाई तथा घरेलु उपयोगका लागी ● सिचाई तथा खडेरी प्रकोप रोकथाम गर्न ● उत्थानशिलता तर्फ उन्मुख हुन
	आधारभुत विद्यालय भवन (कच्ची पक्की)	८६	<ul style="list-style-type: none"> ● अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न ● गैर खाद्य सामाग्री भण्डारण गर्न ● प्राथमिक उपचार गर्न
	माध्यामिक विद्यालय भवन (कच्ची पक्की)	७१	<ul style="list-style-type: none"> ● अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न ● गैर खाद्य सामाग्री भण्डारण गर्न ● प्राथमिक उपचार गर्न
	बाल विकास केन्द्र भवन (कच्ची पक्की)	८	<ul style="list-style-type: none"> ● अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न ● गैर खाद्य सामाग्री भण्डारण गर्न ● प्राथमिक उपचार गर्न

४.३.४ मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिका, मुगु

मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिका कर्णाली प्रदेश अर्न्तगत मुगु जिल्लामा अवस्थित ४ वटा स्थानीय तहहरु मध्येको एउटा गाउँपालिका हो । स्थानीय तहको पुर्नसंरचनाको क्रममा जिल्लाका २४ वटा गा.वि.सहरु मध्ये उत्तर पूर्वी क्षेत्रमा अवस्थित मुगु, डोल्फु, किम्री, पुलु र माँग्री गा.वि.स.हरुलाई मिलाएर गाउँपालिका भित्रको माथिल्लो क्षेत्रमा पर्ने एक गाउँ एक गा.वि.स को रूपमा रहको मुगु गाउँलाई मुगुम् तथा तल्लो क्षेत्रहरुका १२ वटा करानलाई कार्मारोड भनेर दुवै क्षेत्रको संयोजनका रूपमा दुवै क्षेत्रमा बसोवास गर्ने समुदायहरुको पहिचानलाई मध्यनजर गर्दै मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो । भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले यो गाउँपालिका मुगु जिल्लाको सदरमुकाम देखी पूर्वी क्षेत्रमा अवस्थित छ । पूर्वमा सेफोक्सुण्डो गाउँपालिका डोल्फा पश्चिममा छायानाथ रारा नगरपालिका मुगु र चँखेली गाउँपालिका हुम्ला, उत्तरमा चिनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत र दक्षिणमा जगदुल्ला गाउँपालिका डोल्फा र पातारासी गाउँपालिका जुम्ला पर्दछ । यसको कुल क्षेत्रफल २१०६ वर्ग किलोमिटर रहको छ । यस स्थानिय तहमा ९ वटा वडाहरु रहेका छन् । भुगोलका हिसाबमा देशकै दोस्रो ठुलो गाउँपालिका हो । मुगुम् कार्मारोड गाउँपालिका सामुन्द्रिक सतहवाट करिब २१०० देखी ६००० मिटरको उचाईमा अवस्थित छ । भौगोलिक हिसाबले विकट रहेको गाउँपालिका प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाले धनी रहेको छ ।

४.३.४.१ प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

वडा तहमा जीविकोपार्जनका लागि स्रोत, साधन र प्रणालीहरु र ती स्रोतहरुमा जलवायुजन्य प्रकोप र जोखिमहरुको पहिचानका लागि सहभागितामूलक स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । यस अभ्यासबाट

प्रकोप	बाढी	पहिरो	हिमपात	भूकम्प	आगलागी	खडेरी	चट्याड	जम्मा	प्रथम
बाढी		पहिरो	हिमपात	बाढी	आगलागी	खडेरी	बाढी	३	पाँचौ
पहिरो			पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	७	पहिलो
हिमपात				हिमपात	हिमपात	हिमपात	हिमपात	६	दोस्रो
भूकम्प					आगलागी	खडेरी	चट्याड	१	सातौ
आगलागी						खडेरी	आगलागी	४	चौथो
खडेरी							खडेरी	५	तेस्रो
चट्याड								२	छैटौ

वडागत तहका सूचनाहरुको आधारमा गाउँपालिका तहमा संश्लेषण गर्दै मुख्य मुख्य प्रकोप तथा जोखिमहरु उच्च भएका क्षेत्रहरु र ती जोखिमहरुसँग सामाना गर्न उपलब्ध भएको जीविकोपार्जनका स्रोत तथा साधनहरुको पहिचान र ती स्रोतहरुमा प्रकोपहरुले पारेको र पार्न सक्ने असरहरु विश्लेषण गर्दै स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । प्रस्तुत स्रोत तथा प्रकोप नक्सामा वडामा खेतीयोग्य जमिनको तुलनामा सुख्खा भित्र क्षेत्र नै बढी रहेको देखिन्छ । नदि किनारमा रहेको पहाडी वडा भएकोले पहिरो, बाढी तथा भूक्षयको जोखिममा रहेको देखिन्छ ।

४.३.४.२ वडाहरुको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

यस गाउँपालिकामा प्रकोप जोखिमको उच्च स्थानमा वडा नम्बर १ रहेको छ । यस वडामा खडेरी तथा पहिरो एवम भूक्षय जस्ता प्रकोपहरु नियमित देखा पर्ने गरेका छन् । विपद प्रकोपको दोश्रो स्थानमा वडा नम्बर ३, तेश्रो स्थानमा वडा नम्बर ५ तथा चौथो स्थानमा वडा नम्बर ४ रहेको छ । प्रकोपको समग्र अवस्थाको तुलनात्मक विश्लेषण गर्दा पहिरो, हिमपात, खडेरी, बाढी उच्च देखा परेको छ । प्रकोपका कारण समुदायहरुको जोखिम स्तर उच्च रहेको छ । वडाका तल्लो बस्तिहरुमा यथेष्ट मात्रामा पानीका मुहानहरु रहे पनि माथिल्लो भेकहरुमा मुहानहरुमा क्रमिक रुपमा पानीको मात्रामा कमी हुँदै गएको पाईयो ।

वडा नं	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा	स्तर
१		१	१	१	१	१	१	१	१	९	पहिलो
२			३	४	५	६	७	८	९	१	सातौ
३				३	३	३	३	३	३	८	दोस्रो
४					५	४	४	४	४	६	चौथो
५						५	५	५	५	७	तेस्रो
६							६	६	६	६	चौथो
७								७	७	५	पाँचौ
८									९	२	छैटौ
९										३	छैटौ
जम्मा	९	१	८	६	७	६	४	२	३		

४.३.४.३ प्रकोपको प्रकृति, स्तर तथा संकाटाभिमुख समुदायहरु

क्र.सं.	हालको वडाहरु	साविकको गा.वि.स. को नाम र वार्ड नं.	वस्तीको नाम	सम्भावीत स्थान	खडेरी	बाढी	पहिरो	महामारी	आगलागी	हिमपात	हिउंपहिरो	भूक्षय
१	१	डोल्फु १,२,३,४,७,८,९	डोल्फु, चिताइ	देलमिस्वा	उच्च	उच्च	उच्च	न्युन	न्युन	उच्च	उच्च	मध्यम
२	२	मुगु १९	मुगु	सुलुमा	मध्यम	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम	मध्यम	मध्यम
३	३, ४	किम्री १५	किम्री, कार्ती	पेरखलेक, गाँउ वरीपरी	उच्च	न्युन	उच्च	न्युन	न्युन	मध्यम	न्युन	मध्यम
४	५, ६	पुलु ३	पुलु, पुअ	पुल, गाँउको गुम्वा	मध्यम	उच्च	उच्च	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन	न्युन
५	८, ९	सांग्री १,२,३	छायला, चिमाथ, पापु	छायला, चिमाथ	उच्च	न्युन	उच्च	मध्यम	न्युन	न्युन	न्युन	मध्यम

४.३.४.४ प्रकोप सामना तथा प्रतिकार्यका लागी उपलब्ध सामुदायिक सम्पतीहरु

मुगुम कामारोङ्ग गाउँपालिकामा विपद सामना तथा प्रतिकार्यका लागी प्राकृतिक तथा मानव सृजित सामुदायिक सम्पतीहरु रहेका छन् । यिनै सम्पतीहरुको सहि प्रयोग गरि विपद तथा प्रकोपको समाना गर्न सकिने अवस्था रहेको छ । यसको प्रभावकारी संयोजनबाट विपद प्रकोपलाई अल्पीकरण तथा अनुकुलन गर्न सकिने अवस्था कायम रहेको छ । विपद प्रकोप स्तर उच्च देखिए पनि गाउँपालिकामा विपद प्रकोपको समाना गर्न सक्ने सामुदायिक उत्थानशिलता पनि रहेको देखिन्छ ।

क्र.स	विधमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भुमिका वा सेवा
सामाजिक सम्पतीहरु (Social Capital)			
	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिती	१२	<ul style="list-style-type: none"> घाटगढी सचालन गर्न । आय आर्जन क्रियाकलाप संचालन अग्नी रेखा निर्माण वृक्षारोपण नियम अनुसार काठ संकलनका लागी पुर्जी विपद प्रतिकार्यमा सहजीकरण
	आमा समुह	२५	<ul style="list-style-type: none"> महिला तथा बालबालिकाहरुको संरक्षण कार्य गर्ने सामुदायिक सरसफाईका कार्य गर्ने प्रकोप जोखिम सम्बन्धि जागरण फैलाउने समन्वय तथा सहकार्य गर्ने खोज उद्धार तथा राहात संकलनमा सहयोग पुऱ्याउने
	युवा क्लव	२२	<ul style="list-style-type: none"> प्रकोप जोखिम सम्बन्धि जागरण फैलाउने समन्वय तथा सहकार्य गर्ने खोज उद्धार तथा राहत संकलनमा सहयोग पुऱ्याउने पुर्वसुचना प्रणालीमा सहभागी हुने सुचना तथा संचारका लागी पहल गर्ने नव निर्माण तथा पुर्ननिर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने
	बाल क्लव	३०	<ul style="list-style-type: none"> बाल संरक्षण सम्बन्धित कार्य गर्ने
	विद्यालय व्यवस्थापन समिति	१८	<ul style="list-style-type: none"> अल्पकालिन आवासको व्यवस्था मिलाउने राहत संकलन कार्यमा सहयोग पुर्याउने
	परियोजनाहरु :		<ul style="list-style-type: none"> हेरेन्डेक, आर.सि.डि.सि., रेडक्रस, किर्डाक, यू.एम.एन., साहस के.सि.डि.सी., सप्रोस नेपाल जस्ता संस्थाहरुले स्थानीय तहसंगको समन्वयमा देहाएका कार्य गर्ने प्रकोप जोखिम सम्बन्धि जागरण फैलाउने समन्वय तथा सहकार्य गर्ने खोज उद्धार तथा राहत संकलनमा सहयोग पुऱ्याउने पुर्व सुचना प्रणालीमा सहभागी हुने सुचना तथा संचारका लागी पहल गर्ने

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरु	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> ● नव निर्माण तथा पुन निर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने
मानवीय स्रोत संशाधन			
	ईन्जिनियरीङ्ग	५	<ul style="list-style-type: none"> ● भौतिक संरचनाको सवलीकरण गर्न ● भौतिक संरचनाको क्षति एकिन गर्न ● भौतिक संरचनाको लागत मुल्य अनुमान गर्न ● भौतिक संरचना निर्माण कार्यमा प्राविधिक सेवा टेवा दिन
	कृषि प्राविधी (कृषि तथा पशु)	१५	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रकोप जोखिम नियन्त्रण गर्न ● प्रकोप जोखिमबाट बच्ने उपायहरु दिने ● बाली बिरुवाको क्षती एकिन गर्न ● बाली बिरुवाको लागत मुल्य अनुमान गर्न ● कृषि प्रणालीलाई पुनर्स्थापना गर्ने प्राविधिक सेवा टेवा दिन
	वन प्राविधीक	१८	<ul style="list-style-type: none"> ● विपद पश्चातको पर्यावरणीय सन्तुलनलाई कायम राख्न ● वन सेवाको उत्पादनलाई प्रबर्धन गरि संरक्षण कायम गरि विपद न्यूनीकरण गर्न
	मेडिकल	४	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार ● पोषण ● खोप तथा अन्य सेवा दिन कार्यमा सहभागी हुने
	शिक्षा सेवामा संलग्न	६० जना	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रकोप प्रतिकार्यका लागी सामुदायिक कार्ययोजना निर्माण गर्न ● प्रकोप जोखिम सम्बन्धि चेतना फैलाउन ● विपद प्रतिकार्यका लागी समन्वय तथा सहकार्य गर्न ● विद्यालयमा प्रकोप जोखिमबाट बच्ने तरीकाहरुको कृतिम घटना अभ्यासहरु गर्न
	निजामति सेवामा संलग्न	११ जना	<ul style="list-style-type: none"> ● योजना तर्जुमा ● समन्वय तथा सहकार्य ● राहत प्रदान
	गौ.स.स.मा संलग्न	२५ जना	<ul style="list-style-type: none"> ● विपद प्रतिकार्य सम्बन्धि योजना निर्माण गर्न ● जनचेतना फैलाउन ● समन्वय तथा सहकार्य
	डकर्मि तथा सिकर्मी	२३५ जना,	<ul style="list-style-type: none"> ● भौतिक संरचनाको प्रवलीकरण गर्न ● पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग गर्न
आर्थिक सम्पती			
	कृषि/सहकारी	१३	<ul style="list-style-type: none"> ● आर्थिक उत्थानशिलता निर्माण गर्न स्थानीय अवसर विस्तार ● सस्तो ब्याजदरमा कृण प्रदान ● समुह धितोमा कृण प्रदान

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पत्तिहरू	संख्या	भूमिका वा सेवा
			<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जनका क्रियाकलाप सञ्चालन समुह माध्यमबाट पुर्वसुचना दिने
	व्यापार व्यवसायमा संलग्न घरधुरीहरू	२१२	<ul style="list-style-type: none"> विपद प्रतिकार्यका लागी खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरूको भण्डारण विपद प्रतिकार्यका लागी खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीहरूको सहयोग राहत संकलन तथा वितरणमा सहयोग
	कृषक समुह	१२	<ul style="list-style-type: none"> बाली संरक्षण सम्बन्धित सहयोग बाली प्रसारमा सहयोग समुह सदस्यहरूलाई कृषि प्रणाली पुनस्थापनाका लागी सहयोग बिउ, मल, बस्तु विनिमय पर्मा गर्न सिचाई प्रणाली सुधार
	पशुपालन समुह	१२	<ul style="list-style-type: none"> पशु संरक्षण सम्बन्धित सहयोग पशु रोग नियन्त्रणमा सहयोग समुह सदस्यहरूलाई कृषि प्रणाली पुनउत्थानका लागी सहयोग
	खनिज तथा खानी	१	<ul style="list-style-type: none"> उत्थानशिलता निर्माण गर्न स्थानीय श्रोत परिचालन
	होटेल तथा रिसोर्ट	२५	<ul style="list-style-type: none"> आर्थिक उत्थानशिलता निर्माण गर्न स्थानीय अवसर विस्तार
प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पत्ती			
	पानीका मुहान	५५	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानी आपूर्ति आगजनी नियन्त्रण
	सिमसार क्षेत्र	६	<ul style="list-style-type: none"> पर्यावरण संरक्षण
	पर्यटकीय स्थल	४	<ul style="list-style-type: none"> आय आर्जन जिविकोपार्जन सम्बन्धी अवसर वृद्धि
	गुफाहरू	१०	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन विकास र प्रवर्धन स्थायी आश्रय स्थल निर्माण
भौतिक सम्पत्ती			
	मोटरवाटो	१ वडामा	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक पहुँच निर्माण यातायात सेवा सुविधा सहज आगमन तथा पहुँच
	पुल तथा पुलेसाहरू	८	<ul style="list-style-type: none"> खोला नदी पार गर्दा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न विपदको बेला वारपार गर्न

क्र.स	विद्यमान सामुदायिक सम्पतिहरू	संख्या	भूमिका वा सेवा
	स्वास्थ्य चौकि र सामुदायिक ईकाई	१०	<ul style="list-style-type: none"> प्राथमिक उपचार सेवा उपलब्ध गराउन सिफारिस संयन्त्रको कार्य गर्न गैर खाद्य सामाग्री उपलब्ध गराउन
	खानेपानीको उपलब्धता	१०० प्रतिशत	<ul style="list-style-type: none"> व्यक्तिगत सरसफाई तथा घरेलु उपयोगका लागी
	सिंचाई कुलो	५ वटा	<ul style="list-style-type: none"> व्यक्तिगत सरसफाई तथा घरेलु उपयोगका लागी सिंचाई तथा खडेरी प्रकोप रोकथाम गर्न उत्थानशिलता तर्फ उन्मुख हुन
	आधारभूत विद्यालय भवन (कच्ची पक्की)	५१	<ul style="list-style-type: none"> अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न गैर खाद्य सामाग्री भण्डारण गर्न प्राथमिक उपचार गर्न
	माध्यामिक विद्यालय भवन (कच्ची पक्की)	१५	<ul style="list-style-type: none"> अल्पकालिन आश्रय स्थल निर्माण गर्न गैर खाद्य सामाग्री भण्डारण गर्न प्राथमिक उपचार गर्न

४.४ प्रकोप जोखिमबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरू	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि ।	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	4	3	2
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, मानवीय क्षति, बालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति, बस्ती जोखिममा ।	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	4	3	2
बाढी	खेती योग्य जमिन कटान, बाली नाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाको क्षति, मानवीय क्षति, काठेपुलमा क्षति ।	4	1	2	3	4	3	4	3	3	1	4	3	4	3	2
रोग महामारी	भाडापखलाबाट मानवीय क्षति भएको, भाडा पखाला, औलो, टाईफाइड, भाईरल ज्वरो,	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	4	3	2

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरु	प्रकोपबबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
	जन्डिस जस्ता रोगहरुमा वृद्धि, आर्थिक खर्चमा वृद्धि भएको ।															
आगलागी	वन विनाश तथा क्षयीकरण, घाँस दाउरा र काठहरु क्षति हुदाँ घाँस दाउरा आपूर्तिमा कमी, जैविक विविधतामा ह्रास	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	4	3	2
असिना तथा हावाहुरी	अन्न तथा फलफुलमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास, घर पालुवा जनावरहरु क्षति भएको । घर, विद्यालय तथा स्वास्थ्यको भवनको छाना उडाएको ।	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	4	3	2
मिचाहा झार	जैविक विविधतामा ह्रास, वन पैदावारको उपलब्धतामा कमी आएको । कृषि उत्पादनमा कमी आएको ।	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	3	4	2
कृषि रोग	खेतियोग्य जमीनको उत्पादनमा कमी उब्जनिमा कमी, स्थानीय बिउ विजको लोप, स्याउमा किरा लागेको र बाली नालीमा रोग लागेर उब्जनीमा कमी ।	4	1	2	3	4	3	4	3	2	1	4	3	4	3	2
पशु रोग	धेरै ठुलो संख्यामा पशु चौपायाको मृत्यु, आर्थिक क्षति ।	1	3	4	2	4	3	4	3	2	1	3	3	4	3	2

५. विषयगत क्षेत्रहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी (Roles and Responsibility of Cluster)

जिल्लामा विपद्सँग सम्बन्धित विषयहरुको नेतृत्व जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको रहनेछ । त्यसै गरी गाउँपालिका तथा नगरपालिका तहमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति रहनेछ । स्थानीय स्तरमा पनि स्थानीय आवश्यकता अनुसार अन्य साभेदार संस्थाहरु एवं दातृ निकायहरूसँग साभेदारी गर्न सकिनेछ । यस योजना कार्यान्वयनका लागि विभिन्न ११ विषयगत क्षेत्रहरु निर्माण गरिएका छन् । विषयगत क्षेत्रका अगुवा संस्थाहरु र सदस्यहरुको नामावली तपशिलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएका छन् ।

विषयगत क्षेत्रहरु, अगुवा संस्था र सदस्यहरु

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (पहिलो संशोधन, २०७६) को अनुसूची ११ अनुसार विषयगत सदस्य संस्थाको काम कर्तव्य यस प्रकार हुनेछन्:

- विषयगत सदस्य संस्था (सरकारी निकाय, राष्ट्र संघीय निकाय, रेडक्रसका सदस्य, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स आदि) का बीचमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।
- संघीय, प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय तह, सरकारी निकाय, स्थानीय नागरिक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकाय बीच समन्वय गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।
- आफ्नो विषयगत क्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने । यस अन्तर्गत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता, प्राथमिकताप्राप्त आपत्कालीन कार्य तयारी,

आपत्कालीन कार्य संवोधन गर्न प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान कमीकमजोरी पहिचान, विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन् ।

- आपत्कालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकस्मिक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने ।
- विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरू सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका बारेमा जानकारी राख्दछन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउन विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।
- विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवेदन र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।
- सूचना संकलन तथा प्रचारप्रसारमा योगदान गर्न स्रोत साधनको आवश्यकता पहिचान गर्ने ।
- विषयगत क्षेत्रका प्राथमिकता प्राप्त कार्य संचालन गर्न दातृ समुदायलाई मानवीय सहायता कार्यमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने । साथै, विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरूलाई सामान्य माध्यमबाट उनीहरूको स्रोत साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
- मानवीय सहायतामा संलग्न साभेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम संचालन गर्न सहयोग गर्ने ।
- पूर्व निर्धारित प्राथमिकता प्राप्त आवश्यकता पूर्तिका लागि विषयगत संस्थाहरूलाई अन्तिम सेवा प्रदायकका रूपमा जिम्मेवार बनाउने ।
- कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा विषयगत क्षेत्रका मुख्य साभेदारलाई समावेश गराउने ।

५.१ सूचना खोज तथा उद्धार (Search and Rescue)

समष्टिगत उद्देश्य :

- तयारी अवस्थाको अनुगमन गर्नका लागि अनुगमन सम्बन्धी बैठक - खोज तथा उद्धार सम्बन्धी टोलीको गठन, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्रीको पहिले नै भण्डारण अन्य क्षेत्रहरूको तयारी - हरेक १५ दिनमा ।
- तीन ओटा क (कसले, के, कहिले) ढाँचाको विकास र जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिमा सूचनाको व्यवस्थापनका लागि कार्यालयको निर्धारण ।

मानवीय सहयोगका मापदण्ड

- विपदको लगत्तै संयुक्त उद्धार टोलीको आकस्मिक बैठक बोलाइ उपकरण सहित खोजी तथा उद्धार (SAR) टोली खटाउने ।
- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने ।
- स्थानीय संघ संस्था र राजनैतिक निकाय तथा नागरिक समाजसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- विपदको सूचना प्राप्त गरे पश्चात जति सक्दो चाडो २४ घण्टा भित्र संचार माध्यमद्वारा सूचना सम्प्रेषण गर्ने ।
- प्रभावित व्यक्तिहरूलाई यथाशिघ्र उद्धार गरी सहज तरिकाले सुरक्षित स्थानसम्म पुऱ्याउने ।
- घाईते बिरामीहरूको उद्धार गरि उपचारको व्यवस्थापन गर्ने ।
- घटनास्थलको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने ।
- सुरक्षा निकायको सहयोगमा विपदको समयमा हुने अपराधीक क्रियाकलाप रोकथामको लागि पहल गर्ने ।
- प्रारम्भिक क्षति विवरण संकलन र (Multi-Cluster Initial Rapid Assessment MIRA) संचालन गर्ने ।
- सबै सेवा सुविधाबाट वञ्चित समूह/अति जोखिममा रहेका व्यक्ति तथा समुहहरूलाई न्यायोचित रूपमा राहत सामग्रीको वितरण तथा प्रतिकार्य कार्यक्रमको अनुगमन ।
- पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दैनिक प्रतिवेदन पेश गर्ने र त्यसपछि हरेक दुई हप्तापछि ।

- शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन (CCCM) को अनुगमन गर्ने तथा प्रतिवेदन पेश गर्ने (फाराम सहितको) ।
न्यूनतम मानवीय सहायता सम्बन्धी मापदण्ड कायम गर्ने तथा दातृ निकायबाट सांस्कृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा स्वीकार गर्न सकिने सामग्री/सहयोग ग्रहण गर्ने

समन्वय, खोज तथा उद्धार आपतकालिन योजना

क्र.सं	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	जोखिमको पुर्व आंकलन
चरण १: पूर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	विपद जोखिम भएका स्थानहरुको सूचना संकलन	मनसुन आरम्भसँगै	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम.सौर्योदय एफ, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपतकालिन संचालन केन्द्र, राष्ट्रिय सेवा दल, स्काउट, पत्रकार, राजनितिक दल, यातायात ब्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	मौसम प्रतिकूल तथा प्राकृतिक विपद मानव नियन्त्रण बाहिर भएमा गर्न समस्या हुने
२	विपद जोखिम भएका स्थानहरुको पहुँच मार्ग नक्साङ्कन	मनसुन आरम्भसँगै			
३	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि दक्ष जनशक्तिको पहिचान तथा परिचालन	मनसुन आरम्भसँगै			
४	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि तालिम र नमुना अभ्यास	मनसुन आरम्भसँगै			
५	खोज तथा उद्धारका लागी आवश्यक गैर खाद्य सामग्रीहरुको व्यवस्थापन	मनसुन आरम्भसँगै			
चरण २: विपदको अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	विपदको क्षति सम्बन्धि सूचनाहरु तत्काल संकलन र क्षतिको प्रारम्भिक सूचना संकलन	प्रथम पटक सुचित भएको १ घण्टा भित्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम. सौर्योदय एफ, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपतकालिन संचालन केन्द्र, पत्रकार, राजनितिक दल, यातायात ब्यवसायिक समिती, राष्ट्रिय सेवा दल, स्काउट, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	मौसम प्रतिकूल तथा प्राकृतिक विपद मानव नियन्त्रण बाहिर भएमा गर्न समस्या हुने ।
२	सूचनाको सत्यताको तथ्य विश्लेषण	प्रथम पटक सुचित भएको १.५ घण्टा भित्र			
३	जानकारी सरोकारवाला निकायमा सम्प्रेषण	प्रथम पटक सुचित भएको २ घण्टा भित्र			
४	दक्ष मानव संशाधनको पहिचान तथा परिचालन	प्रथम पटक सुचित भएको २.३० घण्टा भित्र			
५	खोज तथा उद्धार कार्यमा आवश्यक गैर खाद्य सामग्रीहरु संकलन	प्रथम पटक सुचित भएको २.३० घण्टा भित्र			
६	खोज तथा उद्धार कार्यमा आवश्यक गैर खाद्य सामग्रीहरु ढुवानी तथा भण्डारण	प्रथम पटक सुचित भएको ३ घण्टा भित्र			
७	खोज तथा उद्धार स्थलको रेकी तथा कार्य आरम्भ	प्रथम पटक सुचित भएको ४ घण्टा भित्र			
८	खोज तथा उद्धार कार्यमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य	प्रथम पटक सुचित भएदेखि निरन्तर			
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)					
१	खोज तथा उद्धार कार्य सम्बन्धि प्रतिवेदन तयारी	खोज तथा उद्धार कार्य समापन भएको तेश्रो दिन	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम.	मौसम प्रतिकूल तथा प्राकृतिक विपद मानव नियन्त्रण बाहिर भएमा गर्न समस्या हुने
२	खोज तथा उद्धार कार्य सम्बन्धि समिक्षा	खोज तथा उद्धार कार्य समापन भएको चौथो दिन			

३	घटना प्रकृति मुचुल्का	खोज तथा उद्धार कार्य समापन भएको दिन		सौर्योदय एफ, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपतकालिन संचालन केन्द्र, पत्रकार, राजनितिक दल, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	।
४	सिफारिस तथा समन्वय	आवश्यकता अनुसार			

५.२. खाद्य सुरक्षा (Food Security)

समष्टिगत उद्देश्य :

प्रभावित क्षेत्रका व्यक्तिहरूका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराई जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- जीवन रक्षा सम्बन्धी रणनीति (Survival strategies) अनुसार दैनिक जिवनका आधारभुत आवश्यकता र प्रयाप्त खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने । जुन रणनीति तथा अवस्थामा मानव मर्यादा, पारिवारिक अस्तित्व, जीविकोपार्जनको सुरक्षा तथा वातावरणमा दीर्घकालीन नकारात्मक असर पर्न सक्दछ ।
- पारिवारिक स्रोतहरूलाई पुनर्लाभ (Recovery) तथा दीर्घकालीन विकासमा लगानीका लागि सक्षम पार्न परिवारहरूलाई तत्काल पुर्नलाभ (Early Recovery) अवसर प्रदान गर्ने ।

मानवीय सहयोगको मापदण्ड :

- खाद्य क्षेत्रको समन्वय बैठक बोलाउने ।
- बहुक्षेत्रिय द्रुत लेखाजोखा (IRA) संचालन गर्ने ।
- क्षतिको विस्तृत प्रतिवेदन तयार गर्ने र वितरण गर्ने ।
- सञ्चारका माध्यम तथा माइकिङ्गबाट खाद्य, पोषण तथा स्वास्थ्य शिक्षाको प्रचार प्रसार गर्ने ।
- प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ :
 - प्रति व्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी आवश्यक खाद्यान्नको रासन (Basic food)
 - प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँच योग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (Complementary) को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरू पूरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने ।
 - निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (साना बालबालिका, एच्आईभी भएका व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक रासनको व्यवस्था ।
- मापदण्ड बमोजिमको खाद्य प्याकेज (Food package)– सिफारिश
 - चामल – प्रतिदिन प्रति व्यक्ति ४२० ग्राम, दाल – प्रति दिन प्रति व्यक्ति ६० ग्राम
 - वनस्पति तेल – प्रति दिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि., नुन – प्रति दिन प्रति व्यक्ति ५ ग्राम
- स्थानीय परिस्थिति बमोजिम खाद्यान्न प्याकेज निर्धारित गरिने छ । तर पनि शुरुमा घरायसी स्तरमा गरिने वितरण र अन्तिम लेखाजोखाबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा व्यक्तिका आधारमा वितरण गरिने छ ।

खाद्य सुरक्षा योजना

क्र. सं.	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	जोखिमको पुर्व आकलन
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					

१	विपद जोखिम भएका स्थानहरूको सूचना संकलन	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	कृषि विकास कार्यालय मुगु, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारक कम्पनी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदायस्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरू, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम, खेस्म मालिका एफ. एम, सौर्योदय एफ.एम, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपकतकाल संचालन केन्द्र, पत्रकार राजनितिक दल, यातायात ब्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	मौसम प्रतिकूल तथा प्राकृतिक विपद मानव नियन्त्रण बाहिर भएमा गर्न समस्या हुने		
२	विपद जोखिम भएका स्थानहरूको नक्साङ्कन	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
३	विपदको प्रकृति र विपद समानाका लागी प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
४	मौसमि पात्रो निर्माण गरि सकटासन्त समुदायमा पुऱ्याउने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
५	विपदको प्रकृति तथा पुर्नलाभका वैकल्पिक क्षेत्रको पहिचान	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
६	विपद जोखिम आदान प्रदान सयन्त्र निर्माण एवम पहुच निर्माण (पशु तथा बाली बिमा)	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
७	खाद्यको उपलब्धता मापन गरि अवस्था अनुसार व्यवस्था हुने योजना बनाउने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
८	उपलब्ध खाद्यमा पहुँचका लागी Extended delivery points तोक्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
९	उपलब्ध खाद्यको न्यायोचित बितरण प्रणाली निर्धारण गर्ने पहुँचका लागी	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१०	विद्यमान बजारको भण्डारण तथा माग अनुसार आपुर्ति क्षमताको एकन गरि निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्र साभेदारी अवधारणाको पहल गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै				कृषि विकास कार्यालय मुगु, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारक कम्पनी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदायस्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरू, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम, खेस्म मालिका एफ. एम, सौर्योदय एफ.एम, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपकतकाल संचालन केन्द्र, पत्रकार राजनितिक दल, यातायात ब्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
११	सम्भावित विपदउन्मुख क्षेत्रमा रहेका साँहु माहजनको पहिचान गरि कबुलियत भण्डारण (Commitment storage) पुर्व तयारी गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१२	खाद्य श्रोतको क्रयशक्ति निर्माण गर्न स्थानीय तहले प्रदान गर्ने समाजिक सुरक्षा भत्ता निकासी प्रबन्धका लागी निरन्तर समन्वय गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१४	उत्थानशिल क्षमता भएका र नभएका विपन्न समुदायको पहिचान गरि सशर्त एवम निशर्त खाद्य अनुदानको व्यवस्था मिलाउने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१५	कामका लागी दाम – Cash for work जस्ता कार्यक्रम सन्चालनका लागी समन्वय एवम सहकार्यको पहल गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१६	विपदको बेला हुने जम्माखोरी, व्यापारी अस्वस्थ गठबन्धन एवम कालाबजारी तोडन निरन्तर मुल्यांकन पढ्ती सुचारु गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१७	विपद सम्बेदनशिल कृषि बाली प्रणाली एवम प्रविधीको प्रर्वधन योजना (जस्तै खडेरी मैत्री बाली विरुवा तथा पानीको बहुपउयोग)	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
१८	जलधार क्षेत्रमा भएका जग्गा मापन गरि भुक्षय नियन्त्रण कार्य गर्ने	खडेरी तथा मनसुन आरम्भसँगै					
चरण २: विपदको अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)							

१	विपद प्रकोप सम्बन्धि सूचनाहरु तत्काल संकलन	प्रथम पटक सुचित भएको १ घण्टा भित्र	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	कृषि विकास कार्यालय मुगु, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारक कम्पनी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदायस्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम, खेस्म मालिका एफ. एम, सौर्योदय एफ.एम, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपकतकाल संचालन केन्द्र, पत्रकार राजनितिक दल, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	मौसम प्रतिकूल तथा प्राकृतिक विपद मानव नियन्त्रण बाहिर भएमा गर्न समस्या हुने ।
२	सूचना आधारमा खाद्य आवश्यकताको पहिचान	प्रथम पटक सुचित भएको १.५ घण्टा भित्र			
३	जानकारी सरोकारवाला निकायमा सम्प्रेषण	प्रथम पटक सुचित भएको २ घण्टा भित्र			
४	खाद्य समाग्रीको प्रबन्ध	प्रथम पटक सुचित भएको २.३० घण्टा भित्र			
५	खाद्य समाग्रीको भण्डार तथा वितरण प्रणाली सुनिश्चित गर्ने	प्रथम पटक सुचित भएको २.३० घण्टा भित्र			
६	पुर्नलाभको समय सम्म खाद्य उपलब्धताको स्थिती निर्माण समन्वय तथा सहकार्य	प्रथम पटक सुचित भएको २.३० घण्टा भित्र			
७	बजार सयन्त्र सवलीकरण	प्रथम पटक सुचित भएको ३ घण्टा भित्र			
८	बिउमल अनुदान	प्रथम पटक सुचित भएको ४ घण्टा भित्र			
९	समुहगत प्रतिकार्य पद्धती निर्माण तथा परिचालन	प्रथम पटक सुचित भएदेखि निरन्तर			
चरण ३ : विपद पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)					
१	गरा सुधार एवम खेती प्रणाली पुनरुत्थान	खेती सिजन पुर्व	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	कृषि विकास कार्यालय मुगु, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारक कम्पनी, नगरपालिका तथा गाउँपालिका, नेपाल टेलिकम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, समुदायस्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, मुगु एफ.एम, रारा एफ.एम, सौर्योदय एफ.एम, खेस्म मालिका एफ. एम, जिल्ला स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपकतकाल संचालन केन्द्र, पत्रकार राजनितिक दल, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु	मौसम प्रतिकूल तथा प्राकृतिक विपद मानव नियन्त्रण बाहिर भएमा गर्न समस्या हुने ।
२	माटो परिक्षण तथा बाली सिफारिस	खेती सिजन पुर्व			
३	थोपा सिचाई एवम पानी भकारी निर्माण	खेती सिजन पुर्व			
४	पानीको बहुउपयोग सम्बन्धि सचेतना	खेती सिजन पुर्व			
५	खडेरी मैत्री बाली विभेदीकरण	आवश्यकता अनुसार			
६	उपयुक्त प्रविधी निर्माण तथा प्रसार	आवश्यकता अनुसार			
७	सहकारी स्तरमा Costume hiring प्रणाली निर्माण	आवश्यकता अनुसार			
८	बिउ बैंक तथा सामुदायिक भण्डारण केन्द्र निर्माण	आवश्यकता अनुसार			

५.३. आपतकालिन आश्रय स्थल (Shelter)

समष्टिगत उद्देश्य :

- विपद तथा विपद पश्चातको समयमा सबै प्रभावितहरुलाई सुरक्षित आश्रय स्थलको व्यवस्था गर्ने । विशेष गरि महिला, बालबालिका तथा जोखिम मा रहेका वर्गका व्यक्तिहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिने गरिन्छ ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको लागि सुरक्षित आवास र अन्य बन्दोबस्तीको व्यवस्था गर्ने ।
- विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको खाद्य, स्वास्थ्य तथा सरसफाईको सुनिश्चित गराउने ।

आपतकालिन आश्रय योजना

क्र.स	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	जोखिमको पुर्व आकलन
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	विपद जोखिम भएका स्थानहरुको सुचना संकलन	विपद् पूर्व	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, नागरिक, जिल्ला स्वस्थ्य सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, राजनैतिक दलहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदायस्तर आपकतकाल संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, गैर जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
२	विपद जोखिम भएका स्थानहरुको नक्साङ्कन	विपद् पूर्व			
३	विपद जोखिम प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने	विपद् पूर्व			
४	आपतकालिन आश्रय स्थल निर्माणको लागि आवश्यक सामग्रीहरुको जोहो गर्ने ।	विपद् पूर्व			
५	सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान	विपद् पूर्व			
६	खाद्यको उपलब्धता मापन गरि अवस्था अनुसार व्यवस्था हुने योजना बनाउने	विपद् पूर्व			
७	उपलब्ध सामग्रीहरुको न्यायोचित वितरण प्रणाली निर्धारण गर्ने	विपद् पूर्व			
८	विपदको बेला हुने जम्माखोरी, ब्यापारी अस्वस्थ गठबन्धन एवम कालाबजारी तोड्न निरन्तर मुलायंकन पद्धती सुचारु गर्ने र कारवाहीको सिफारिस	विपद् पूर्व			
चरण २: विपदको अवस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	विपद् सम्बन्धि सुचनाहरु तत्काल संकलन	यथासिध्द	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, नागरिक, जिल्ला स्वस्थ्य सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, राजनैतिक दलहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदायस्तर आपकतकाल संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
२	सुरक्षित स्थानको व्यवस्थापन	यथासिध्द			
३	जानकारी सरोकारवाला निकायहरुमा सम्प्रेषण	यथासिध्द			
४	आवश्यक सम्पूर्ण सामग्रीको प्रबन्ध	यथासिध्द			
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)					
१	क्षतिको विस्तृत विवरण संकलन	निरन्तर	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, नागरिक, जिल्ला स्वस्थ्य सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, राजनैतिक दलहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, जिल्ला,	
२	DDMC का बैठक	आवश्यकता अनुसार			
३	राहत वितरण	निरन्तर			
४	मर्मत तथा सम्भार कार्य गर्ने	निरन्तर			
५	निर्माण तथा प्रवलीकरण	आवश्यकता अनुसार			
६	प्राविधिक सेवा र टेवा	निरन्तर			

७	डर्कमी, सिर्कमी लगायत आवश्यक सीपमूलक तालिमको व्यवस्था	आवश्यकता अनुसार		स्थानीय एवम सामुदायस्तर आपतकाल संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
८	समन्वय र सहकार्य	निरन्तर			

५.४.बन्दोवस्ती (Logistic)

समष्टिगत उद्देश्य :

- विपद तथा विपद पश्चातको समयमा सबै प्रभावितहरुलाई सुरक्षित आश्रय स्थलमा आवश्यक बन्दोवस्तीको व्यवस्था गर्ने । विशेष गरि महिला, बालबालिका तथा जोखिममा रहेका वर्गका व्यक्तिहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिने गरिन्छ ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको लागि सुरक्षित आवास र अन्य बन्दोवस्तीको व्यवस्था गर्ने ।
- विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको खाद्य, स्वास्थ्य तथा सरसफाईको सुनिश्चित गराउने ।

क्र. सं.	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	जोखिमको पुर्व आकलन
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	विपद जोखिम अवस्थामा रहेका समुह तथा वर्गहरुको पहिचान	विपद् पूर्व	स्थानीय तह	जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ मुगु, खच्चर व्यवसायी संघ, नागरिक समाज	
२	गैर खाद्य सामग्री सम्बन्धि सुचना संकलन	विपद् पूर्व		जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय	
३	गैर खाद्य सामग्री खरीद संकलन तथा भण्डारण व्यवस्थापन	विपद् पूर्व		शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय	
४	गैर खाद्य सामग्रीहरुको सम्बन्धित स्थानमा ढुवानी	विपद् पूर्व		राजनैतिक दलहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर	
५	वितरण प्रणाली सम्बन्धि संयन्त्र तयार गर्ने	विपद् पूर्व		आपतकाल संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
चरण २: विपद्को अवस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	वास्तविक प्रभावित व्यक्ति वा परिवारको पहिचान	यथासिद्ध	स्थानीय तह	जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ मुगु, खच्चर व्यवसायी संघ, नागरिक समाज	
२	गैर खाद्य सामग्रीहरुको रुजु	यथासिद्ध		जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय	
३	राहत तथा बन्दोवस्ती वितरण संयन्त्रको बैठक	यथासिद्ध		शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय	
४	गैर खाद्य सामग्रीहरुको वितरण	यथासिद्ध		राजनैतिक दलहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर	
				आपतकाल संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	

चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)				
१	क्षतिको विस्तृत विवरण संकलन	निरन्तर	स्थानीय तह	जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ मुगु, खच्चर व्यवसायी संघ, नागरिक समाज जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय राजनैतिक दलहरू, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खोज तथा उद्धार कार्यदलहरू, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपतकालिन संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू
२	DDMC का बैठक	आवश्यकता अनुसार		
३	राहत वितरण	निरन्तर		
४	मर्मत तथा सम्भार कार्य गर्ने	निरन्तर		
५	समन्वय र सहकार्य	निरन्तर		

५.५. खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य (WASH)

समष्टिगत उद्देश्य :

शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था तथा सर-सफाइसँग सम्बन्धित रोगहरू फैलन नदिन तिनको रोकथाम गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

विस्थापित समुदायका लागि खास गरी शिविरमा बस्ने मानिसहरूको सुरक्षित खानेपानी, स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाइ एवं स्नान गृह पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा मानवीय सहयोगका न्यूनतम मापदण्ड :

- WASH Cluster को बैठक बसी आपतकालिन योजना सम्बन्धमा DDMC लाई जानकारी गराई अनुमोदन गर्ने ।
- विभिन्न संस्थासँग भएको खानेपानी तथा सरसफाइ सामग्रीको मौज्जात विवरण संकलन गर्ने ।
- अति आवश्यक खानेपानी तथा स्वास्थ्य सरसफाइ सम्बन्धी सामग्रीहरूको जगेर्ना गरि भण्डारण र व्यवस्थापन गर्ने । (HDPE pipe, water tanks, Pan, Bucket, Mug, PVC Pipes, Hygiene kit, Cement, CGI sheet etc)
- जिल्लामा विपद् पछि पहिलो हप्तासम्म पाइपद्वारा अथवा जिल्ला सदरमुकामको खानेपानी योजनासँग सम्बन्ध कायम गरी खाने पानी भण्डारण गरिने ट्याङ्कीद्वारा प्रतिदिन प्रति व्यक्ति न्यूनतम ५ लिटर पानी उपलब्ध गराउने । पहिलो ४ हप्ता भित्र प्रति व्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराउने पानीको परिमाणलाई १५ लिटर पुऱ्याउने ।
- शिविरमा बस्ने व्यक्तिहरू तथा आधारभुत आवश्यकताहरू गुमाएका परिवारहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३० दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने ट्याब्लेट (tablets) अथवा वाटर गार्ड (water guard) उपलब्ध गराउने
- शिविरमा रहेका व्यक्तिहरूका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवं महिलाहरूका लागि नुहाउने सुविधाका निम्ती अस्थायी चर्पी र स्नान गृह (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ता भित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले सोलाई बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने ।
- शिविरमा रहेका व्यक्तिहरूलाई आवश्यक कार्यालयहरूसँग (जिल्ला स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, गैर-सरकारी संस्था, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रस) समन्वय गरि स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्री (kits) वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवर्द्धन सम्बन्धी गतिविधिहरू (पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने) सञ्चालन गर्ने ।

- प्रभावकारिता र एकरूपताका लागि जिल्ला आकस्मिक योजनालाई राष्ट्रिय आकस्मिक योजनाको आधारमा तयार पार्ने ।
- मानिसहरूलाई आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्री, खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धित उचित रूपमा जानकारी गराउने ।
- न्यूनतम स्वास्थ्य तथा सरसफाईसंग सम्बन्धित सुविधा उपलब्ध गराइएका छन् र विस्थापित व्यक्तिहरू बस्ने शिविरहरूको सरसफाई (Cleanliness) सुनिश्चित र सशक्तीकरण गर्ने ।

खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य योजना

क्र.सं	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	जोखिमको पुर्व आकलन
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वस्थ सम्बन्धि सुचना संकलन	विपद् पूर्व	खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ मुगु, खच्चर व्यवसायी संघ, नागरिक समाज, जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, राजनैतिक दलहरू, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपतकालिन संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	प्राविधिक सेवा टेवा सम्बन्धि योजना	विपद् पूर्व			
३	स्रोतको पहिचान	विपद् पूर्व			
४	खानेपानी तथा स्वच्छता सम्बन्धि तालिम	विपद् पूर्व			
५	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
६	अस्थायी शौचालय तथा स्नान गृह निर्माण योजना	विपद् पूर्व			
चरण २: विपद्को अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	खानेपानी तथा स्वच्छता सम्बन्धि वास्तविक सुचना संकलन	यथासिद्ध	खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ मुगु, खच्चर व्यवसायी संघ, नागरिक समाज, जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, राजनैतिक दलहरू, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपतकालिन संचालन केन्द्र, यातायात व्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	प्राविधिक सेवा टेवा	यथासिद्ध			
३	स्रोतको पहिचान तथा परिचालन	यथासिद्ध			
४	खानेपानी तथा स्वच्छता सम्बन्धि सामग्री वितरण तथा तालिम संचालन	यथासिद्ध			
५	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	यथासिद्ध			
६	अस्थायी शौचालय तथा स्नान गृह निर्माण योजना	यथासिद्ध			
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)					
१	क्षतिग्रस्त खानेपानी मर्मत तथा सम्भार	निरन्तर	खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ मुगु, खच्चर व्यवसायी संघ, नागरिक समाज, जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, राजनैतिक दलहरू, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर	
२	प्राविधिक सेवा टेवा	निरन्तर			
३	स्रोतको समायोजन तथा परिचालन	आवश्यकता अनुसार			
४	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धि सामग्री वितरण तथा तालिम संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार			
५	खानेपानी मुहान संरक्षण गर्ने	निरन्तर			
६	मानव संसाधन परिचालन	निरन्तर			

७	स्थायी शौचालय तथा स्नान गृह निर्माण	निरन्तर		आपतकालिन संचालन केन्द्र, यातायात ब्यवसायिक समिती, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:
८	समन्वय तथा सहकार्य	निरन्तर		

५.६. स्वास्थ्य (Health)

समष्टिगत उद्देश्य :

आपतकालिन अवस्थामा पनि मानव जीवन सुरक्षा तथा संरक्षणमा उच्च जोखिममा रहेका समूहहरुको स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी आवश्यकताहरु पूरा भएको सुनिश्चित गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (स्वास्थ्य) :

- भ्वाडापखाला, हैजा, औलो तथा अन्य पानीजन्य एवं कीटजन्य रोगहरुको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचारको सुनिश्चितता लागि स्वास्थ्य सेवा कार्यालय/जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- अन्य द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) गर्ने संस्थासँग समन्वय गरी एकीकृत स्वास्थ्य तथा पोषण (अवस्था तथा सेवाहरु) को द्रुत सर्वेक्षण क्षमतालाई सुदृढ पार्ने ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरुमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न र स्वास्थ्य शिविरको सञ्चालन गर्न र अर्को निकायमा पठाउने संयन्त्र (Referral mechanism) को विकास गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय/जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
- आपतकालिन आपूर्ति र मानव स्रोत लगायतका विषयमा क्षमता अभिवृद्धिका लागि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय/जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

मानवीय सहयोग सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड :

- प्रकोपको रोकथाम, नियन्त्रणका लागि स्वास्थ्य क्षेत्रको (Health and Nutrition cluster) बैठक गर्ने ।
- जिल्लाको प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा (Rapid Response Team - RRT) को परिचालन गर्ने ।
- सम्बन्धीत क्षेत्रमा स्वास्थ्य कार्यकर्ता खटाई आधारभुत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने ।
- प्रारम्भिक लेखाजोखा सञ्चालन गरिएको समयमा स्वास्थ्य सम्बन्धी निगरानी (Health surveillance) शुरु गरिनेछ ।
- सामान्य रोग तथा घाइतेको उपचार प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको प्रणालीको माध्यमबाट तथा गम्भीर घाइतेहरुलाई अन्य केन्द्रहरु (Referral centres) मा पठाई आपतकालीन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिने छ ।
- सिफारिश गरिने केन्द्रहरु (Referral centres) मा पुग्नका निमित्त बिरामीहरुका लागि उपयुक्त यातायातको प्रवन्ध गरिनेछ ।

स्वास्थ्य योजना

क्र.सं	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	जोखिमको पुर्व आकलन
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	घाइते तथा बिरामीहरुको तथ्यांक संकलन योजना	विपद् पूर्व	जिल्ला स्वस्थ्य सेवा कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदायस्तर आपत्कालिन संचालन	
२	प्राविधिक सेवा टेवा सम्बन्धि योजना	विपद् पूर्व			
३	आवश्यक औषधी, उपकरण तथा अन्य स्वास्थ्य सामग्रीहरुको पहिचान	विपद् पूर्व			
४	स्वास्थ्य सम्बन्धि तालिम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा तथा जनचेतना	विपद् पूर्व			

५	खोप, कोरोना पिसिआर तथा एन्टिजेन टेष्ट, पिपिई आइसोलेसन, क्वारेन्टिन आदि व्यवस्थापन योजना गर्ने ।	विपद् पूर्व		केन्द्र, औषधी व्यवसायिक संघ, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
७	प्रेषण संयन्त्र (Referral Mechanism)	विपद् पूर्व			
८	एम्बुलेन्स तथा शव बाहान व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
चरण २: विपद्को अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	वास्तविक घाइते तथा बिरामीहरुको तथ्यांक संकलन गर्ने	यथासिद्ध	जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदाय स्तर आपत्कालिन संचालन केन्द्र, औषधी व्यवसायिक संघ जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
२	प्राविधिक सेवा टेवा	यथासिद्ध			
३	आवश्यक औषधी, उपकरण तथा अन्य स्वास्थ्य सामग्रीहरुको व्यवस्थापन तथा प्रयोग	यथासिद्ध			
४	स्वास्थ्य सम्बन्धि तालिम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन	यथासिद्ध			
५	खोप, कोरोना पि.सि.आर तथा एन्टिजेन टेष्ट, पि.पि.ई, आइसोलेसन, क्वारेन्टिन आदि व्यवस्थापन तथा प्रयोग	यथासिद्ध			
६	मानव संसाधन परिचालन	यथासिद्ध			
७	प्रेषण संयन्त्र (Referral Mechanism)	आवश्यकता अनुसार			
८	एम्बुलेन्स तथा शवबाहान व्यवस्थापन तथा परिचालन	यथासिद्ध			
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)					
१	घाइते तथा बिरामीहरुको उपचार गरी डिस्चार्ज गर्ने	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला स्वस्थ सेवा कार्यालय	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु, जिल्ला, स्थानीय एवम सामुदायस्तर आपत्कालिन संचालन केन्द्र, औषधी व्यवसायिक संघ, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:	
२	प्राविधिक सेवा टेवा	निरन्तर			
३	आवश्यक औषधी, उपकरण तथा हस्तान्तरण	निरन्तर			
४	स्वास्थ्य सम्बन्धि तालिम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा तथा जनचेतनामा निरन्तरता	आवश्यकता अनुसार			
५	खोप, कोरोना पि.सि.आर तथा एन्टिजेन टेष्ट, पि.पि.ई, आइसोलेसन, क्वारेन्टिन आदिको व्यवस्थापन तथा संरक्षण	निरन्तर			
६	मानव संसाधन परिचालन	निरन्तर			
७	प्रेषण संयन्त्र (Referral Mechanism) सेवा	आवश्यकता अनुसार			
८	एम्बुलेन्स तथा शवबाहान व्यवस्थापन तथा संचालन	निरन्तर			
९	स्वास्थ्य संस्थाहरु मर्मत पुनर्निर्माण तथा प्रबलिकरण	आवश्यकता अनुसार			
८	समन्वय तथा सहकार्य	निरन्तर			

५.७. पोषण (Nutrition)

समष्टिगत उद्देश्य :

विपदको अवस्थामा समेत खोप तथा पोषणको कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता प्रदान गर्न भूमिका खेल्ने र पोषण सम्बन्धी आवश्यकताहरू पूरा भएको सुनिश्चित गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य:

- विस्थापित व्यक्तिहरूको लागि पूरक खाना खुवाउने कार्यक्रम (Supplementary Feeding Programme - SFP) मा पहुँचको सुनिश्चितता गरी गर्भवती तथा सुत्केरी महिला एवं पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाहरूमा गम्भीर कुपोषणलाई रोकथाम गर्न स्वास्थ्य सेवा कार्यालय/जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- गम्भीर कुपोषण (Severe Acute Malnutrition - SAM) को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँचको सुनिश्चितता गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय/जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित स्तनपानका विकल्पहरूको वितरणमा रोक लगाउन जिल्ला जनस्वास्थ्य अधिकृत/जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयलाई मद्दत गर्ने ।
- भिटामिन ए वितरण/जुका मार्ने औषधि तथा प्रभावित केटाकेटीहरूका लागि खोप सम्बन्धी गतिविधिहरू सुनिश्चित गर्नका स्वास्थ्य सेवा कार्यालय/जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

पोषण योजना

क्र.स	कार्य	समयबन्धी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	कैफियत
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	कुपोषित महिला तथा बालबालिकाहरूको तथ्यांक संकलन योजना	विपद् पूर्व	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र कृषि विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा नागरिक समाज, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू स्थानीय महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका तथा आमा समुह, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थड सेन्टर, औषधी व्यवसायिक संघ, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	प्राविधिक सेवा टेवा सम्बन्धि योजना	विपद् पूर्व			
३	आवश्यक औषधी, लिटोपिठो, उपकरण तथा अन्य स्वास्थ्य सामग्रीहरूको पहिचान	विपद् पूर्व			
४	पोषण सम्बन्धि तालिम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा तथा जनचेतना	विपद् पूर्व			
५	खोप तथा पौष्टिक आहारको व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
७	प्रेषण संयन्त्र (Referral Mechanism)	विपद् पूर्व			
चरण २: विपद्को अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	वास्तविक कुपोषित महिला तथा बालबालिकाहरूको तथ्यांक संकलन गर्ने	यथासिद्ध	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र कृषि विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा नागरिक समाज, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू	
२	प्राविधिक सेवा टेवा	यथासिद्ध			
३	आवश्यक औषधी, उपकरण तथा अन्य स्वास्थ्य सामग्रीहरूको वितरण	यथासिद्ध			
४	पोषण सम्बन्धि तालिम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	यथासिद्ध			
५	खोप तथा पौष्टिक आहार व्यवस्थापन तथा वितरण	यथासिद्ध			

६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	निरन्तर		स्थानीय महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका तथा आमा समुह, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थड सेन्टर, औषधी व्यवसायिक संघ, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:
७	प्रेषण संयन्त्र (Referral Mechanism)	आवश्यकता अनुसार		
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)				
१	आवश्यक औषधी, उपकरण तथा अन्य स्वास्थ्य सामग्रीहरुको भण्डारण तथा वितरण	निरन्तर	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र कृषि विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा
२	प्राविधिक सेवा टेवा	आवश्यकता अनुसार		नागरिक समाज, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु
३	पोषण सम्बन्धि तालिम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालनमा निरन्तरता	आवश्यकता अनुसार		स्थानीय महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका तथा आमा समुह, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थड सेन्टर, औषधी व्यवसायिक संघ, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:
४	खोप तथा पौष्टिक आहार व्यवस्थापन तथा वितरणमा निरन्तरता	निरन्तर		
५	मानव संसाधन परिचालनमा निरन्तरता तथा अनुगमन	निरन्तर		
६	प्रेषण संयन्त्र (Referral Mechanism)	आवश्यकता अनुसार		
७	तथ्यांक संकलन तथा योजना निर्माण	निरन्तर		
८	समन्वय तथा सहकार्य	निरन्तर		

५.८. शिक्षा (Education)

समष्टिगत उद्देश्य :

- विद्यालय जाने उमेरका तथा प्रभावित सम्पूर्ण बालबालिकाहरुको गुणस्तरीय शिक्षामा निरन्तरता तथा तत्काल पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- सुरक्षित सिकाई वातावरण उपलब्ध गराई विपद्बाट परेको मनोवैज्ञानिक असर न्युनिकरण तथा सामना गर्ने कार्यमा बालबालिकाहरु र शिक्षकहरुलाई मद्दत गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- प्राकृतिक विपद्बाट प्रभावित बालबालिका तथा शिक्षकहरुलाई गुणस्तरीय शिक्षाको निरन्तरता र सुनिश्चितताका लागि सुरक्षित रूपमा सिकाई वातावरण निर्माणका लागि सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- प्रभावकारी आपतकालीन पूर्वतयारी तथा सहयोगलाई सहजीकरण गर्नका निमित्त क्षेत्रगत समूहका सदस्यहरु (Cluster members) का बीचमा प्रभावकारी समन्वय, अनुगमन तथा सूचनाको आदानप्रदान सुनिश्चित गर्ने ।
- द्रुत तथा चालू (Rapid and on-going) शिक्षाका लागि लेखाजोखा सञ्चालन गरिन्छ, भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने र आपतकालीन परिस्थितिमा रहेका बालबालिकाहरुको शिक्षाका निमित्त युनिसेफका प्रमुख प्रतिवद्धताहरु (UNICEF's Core Commitments to Children in Emergencies for Education) का न्यूनतम मापदण्डबाट निर्देशित भएर उपयुक्त सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- आपतकालीन परिस्थितिमा सहयोग उपलब्ध गराउनका लागि रणनीतिक साभेदारी तथा अन्य साभेदार/क्षेत्रहरु (Clusters) सँग सम्बन्धको स्थापना तथा सुदृढ पार्ने ।

शिक्षामा मानवीय सहयोग सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड :

- विपद् परेको पहिलो हप्ता भित्र शिक्षा सम्बन्धी सेवा सुविधा र शिक्षा क्षेत्रमा संलग्न व्यक्तिहरूका बारेमा द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) सञ्चालन गर्ने ।
- शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय र स्थानीय क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster Members) सँगको समन्वयमा तथा प्रभावित समुदायहरूसँगको परामर्शमा प्रभावित/आन्तरिक रूपमा विस्थापित बाल-बालिकाहरूको शिक्षण प्रक्रियालाई जारी राख्नका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ पत्ता लगाउने ।
- सम्भव भएसम्म यथासिघ्र चाँडो अर्थात् सिद्धान्तः पहिलो दुई हप्ताभित्र, न्यूनतम मापदण्ड बमोजिम ६ देखि ८ हप्ताभित्र न्यूनतम पूर्वाधार सहित विद्यालय जाने बाल-बालिकाहरूका निमित्त अस्थायी शिक्षण केन्द्र स्थापित गर्ने ।
- विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षण-सिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध-संरचनागत (Semi-structured) मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर अध्ययन कार्यलाई जारी राख्ने र शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने ।
- विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउँमा भर्ना गरिएका छन् अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- पीडित बालबालिकाहरूलाई नियमित शिक्षण प्रणालीमा कमश अभ्यस्थ पाउँदै लैजाने ।
- प्रभावित बालबालिकाहरूलाई वितरण गरिने शैक्षिक सहयोग सामग्रीहरूमा न्यूनतम निम्न सामग्रीहरू समावेश गरीने छन् ।

क. स्कुल भोला	थान १
ख. स्कुल पोशाक	एक सेट
ग. कापि (रु. २० प्रति गोटा)	एक दर्जन
घ. ज्योमेट्री बक्स	थान १
ङ. पेन्सिल (इरेजर र कटर सहित)	बट्टा १

शिक्षा योजना

क्र.स	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	कैफियत
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	सम्बन्धित विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकाहरूको तथ्यांक संकलन योजना	विपद् पूर्व	शिक्षा विकास तथा समन्वय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	
२	विद्यालय स्तरीय विपद् जोखिम नक्शांकन तयार गर्ने	विपद् पूर्व	इकाइ कार्यालय	समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभाकव संघ, बालक्लब, शिक्षक युनियन, शिक्षा क्लस्टर,	
३	प्राथमिक उपचार, नेतृत्व विकास, बाल संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र विपद् सम्बन्धि आधारभूत तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास	विपद् पूर्व			
४	विद्यालयको भौतिक संरचना मर्मत तथा निर्माण	विपद् पूर्व			
५	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	विपद् पूर्व			
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
७	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			

८	वैकल्पिक माध्यमबाट विद्यार्थीहरूको पढाईलाई निरन्तरता दिन योजना बनाउने	विपद् पूर्व			जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:
९	टोल शिक्षा, सिकाई केन्द्र र सिकाई सहजिकरण कक्षा संचालनका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय र सहकार्य	विपद् पूर्व			
१०	कोरोना भाइरसबाट आफु बच्ने अरुलाई पनि बचाउने चेतनामूलक सन्देश सम्प्रेषण गर्ने	विपद् पूर्व			
११	कोरोना भाइरस सँग बच्न स्यानिटाईजर तथा मास्कहरूको व्यवस्थापन गर्ने र विद्यालय परिवारलाई कोभिडको खोपको योजना बनाउने	विपद् पूर्व			
१२	संचारका माध्यमको पहुँच भएका र नभएका बालबालिकाहरू तथ्यांक संकलनमा सहयोग तथा महामारीको अवस्था अध्ययन	विपद् पूर्व			
चरण २: विपद्को अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	सम्बन्धित विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकाहरूको तथ्यांक संकलन गर्ने	यथासिद्ध	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ, बालक्लब, शिक्षक युनियन, शिक्षा कलस्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	विद्यालय स्तरीय विपद् जोखिम नक्शांकन तयार गर्ने	आवश्यकता अनुसार			
३	प्राथमिक उपचार, नेतृत्व विकास, बाल संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र विपद् सम्बन्धि आधारभूत तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार			
४	विद्यालयको भौतिक संरचना मर्मत तथा निर्माण कार्य संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार			
५	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना गरी संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार			
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन तथा परिचालन गर्ने	यथासिद्ध			
७	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको व्यवस्थापन तथा वितरण	आवश्यकता अनुसार			
८	वैकल्पिक सिकाईका माध्यमहरूबाट बालबालिकाहरूको पढाई सिकाईमा निरन्तरता दिन नेट इन्टरनेट, टेलिभिजन तथा रेडियो अडियो मार्फत कक्षा संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार			
९	सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग टोल शिक्षा, सिकाई केन्द्र र सिकाई सहजिकरण कक्षा संचालनका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय गर्ने ।	निरन्तर			
१०	बालबालिकाहरू प्रभावित भएको अबस्थामा स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गरी उनीहरूको जीवनरक्षा तथा अन्य ब्यवस्थापनका लागि सहकार्य गर्ने	निरन्तर			
११	स्थानीय तहहरूको समन्वयमा शिक्षक तथा स्वयम् सेवक शिक्षक परिचालन गर्ने र गराउने ।	आवश्यकता अनुसार			
१२	बालबालिकाहरूको पढाईलाई निरन्तरता दिन अभिभावकहरूलाई सचेतना अभिवृद्धि गर्ने खालका रेडियो सन्देश प्रसारण गर्ने र गराउने ।	निरन्तर			
१३	जोखिममा रहेका विद्यालय कोरोना भाइरसबाट बच्न स्वास्थ्य सुरक्षका	निरन्तर			

	सामाग्रीहरूको उपलब्ध गराउने र विद्यालय परिवारलाई कोभिडको खोप उपलब्ध पहल गर्ने			
१४	कोरोनाबाट प्रभावित बाल बालिकाहरूलाई आईसोलेसन या स्वास्थ्य केन्द्रको कममा आहार, स्याहार र उपचारको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर		
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)				
१	सम्बन्धित विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिका तथा शिक्षकहरूको तथ्यांक अनुरूप सुरक्षित सिकाई केन्द्र निर्माण गर्ने	यथासिद्ध	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समुदायस्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ, बालक्लव, शिक्षक यूनियन, शिक्षा कलस्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:
२	विद्यालय स्तरीय विपद् जोखिम नक्शांकन तयार गर्ने	यथासिद्ध		
३	प्राथमिक उपचार, नेतृत्व विकास, बाल संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र विपद् सम्बन्धि आधारभूत तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार		
४	विद्यालयको भौतिक संरचना मर्मत तथा निर्माण कार्य संचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार		
५	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना गरी संचालन गर्ने	यथासिद्ध		
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन तथा परिचालन गर्ने	यथासिद्ध		
७	खोज तथा उद्धार सामाग्रीहरूको व्यवस्थापन तथा वितरण	यथासिद्ध		
८	बैकल्पिक माध्यमबाट विद्यार्थीहरूको पढाईलाई निरन्तरताका लागि योजना बनाई कार्यन्वयन गर्ने	यथासिद्ध		
९	सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसंग टोल शिक्षा, सिकाई केन्द्र र सिकाई सहजीकरण कक्षा संचालनका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय गर्ने ।	यथासिद्ध		
१०	विशेष गरि छात्राहरूलाई विपद् पश्चात यौनजन्य दुर्व्यवहार र हिंसाहरू हुन सक्ने हुदा सो अनुरूपको तालिम तथा अभिमुखीकरण गर्ने	आवश्यकता अनुसार		
११	विद्यालय लगायतका क्वारेन्टिनहरूको निर्मलीकरण गरी सरसफाई सुरक्षित भएको सुनिश्चित गर्ने	यथासिद्ध		
१२	विद्यार्थी तथा अभिभावकलाई भाइरस तथा विपद् विरुद्धको प्रचारप्रसार अभियानको निरन्तरता	यथासिद्ध		
१३	विद्यालय परिवारलाई कोभिडको खोप उपलब्ध गराउने	यथासिद्ध		
१४	समन्वय तथा सहकार्य	निरन्तर		

५.९. संरक्षण (Protection)

समष्टिगत उद्देश्य :

- आपत्कालीन परिस्थितिमा बाल-बालिका तथा महिलाहरूमा हुने हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार हुन रोक्ने । समस्यामा परेकाहरूलाई उपचार र संरक्षण प्रदान गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- प्राकृतिक विपद् तथा अन्य आपत्कालीन जोखिममा रहेका समूहहरूलाई उपलब्ध गराइने सहयोग कार्यक्रमहरू राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकार सम्बन्धी कानुनले प्रत्याभूत गरेका (Guaranteed) मौलिक अधिकारहरूको संरक्षणलाई सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद् तथा जोखिममा रहेका समूहहरूको संरक्षण सुनिश्चित गरी आपत्कालिन सहयोगको न्यायोचित वितरणमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- आपत्कालिन परिस्थितिबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण तथा दुर्व्यवहारको जोखिमहरूलाई सम्बोधन गरी विपद्बाट प्रभावित मानिसहरूको संरक्षण गर्ने र हिंसा तथा दुर्व्यवहारबाट प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि सेवा तथा उपचार सम्बन्धी प्रावधानहरूमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- बालमैत्री तथा मनोसामाजिक परामर्श केन्द्रहरूको स्थापना गरी बाल-बालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सुनिश्चित गर्ने ।
- विछोडिएका तथा अभिभावक गुमाएका बालबालिकाहरू विशेष गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका बाल-बालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साभेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- बालबालिका तथा महिला माथि हुने यौन दुर्व्यवहार तथा हिंसाका विरुद्ध अनुगमन, प्रतिवेदन तथा पैरवी (Advocacy) गर्ने प्रणालीको स्थापना गरी बालबालिका तथा महिलाहरूको यौन दुर्व्यवहार तथा शोषणको रोकथाम गर्ने । हिंसामा परेकाहरूलाई उचित संरक्षण र कानुनी उपचारका लागि सहयोग गर्ने ।

संरक्षणमा मानवीय सहायताको न्यूनतम मापदण्ड :

- सूचनाको संकलन र परिस्थितिको विश्लेषण गर्न संरक्षण क्षेत्रको समन्वय बैठकको आयोजना गर्ने ।
- अन्य क्षेत्रगत विषयका टोलीहरूसँग मिली बहुक्षेत्रिय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) संचालन गर्ने ।
- MIRA को प्रतिवेदनका आधारमा प्रतिकार्यको योजना निर्माण गर्ने ।
- आवास र स्वास्थ्य क्षेत्रसँग समन्वय गरि सुरक्षित सुत्केरी गराउने ठाउँ छनोट र निर्माण गर्ने ।
- प्रभावित जनसमुदायको अधिकारको कुनै पनि उल्लङ्घन, दुर्व्यवहार तथा शोषण भेदभावको अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन पेस गर्ने संयन्त्रको स्थापना गर्ने अथवा स्थापित संयन्त्रलाई प्रयोगमा ल्याउने ।
- विभिन्न समुदायका सदस्यहरूबाट विशेषतः अति गरिब तथा पछाडी पारिएका समुहबाट मानवीय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुविधामा समान पहुँच सहयोग कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने ।
- साभेदारहरूका बीचमा अभिलेख राख्ने तथा दर्ता गर्ने प्रणालीमा एकरूपता सुनिश्चित गर्ने ।
- बालमैत्री ठाउँ लगायत बालबालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने ।
- शिक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी सहयोग कार्यक्रममा मनोसामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने ।
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बाल-बालिकाहरू विछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने ।
- विछोडिएका तथा अभिभावक गुमाएका बालबालिकाहरू (खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका बाल-बालिका) र किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता र स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने । खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साभेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- परिवारबाट विछोडिएका तथा अभिभावक गुमाएका बाल-बालिकाहरू र अन्य जोखिममा परेका समुह (जस्तै: परिवार नभएका, बृद्ध, अपांग तथा दिर्घ रोगबाट पिडीत) का मानिसहरूलाई आवास र अन्य आधारभुत सेवाको व्यवस्थाका साथै हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने ।
- मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

- फिर्ता हुने कार्यक्रम तथा स्थायी समाधानको तर्जुमा गर्ने कार्यमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न बनाउन प्रयास गर्ने ।
- शिविर तथा पुनर्वासका क्षेत्रहरूमा पर्याप्त सुरक्षाका लागि पैरवी (Advocacy) गर्ने ।

संरक्षण योजना

क्र.स	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	कैफियत
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	आपतकालिन परिस्थितिमा बालबालिका, महिला तथा जोखिम समुहमा हुने सक्ने हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार रोक्ने योजना	विपद् पूर्व	सामाजिक विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय (न्यायिक समिति), जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, नागरिक समाज जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थेड. सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	प्रकोप जोखिममा रहेका महिला बालबालिकाहरूको सूची तयार गर्ने	विपद् पूर्व			
३	महिला अधिकार, मौलिक अधिकार, नेतृत्व विकास, बाल संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र विपद् सम्बन्धि आधारभूत तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास	विपद् पूर्व			
४	विपदमा आवश्यक पर्ने भौतिक संरचना (Safe Space) निर्माण र व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
५	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	विपद् पूर्व			
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
७	बालबालिका, महिला तथा जोखिम समुहको विशेष आवश्यकताको सामग्रीहरूको व्यवस्थापन	विपद् पूर्व			
८	सेवा प्रदायक र महिला बालबालिकाहरूलाई Safeguarding तालिम	विपद् पूर्व			
९	सुरक्षा तथा शान्तिका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय	विपद् पूर्व			
१०	विपदमा हुन सक्ने हिंसा तथा दुर्व्यवहारको घटना दर्ता सम्बन्धि सूचना प्रणालीको विकास गर्ने	विपद् पूर्व			
११	प्रेषण प्रणालीको (Referrel Mechanism) विकास	विपद् पूर्व			
चरण २: विपद्को अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	आपतकालिन परिस्थितिमा हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहारमा परेका बालबालिका, महिला तथा जोखिम समुहहरूको अवस्था पहिचान	यथासिघ्र	सामाजिक विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय (न्यायिक समिति), जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थेड. सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	हिंसा प्रभावित महिला बालबालिका तथा जोखिम समुहहरूको सूची तयार गर्ने	यथासिघ्र			
३	महिला अधिकार, मौलिक अधिकार, नेतृत्व विकास, बाल संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र विपदमा महिला तथा बालबालिकामा हुन सक्ने हिंसा बारे तालिम तथा छलफल	यथासिघ्र			
४	जोखिममा रहेका समुहका लागि सुरक्षित स्थान (Safe Space) निर्माण, व्यवस्थापन र सञ्चालन	यथासिघ्र			
५	विपद र सम्भावित हिंसा सम्बन्धि जनचेतना र छलफल कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	यथासिघ्र			
६	महिला, बालबालिका तथा जोखिममा रहेका समुहहरूको विशेष आवश्यकताको सामग्रीहरूको परिपूर्ती	यथासिघ्र			
७	विपदमा हराएका तथा विछोडिएका परिवारहरूको पुनर्मिलन गराउने	यथासिघ्र			

८	सेवा प्रदायक र महिला बालबालिकाहरुलाई Safeguarding तालिम र महशूसिकरण	यथासिद्ध		
९	सुरक्षा तथा शान्तिका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य	यथासिद्ध		
१०	विपदमा हुन सक्ने हिंसा तथा दुर्व्यवहारको घटना दर्ता सम्बन्धि सुचना प्रणालीको स्थापना तथा कार्यान्वयन गर्ने	यथासिद्ध		
११	प्रेषण प्रणालीको (Referral Mechanism) विकास	यथासिद्ध		
१२	हिंसामा परेकाहरुलाई कानुनी उपचारमा विशेष सहयोग	यथासिद्ध		
१३	समन्वय तथा सहकार्य	निरन्तर		
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)				
१	आपतकालिन परिस्थितिमा हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहारमा परेका बाल-बालिका, महिला तथा जोखिम समुहहरुको पुनस्थापनाका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने	यथासिद्ध	सामाजिक विकास कार्यालय	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, स्थानीय तह निकाय (न्यायिक समिति), जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, नागरिक समाज जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थिङ. सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:
२	महिला अधिकार, मौलिक अधिकार, नेतृत्व विकास, Safeguarding तालिम, बाल संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र विपदमा महिला तथा बालबालिकामा हुन सक्ने दुर्व्यवहार र हिंसावारे तालिम तथा छलफलको निरन्तरता	निरन्तर		
३	महिला, बालबालिका तथा जोखिम समुहहरुको सशक्तीकरण कार्यक्रम	निरन्तर		
४	हिंसा न्यूनीकरणमा सहजीकरणका लागि सेवा प्रदायक निकायहरुको क्षमता अभिवृद्धि	निरन्तर		
५	विपद र हिंसाबाट बच्ने सम्बन्धि जनचेतना	निरन्तर		
६	महिला तथा बालबालिकाहरुको विशेष आवश्यकताको सामग्रीहरुको परिपूर्ती	निरन्तर		
७	कानुनी उपचारको संयन्त्रलाई बलियो बनाउदै लैजाने	आवश्यकता अनुसार		
८	शान्ती सुरक्षाका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय र सहकार्य	निरन्तर		
९	विपदमा हुन सक्ने हिंसा तथा दुर्व्यवहारको घटना दर्ता सम्बन्धि सुचना प्रणालीको कार्यान्वयनमा निरन्तरता	आवश्यकता अनुसार		
१०	प्रेषण प्रणालीको (Referral Mechanism) विकास	निरन्तर		

५.१०. शिघ्र पुनर्लाभ (Early Recovery)

समष्टिगत उद्देश्य :

- विपदको पश्चातको अवस्थामा साधारण जिवन पद्धतिमा फर्कने विभिन्न जीविकोपार्जन, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पक्षहरुको कार्यक्रमहरुलाई योजना बनाई अग्रिम भूमिका खेल्ने । दिगो र समावेशी पुनर्निर्माण र पुनस्थापनाको प्रक्रियाहरु सुचारु भएको सुनिश्चित गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- सुरक्षित बस्ती विकासको विस्तृत योजनाको सुरुवात गर्ने ।
- पुनर्निर्माण र पुनस्थापनाको बहुआयमिक पक्षहरुको लेखाजोखा गर्दै पुनर्लाभको योजना अगाडी बढाउने ।

शिघ्र पुनर्लाभ योजना

क्र.स	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	कैफियत
चरण १: पूर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	विपद जोखिममा रहेका समुदाय तथा समुहको आर्थिक, भौतिक, शैक्षिक, सामाजिक, वातावरणीय पक्षहरूको विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने	विपद पूर्व	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा ब्यापारक कम्पनी, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, पशु सेवा विज्ञ कार्यालय, भौतिक पुर्वाधार विकास कार्यालय, घरेलु उद्योग कार्यालय, वित्तिय संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थिड सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	समुदाय स्तरीय विपद जोखिम तथा स्रोत नक्शांकन तयार गर्ने	विपद पूर्व			
३	विपद सम्बन्धि आधारभूत तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास	विपद पूर्व			
४	कमजोर भौतिक संरचना मर्मत तथा निर्माण	विपद पूर्व			
५	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	विपद पूर्व			
६	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	विपद पूर्व			
७	विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धित स्थानिय निति नियमहरू निर्माण गर्ने	विपद पूर्व			
८	विपद तथा जलवायुमैत्री उत्थानशिल योजना अनुरूप कार्य सम्पादन गर्ने	विपद पूर्व			
९	विपद जोखिम व्यवस्थापनका तथा जलवायु उत्थानशिलका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय र सहकार्य	विपद पूर्व			
चरण २: विपदको अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)					
१	विपद जोखिममा रहेका समुदाय र समुहको आर्थिक भौतिक सामाजिक पक्षहरूको क्षतिको विस्तृत विवरण संकलन गर्ने	यथासिघ्र	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा ब्यापारक कम्पनी, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, पशु सेवा विज्ञ कार्यालय, भौतिक पुर्वाधार विकास कार्यालय, घरेलु उद्योग कार्यालय, वित्तिय संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थिड सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:	
२	विपदको थप क्षति न्यूनीकरण र रोकथाम गर्ने	यथासिघ्र			
३	क्षतिग्रस्त तथा बन्द भएको पेशा तथा व्यवसायहरू सुरुवात गर्न सहयोग गर्ने	यथासिघ्र			
४	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	यथासिघ्र			
५	विपद तथा जलवायु उत्थानशिल योजना अनुरूप कार्य सम्पादन गर्ने	यथासिघ्र			
६	शिघ्र पुनर्लाभका लागि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय र सहकार्य	यथासिघ्र			
चरण ३ : विपद पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)					
१	क्षतिग्रस्त तथा बन्द भएको पेशा तथा व्यवसायहरू सुरु गर्नमा सहयोग गर्ने	यथासिघ्र	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा ब्यापारक कम्पनी, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, पशु सेवा विज्ञ कार्यालय, भौतिक पुर्वाधार विकास कार्यालय, घरेलु उद्योग कार्यालय, वित्तिय संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति,	
२	क्षतिग्रस्त भौतिक संरचना पुनर्निर्माण (Build Back Better)	आवश्यकता अनुसार			
३	समुदाय स्तरीय विपद सामनाका लागि क्षमता तथा स्रोत समायोजन	निरन्तर			
४	विपद सम्बन्धि आधारभूत तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास	निरन्तर			
५	कमजोर भौतिक संरचनाहरूको प्राविधिक अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी मर्मत तथा निर्माण गर्ने	आवश्यकता अनुसार			

६	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	निरन्तर		समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थिङ सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:
७	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	आवश्यकता अनुसार		
८	विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धित नीति नियमहरू निर्माणका लागि स्थानीयतहलाई सहयोग गर्ने	निरन्तर		
९	विपद तथा जलवायु उत्थानशिल योजना अनुरूप कार्य सम्पादन गर्ने र गराउने	निरन्तर		
१०	विपद जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिल सम्बन्धि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय र सहकार्य	आवश्यकता अनुसार		

५.११. शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन (Camp Shelter Management)

समष्टिगत उद्देश्य :

- आवास सुरक्षित तथा आरामदायी आवासको प्राप्तिका लागि न्यूनतम भौतिक तथा सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने । यस प्रक्रियामा अधिकतम आत्मनिर्भरता तथा आत्म व्यवस्थापन (Self-management) लाई अनुशरण तथा समावेश गरिनेछ ।
- शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन (CCCM) प्राकृतिक विपद्का कारणले घरवारविहिन बनेका मानिसहरूका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापित व्यक्तिहरूको मानव अधिकारको सुनिश्चितताको लागि शिविरहरूको स्तरमा सुधार ल्याउने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको लागि आवास र लुगाकपडाको व्यवस्था गर्ने ।
- खाद्य, स्वास्थ्य तथा सरसफाईमा विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको सुनिश्चितता लागि घरायसी भाँडाकुँडा र साबुन उपलब्ध गराउने ।

मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड :

१. आवास निर्माणका लागि परिवारको संख्यालाई मध्यनजर गर्दै आवश्यक मात्रामा प्लाष्टिक सेट, डोरी उपलब्ध गराउने । कम्तीमा १ सेट पाल उपलब्ध गराउने ।
२. आवश्यकता अनुसार पर्याप्त मात्रामा कम्बल तथा मेट्रेस वितरण गर्ने ।
३. दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा उपलब्ध गराउने ।
४. महिला, पुरुष तथा बालबालिकाहरूको लागि कम्तीमा पुर्ण सेट कपडा उपलब्ध गराउने । यसका अतिरिक्त महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाई सम्बन्धी सामग्रीको आपूर्तिको सुनिश्चितता गर्ने ।
५. आवश्यक घरायसी सामग्रीको सुनिश्चितता गर्ने : एक सेट भाँडा ।
६. नागरिक समाज, सरकार तथा सान्दर्भिक समूहसँगको परामर्शमा शिविरको स्थापना गर्ने ।

शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन योजना

क्र.स	कार्य	समयवधी	अगुवाई (Lead agency)	सहयोगी (Co-Lead agency)	कैफियत
चरण १: पुर्व तयारी कार्य (Pre Disaster)					
१	विपद जोखिम भएका स्थानहरूको सुचना संकलन र नक्साङ्कन	विपद् पूर्व		जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, खानेपानी सिंचाई तथा	

२	अस्थायी शौचालय तथा स्नान गृह निर्माण गर्ने योजना बनाउने	विपद् पूर्व	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	उर्जा विकास कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारिक कम्पनी, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, पशु सेवा विज्ञ कार्यालय, भौतिक पुर्वाधार विकास कार्यालय, घरेलु उद्योग कार्यालय, वित्तीय संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थिङ सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:
३	विपद्को प्रकृति अनुरूप प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने	विपद् पूर्व		
४	शिविर निर्माण र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक सामग्रीहरुको जोहो गर्ने ।	विपद् पूर्व		
५	शिविर निर्माणका लागि सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान	विपद् पूर्व		
६	शिविरमा आवश्यकता अनुसार गैर खाद्य तथा खाद्य सामग्रीहरु प्रबन्ध योजना बनाउने	विपद् पूर्व		
७	उपलब्ध सामग्रीहरुको न्यायोचित वितरण प्रणाली निर्धारण गर्ने	विपद् पूर्व		
८	विपद् पश्चात शिविरमा महिला तथा बाल बालिकाहरुमा हुन सक्ने हिंसा तथा दुर्व्यवहार रोक्ने संयन्त्र बनाउने	विपद् पूर्व		
९	भविष्यमा हुन सक्ने विपद् सामना गर्न र शिविर व्यवस्थापनको पूर्वयोजनाका लागि समन्वय तथा सहकार्य र स्रोत नक्सांकन गर्ने	विपद् पूर्व		
चरण २: विपद्को अबस्थामा प्रतिकार्य योजना (During Disaster)				
१	विपद्बाट क्षतिग्रस्त स्थानहरुको विवरण संकलन	यथासिद्ध	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारिक कम्पनी, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, पशु सेवा विज्ञ कार्यालय, भौतिक पुर्वाधार विकास कार्यालय, घरेलु उद्योग कार्यालय, वित्तीय संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरु, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, बर्थिङ सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरु:
२	विपदले घरबार विहिन परिवार तथा व्यक्तिहरुको विस्तृत विवरण तयार गर्ने	यथासिद्ध		
३	सुरक्षित स्थानमा शिविर निर्माण र व्यवस्थापन गर्ने	यथासिद्ध		
४	शिविरमा आवश्यकता अनुसार गैर खाद्य तथा खाद्य सामग्रीहरु व्यवस्था गर्ने	यथासिद्ध		
५	सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाईको सुनिश्चित गर्ने	यथासिद्ध		
६	अस्थायी शौचालय तथा स्नान गृह निर्माण गर्ने	यथासिद्ध		
७	उपलब्ध सामग्रीहरुको न्यायोचित वितरण प्रणाली निर्धारण गर्ने	यथासिद्ध		
८	विपद् पश्चात शिविरमा रहेका महिला तथा बालबालिकाहरुमा हुन सक्ने हिंसा तथा दुर्व्यवहार रोक्ने संयन्त्रलाई प्रभावकारी सञ्चालन गर्ने	यथासिद्ध		
९	शिविरमा महिला तथा बालबालिकाहरुको विशेष आवश्यकताहरुको उचित सम्बोधन गर्ने	यथासिद्ध		
१०	शिविरमा नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने र आवश्यक परे स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने	यथासिद्ध		
११	पुनर्निर्माणका लागि समन्वय तथा सहकार्य गर्ने	यथासिद्ध		
चरण ३ : विपद् पश्चात प्रतिकार्य योजना (Post Disaster)				
१	सुरक्षित आवासको सुनिश्चित गर्ने	यथासिद्ध	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला समन्वय कार्यालय, स्थानीय तह निकाय, खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, सामाजिक विकास कार्यालय, नेपाल खाद्य व्यवस्थापन तथा व्यापारिक कम्पनी, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई कार्यालय, पशु सेवा विज्ञ कार्यालय, भौतिक पुर्वाधार विकास कार्यालय,
२	क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाहरुको पुनर्निर्माण (Build Back Better) योजना निर्माण	आवश्यकता अनुसार		
३	समुदाय स्तरीय विपद् जोखिम, क्षमता तथा स्रोत नक्सांकन तयार गर्ने	निरन्तर		
४	विपद् सम्बन्धि आधारभूत (शिविर व्यवस्थापन) तालिम तथा कृतिम घटना अभ्यास	निरन्तर		

५	कमजोर र जोखिमयुक्त भौतिक संरचनाहरूको प्राविधिक अध्ययन तथा अनुसन्धान गरि मर्मत तथा निर्माण	आवश्यकता अनुसार	घरेलु उद्योग कार्यालय, वित्तीय संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी मुगु शाखा, नागरिक समाज, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरका खानेपानी तथा सरसफाई समितिहरू, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानीय स्वास्थ्य चौकी, वर्थिड सेन्टर, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू:
६	सुरक्षित स्थानको पहिचान र पूर्व सूचना प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयन	निरन्तर	
७	मानव संसाधन परिचालन व्यवस्थापन	आवश्यकता अनुसार	
८	स्थानीय तहद्वारा निर्माण गरिएको विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धित निति नियमहरूको कार्यान्वयन गर्ने	निरन्तर	
९	विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना अनुरूप कार्य सम्पादन गर्ने	निरन्तर	
१०	विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिल सम्बन्धि स्रोत व्यवस्थापन तथा आवश्यक समन्वय र सहकार्य	आवश्यकता अनुसार	

जिल्ला विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९ मुगु

६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

६.१ प्रतिकार्यमा सहभागि हुने साभेदारहरुको क्षमता विश्लेषण

जिल्ला : मुगु

मिति: २०७९

अद्यावधिकका लागि जिम्मेवार व्यक्ति र समय:

क्र.स.	साभेदारको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	खाद्य सामग्री छ भने चिन्ह लगाउने	गैर खाद्य सामग्री छ भने चिन्ह लगाउने	औषधी/स्वास्थ्य र सरसफाई सामग्री छ भने चिन्ह लगाउने	उपलब्ध आकस्मिक कोष (रु.)	प्रबन्ध व्यवस्था सवारी साधन, औजार, गोदाम आदि)	जनशक्ति	कैफियत
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	रोम बहादुर महत				■	■		०८७-४६०२००
२	जिल्ला समन्वय समिति	भीम राज सेजुवाल			■			■	०८७ ४६००२३
३	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय	उमेश गौतम			■		■	५ जना	०८७- ४६००३१
४	पूर्वाधार विकास कार्यालय								
५	खानेपानी सिचाई, उर्जा विकास कार्यालय								
६	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	सुर्य बहादुर खत्री						■	०८७-४६०१००
७	राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	प्रभाकर पन्थ						■	
८	मुगु उद्योग वाणिज्य संघ	कमल बुढा	■	■		■	■	■	०८७ ४६००२४
९	भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	भिमचन्द्र बुढा						■	०८७ ४६००७६
१०	डिभिजन वन कार्यालय							■	०८७ ४६००४८
११	जिल्ला आयुर्वेदिक कार्यालय	नन्द प्रसाद न्यौपाने			■			■	९८४८३१९३४१
१२	कृषि ज्ञान केन्द्र	सुखिराम नेपाली					■	■	०८७ ४६००८६
१३	UMN Mugu Cluster	मिनेश गुरुङ्ग	■	■	■	■	■	■	०८७ -६९०३६१
१४	KIRDARC Nepal	टेक बहादुर शाही						■	०८७ ४६००५३
१५	RCDC	जर्मन नेपाली	■	■	■	■	■	■	०८७ ४६००९०

१६	सहास नेपाल	जीत बल राई	■	■	■		■	■	०८७ ४६०११६
१७	PACE-Nepal	नारद रेग्मी						■	९८४८१२१५७०
१८	HRENDNC	विष्णु बहादुर रावत			■	■	■	■	९८५८३२२३३०
१९	HIRYSDEC	मिन बहादुर रावल	■	■	■	■	■	■	९८५८३२२१२३
२०	INF		■	■	■	■	■	■	०८७ ४६००३८
२१	सप्रोस नेपाल	नरेन्द्र रावल					■	■	०८७ ४६०१६५
२२	RRDC							■	०८७ ४६०१३२
२३	करानी सामुदायिक विकास केन्द्र	गुरु स्याङग्याप लामा	■	■	■	■	■	■	०८७ ४६००१०
२४	मालिका सामुदायिक विकास केन्द्र	सुरेश बहादुर शाही						■	९७४८९०१५१५
२५	DARRDO Nepal	सक्क बुढा						■	९७४८९१३०६६
२६	GNI, Mugu	ख्यामराज लामिछाने				■		■	०८७ ४६०११७
२७	फेज नेपाल	राज कुमार घिमिरे				■		■	९८४९८७७२२२

प्रमाणित गर्नेको नाम र सही:

कार्यालय:.....

छाप:.....

मिति:.....

जिल्ला विपद पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९, मुगु

६.२ विपद् तथा उद्धारमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरूको मौजाद भण्डारण

क्र.स.	भण्डारण कक्ष रहेको निकाय	स्थान	भण्डारण क्षमता	हाल भएको सामग्री विवरण/अवस्था	कैफियत
१	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा तथा उपशाखाहरु सहित	गमगढी	२०० घरपरिवारलाई	Non food Item २० घरपरिवारलाई पुग्ने	गैह खाद्यसामग्री
२	नेपाल खाद्य संस्थान	गमगढी, पुलु, सोरुकोट र श्रीकोट	गमगढी, (३००० क्वीन्टल) पुलु (५०० क्वीन्टल), सोरुकोट (५०० क्वीन्टल) र श्रीकोट (५०० क्वीन्टल)	१४०० क्वीन्टल मौज्जात	खाद्यान्न मौज्जात
४	साल्ट ट्रेडिड	गमगढी, सोरु र खत्याड	खत्याड (१५०० क्वीटल) (२५० क्वीटल) सोरु (२५० क्वीटल)	१५०० क्वीटल	नुन मौज्जात

६.३ स्थानिय तहमा भएको सामग्री

मुगु जिल्लाका स्थानिय तहहरूमा खोज तथा उद्धार कार्यमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

क्र.स	सामग्रीको विवरण	स्थानिय तह				अवस्था
		छाँयानाथ रारा नगरपालिका	सोरु	खत्याड	मुगुम कार्मारोड	
१	हाइड्रोलिक ज्याक ५ टन क्षमता	१	१	०		राम्रो
२	पञ्जा	२० जोर	७ जोर	५		
३	सुरक्षा हेलमेट	१०० पिस	७	५		
४	सावेल	६ पिस	७	५		
५	स्ट्रेचर	३ पिस	५२	४		
६	गल	३ पिस	४	१०		
७	माईक	६ पिस	१	१		
८	हेडलाईट	२ पिस	५	५		
९	त्रिपाल	३ पिस	५	५		
१०	म्याट्रेस	-	५	५		
११	कम्बल	३ पिस	७	१०		
१२	टर्चलाईट	-	२	५		
१३	सीटी	२० पिस	१४	५		
१४	सेप्टी ज्याकेट	-	१०	३		
१५	फायर रेक	६ पिस	३	२		
१६	पावर चैन	-	१	०		
१७	प्राथमिक उपचार बक्स	६ पिस	३	५		
१८	लाईफ ज्याकेट	१० पिस	१५	८		
१९	अग्नि सुरक्षा सुट	२ पिस	४	३		
२०	पुलि	-	२	२		

२१	बुट	८० पिस	१०	६		
२२	फायरम्यान बन्चरो	-	३	५		
२३	फायर स्टेवर	-	५	२		
२४	पानी बोतल	६ पिस	१०	४		
२५	बाँदर भगाउने बन्दुक	२ पिस	३	२		
२६	रेनकोट	-	१०	५		
२७	स्टील कटर	-	५	०		
२८	डोरी	६ थान	४०० मि			
२९	आरा	४ पिस	५			
३०	घैंटी	१० पिस	५			
३१	भाडा सेट			५		
३२	भ्याड	२ पिस	२ पिस	२		

६.४ DEOC मुगु शाखा, सुरक्षा निकाय र नेपाल रेडक्रस सोसाईटी मुगुसँग भएको सामग्रीहरुको विवरण

सुरक्षा निकाय तथा नेपाल रेडक्रस सोसाईटी मुगु शाखासँग खोज तथा उद्धार कार्यमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

क्र.स	सामानको नाम	उपलब्ध संख्या				ने.रे.सो. मुगु
		DECO	नेपाली सेना	नेपाल प्रहरी	सशस्त्र प्रहरी बल	
१.	जम्प सुट					
२.	क्याराबिन		५			
३.	फिगर एट					
४.	पुल्ली					
५.	आगो निभाउने यन्त्र (फायर एक्सटिङ्गुइसर)	२ वटा	७	६	२/६ थान	
६.	लाईफ ज्याकेट	१९ थान	२६	१५	-	
७.	आगो निभाउने (फल्यापर)	५ थान			-	
८.	च्यापिड रोप ११ मिमि				-	
९.	पञ्जा	२२ जोर	१२	३	-	५० सेट (मेडिकल)
१०.	म्याटेस	५ थान	-	-	-	
११.	फेस मास्क		-	-	-	५०० थान
१२.	सिटी	१४ वटा	-	-	-	
१३.	हेडलाईट	४ वटा	-	-	-	
१४.	स्टेचर		-	१३	७ थान	५ थान
१५.	पिग		२		२५ थान	
१६.	सावेल	१५ वटा	२	१५	४० थान	२ थान
१७.	रेनकोट	८ वटा	-	-	-	
१८.	ट्राफिक भेष्ट	१०५ वटा	-	-	-	
१९.	बाल्टिन	४ वटा	-	-	-	
२०.	पाल	५ थान	-	-	-	
२१.	ह्याम्बर	१ वटा	-	-	-	

२२.	स्टील व्याक	३ वटा	-	-	-	
२३.	तार काटने मेसिन	२ वटा	-	-	-	
२४.	एप्रोन					१५ सेट
२५.	ढलान काटने मेसिन	१४ वटा	-	-	-	
२६.	काठ काटने मेसिन		-	१	-	
२७.	दुरबिन		-	५	-	
२८.	टर्चलाईट	१ वटा	-		-	
२९.	कोदालो	२	-		-	
३०.	फायर स्वेटर		-		१० थान	
३१.	फायर रोक	३ वटा	-		२० थान	
३२.	कम्बल	३ वटा	-		-	
३३.	उदार गर्ने डोरी	८० मि	-	२ बण्डल	६० मीटर	५० मि.
३४.	हेलमेट		१२	१५	२५० थान	३० थान
३५.	हाते आरा	५	-		-	
३६.	हाते माईक	२	-		-	
३७.	टिनको वाकस	१	-		-	
३८.	स्टील कटर	३ वटा	-		-	
३९.	गैटी	१५ वटा	-		-	
४०.	ट्यूब		-	१		
४१.	छिनो				२० थान	
४२.	प्राथमिक उपचार वाकस	४ वटा	-		-	२ थान
४३.	गल	१२ वटा	-		५ थान	
४४.	बन्चरो		-			२ थान
४५.	फरुवा	७ वटा	-	५	७ थान	
४६.	हसियाँ		-	२	-	
४७.	आल्मुनियम बाल्टी		-	२	-	
४८.	घन	१४ वटा	-	२०	७ थान	२ थान
४९.	स्टील भन्याड	१ वटा	-	-	-	
५०.	दाविलो		८	-	-	
५१.	बोट पम्प		२	-	-	
५२.	बोट मेन्टिनेन्स किड		१	-	-	
५३.	वाटर प्रूफ लाइफ जकेट		२६	-	-	
५४.	रेटी रिफ्लेक्सन भेष्ट		७	-	-	
५५.	पालाष्टिक हेलमेट	१६२ थान	१७	-	-	
५६.	रवर टिउ		५	-	-	
५७.	माउन्टेन रोप		३	-	-	
५८.	पानी बुट	८५ जोर	१७	-	-	
५९.	Rescue Knife and Shovel				२/२ थान	
६०.	रिफ्लेक्टर ज्याकेट				३८ थान	
६१.	फुल हार्नेस/हाफ हार्नेस				२५२० थान	
६२.	सेफिट रोप (मोटो)				२२ रोल	
६३.	प्लाष्टिक रोप (मसिनो)				७ रोल	
६४.	आल्मुनियम गाग्रि	४ थान			१० थान	
६५.	सेफिट भेष्ट				१०० थान	
६६.	सेफिट चश्मा	२४० थान			६२० थान	
६७.	सेफिट नि गार्ड				५० थान	

६८	सेफ्टि ग्लोव्स				१०० जोर	
६९	प्लाष्टिक वाल्टनररेन कोट				४/४ थान	
७०	मेघा फोनरवायर कटर				१/१ थान	
७१	Fire Fighting Suit				१० थान	
७२	Fire Safety Gloves				१० थान	
७३	Fire Safety Helmet				८ थान	
७४	Simple Cap Mask				८ थान	
७५	Jet Shooter Bag				२ थान	
७६	Rappelling Mitten, Seat Harness				२२२ थान	
७७	Auto lock & Figure 8 Carbineer				५/२ थान	
७८	Life Jacket)PFD (& Stretcher				४२७ थान	
७९	Flat Shings & Glacier Optics				१/४ थान	
८०	Fire Rake & Fire Blanket				२/२ थान	
८१	Dynamo Flash Light & Telescope Ladder				१/१ थान	
८२	Rescue Torch Light				२ थान	
८३	Rescue Rope (Static/ Dynamic)				२०० मि.	
८४	Fire Fighting Suit (Gloves, Helmet and Boots)				२ थान	
८५	Rope Clamp & Throw Bag				१/२ थान	
८६	Air Mattress & Crampon				३/३ थान	
८७	Prussic Rope Looped Sling				२ थान	
८८	Mountaineering Hammer				१ थान	
८९	Screw Lock Carabineer				३ थान	
९०	Figure 8 Descender				२ थान	
९१	Self Breaking & Rope				२/२ थान	
९२	Ascender Jammer				१ थान	
९३	Portable Oxygen				१ थान	
९४	Snow Picket				३ थान	
९५	Pulley Single				१ थान	
९६	Mountain Tent & Ice Axe				१/१ थान	२ थान
९७	Helmet Mountain Rescue				४ थान	

६.५ विपद प्रतिकार्य तथा उद्धारमा सम्भावित परिचालित हुन सक्ने जनशक्तिको विवरण

क्र.स	संस्था	विपद् प्रतिकार्य तालिम प्राप्त जनशक्ति (DM Team)	स्टयाण्डबाइ रहने जनशक्ति
१	नेपाली सेना	३० जना	१० जना
२	नेपाल प्रहरी	१० जना	जिल्ला प्र.नि.को कमाण्डमा दैनिक रुपमा २५ जनाको टोली, प्रत्येक स्थानिय तहमा जु. प्र. अ. को कमाण्डमा ५ जनाको प्रहरी टोली ।
३	सशस्त्र प्रहरी बल	६ जना	३५ जना
४	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय मुगु	११ जना	७ जना
५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१०	

६.६ जिल्लामा रहेका रवरबोट/मोटरबोट विवरण

क्र.स	रवर बोट/मोटर बोट रहेका स्थान	निकायको नाम	संख्या	क्षमता
१	रारा ताल	१ वटा सेना, ३ वटा मध्यवती, १ मोटर बोट ५ रवर बोट राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०	१५ जना प्रति बोट

६.७ प्रकोपको प्रकृति अनुसार जोखिम न्यूनीकरण कार्ययोजना २०७९

प्रकोपको प्रकार	न्यूनीकरणको क्रियाकलाप (के गर्ने)	स्थान (कहाँ गर्ने)	समयावधि (कहिले गर्ने)	जिम्मेवार तह (कसले गर्ने)
खडेरी	बीउँ बैँकको स्थापना गर्ने	सबै पालिकाहरुमा	निरन्तर	कृषि विकास कार्यालय, गा.पा., न.पा. गै.स.स. तथा अन्य सरोकारवालाहरु
	सिंचाइको व्यवस्था गर्ने	खडेरीग्रस्त गा.पा. तथा न.पाका वडाहरुमा	निरन्तर	खानेपानी, सिंचाइ तथा उर्जा विकास कार्यालय, गै.स.स.
	कृषि सम्बन्धि तालिम तथा प्रविधि प्रदान गर्ने	खडेरीग्रस्त सबै पालिकाहरुमा	निरन्तर	कृषि ज्ञान केन्द्र, गा.पा., न.पा. गै.स.स. तथा अन्य सरोकारवालाहरु
	क्षतिपुर्तिको व्यवस्था गर्ने	सबै पालिकाहरुमा	खडेरीको समयमा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जि.स.स. र स्थानीय तहहरु
बाढी तथा पहिरो	वृक्षारोपण गर्ने ।	पिनाको भ्यूरी, लेतेखोला, निगाले, नाथपुको गुल्मकुलो क्षेत्र, सेरीको गाँडे खोला, कार्कीवाडाको हुमखोला, ह्याङ्गलु, रिंगा, डुमाना, पैखु, सुकाठीक, आम, जाम, सेरी माग्री, पुलु छाइल, सिप, भिई, जिमा, लिब्रु, खनाया, धैन, नाथपु भट्टाडी, मेलवाडा,	विरुवाको अनुकुल मौसममा	डिभिजन बन कार्यालय, स्थानीय तहहरु, बन उपभोक्ता समिति, बन उपभोक्ता महासंघ र गै.स.स.हरु
	बाढी तथा पहिरो सम्बन्धमा जोखिम क्षेत्रका स्कुलहरुमा हप्तामा एक पटक चेतना अभिवृद्धि कक्षा संचालन गर्ने	बाढी तथा पहिरोबाट उच्च जोखिममा रहेका स्कुलहरु	निरन्तर	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई स्थानीय तहहरु गै.स.स.हरु
	नदी कटान हुन सक्ने क्षेत्रमा तटबन्धन निर्माण गर्ने । ग्याविन वाल लगाउने । चेक ड्यामको निर्माण ।	प्रभावित, सम्भावित सबै क्षेत्रहरुमा	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला प्रशासन कार्यालय स्थानीय तहहरु गै.स.स. सिंचाई तथा जल स्रोत विकास सब डिभिजन कार्यालय
	खोलानाला तथा बाटोको बाधक वस्तुहरु पन्छाउने तथा मर्मत गर्ने ।	प्रभावित सबै क्षेत्रहरुमा ।	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय तहहरु सडक डिभिजन कार्यालय

	वृक्षारोपणको लागि आवश्यक बोट विरुवा उपलब्ध गराउने ।	प्रभावित सबै क्षेत्रहरु	विरुवाको अनुकुलन	डिभिजन वन कार्यालय स्थानीय तहहरु कृषि विज्ञ केन्द्र भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र
	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी प्रचार प्रसार गर्ने ।	वाढी पहिरोको जोखिम क्षेत्रमा ।	निरन्तर	खानेपानी तथा सरसफाई सम्पर्क इकाई स्थानीय तह गै.स.स.तथा संचार माध्यम
	विभिन्न किसिमका जडिवृटीहरुको खेति गर्न प्राविधिक सहयोग सहित समुदायलाई प्रोत्साहन गर्ने ।	संभावित क्षेत्र तथा समुदायको योगदानमा ।	अनुकुल मौसममा	डिभिजन वन कार्यालय
	पूर्व सुचना प्रणालीको स्थापना गर्ने । कृतिम घटना अभ्यास गर्ने र गराउने ।	वाढी पहिरोको जोखिम क्षेत्रमा कर्णालीको किनारमा बस्ने बस्तीहरुमा	जिल्ला तथा स्थानीय तहहरुमा	जिल्ला प्रशासन, स्थानीय तहहरु
	जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	४५ वटा वडाहरुमा	निरन्तर	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तहहरु, संचार माध्यमहरु, गै.स.स.हरु
आगलागि	आगलागि हुन नदिन तथा आगलागिको बेलामा अपनाउनु पर्ने सावधानी सम्बन्धी जनचेतना जगाउने ।	आगलागिका जोखिम क्षेत्रहरुमा ।	फागुन देखि असार सम्म	डिभिजन वन कार्यालय स्थानीय तहहरु गै.स.स.हरु
	कृतिम घटना अभ्यास गर्ने र गराउने ।	सबै स्थानीय तहहरुमा	कार्तिक र फागुण	रेडक्रस र जिल्ला प्रहरी कार्यालय, स्थानीय तह, गै.स.स.
	वन डहेलो नियन्त्रण र रोकथाम बारे स्कुलहरुमा सचेतना कक्षा संचालन गर्ने ।	आगलागिबाट जोखिम गा.पा. र न.पा.का स्कुलहरुमा	नियमित रुपमा	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, डिभिजन वन कार्यालय र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	वन संरक्षण समितिको सक्रियता बढाउने	४ वटै स्थानीय तहहरुका वडाहरुमा	निरन्तर	डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवाला तहहरु फेकोफन तथा गै.स.स.
	अग्नि रेखाको निर्माण	आगलागिबाट जोखिम गा.पा. न.पा. मा	माघ, फागुनमा	डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवाला तहहरु
	आगलागि नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने	आगलागिबाट जोखिम वडाहरुमा	माघ, फागुनमा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाली सेना, प्रहरी गै.स.स. हरु
हामारी	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी जोखिम क्षेत्रका	महामारी बाट जोखिममा रहेका	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,

	स्कूलहरु तथा समुदायमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने ।	स्कूलहरु तथा समुदायहरु		स्थानीय तहहरु स्वास्थ्य सेवा कार्यालय गै.स.स.हरु
	खानेपानीका मुहानमा सरसफाई गर्ने र नियमित कोलिफम जाँच गर्ने	खानेपानीका मुहानहरुमा	निरन्तर	स्थानीय तहहरु र खानेपानी उपभोक्ता समितिहरु, स्वास्थ्य कार्यालय
	खानेपानी शुद्धिकरणका विविध विधिहरुको बारेमा अभिमुखिकरण सहित आवश्यकता तथा स्रोतको उपलब्धता अनुसार शुद्धिकरणका सामग्री वितरण गर्ने ।	महामारीको जोखिममा रहेका समुदायहरुमा ।	जेष्ठ देखि भाद्र	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय स्थानीय तहहरु र खानेपानी उपभोक्ता समितिहरु गै.स.स.हरु
	मौसम अनुसारको महामारीको लागि औषधिको वफरस्टकको व्यवस्था गर्ने	स्थानीय तहहरु	चैत्र, कार्तिक	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय स्थानीय तहहरु
	स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरुमा प्राविधिकहरुको उपलब्धता, सेवा र स्रोतको बारेमा नियमित अनुगमन गरी प्रभावकारी सेवा उपलब्ध गराउने	सम्बन्धित स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा	नियमित रुपमा	स्वास्थ्य कार्यालय स्थानीय तहहरु
	मा.वि स्तरीय विद्यालयहरुमा जु.रे.स स्थापना गर्ने	हरेक मा.वि स्तरीय विद्यालयहरुमा	स्थापना तथा अध्यावधिक गर्ने	ने. रे. सो.
भूकम्प	उच्च भू-कम्पीय जोखिममा रहेका क्षेत्रहरुको पहिचान गर्ने, भूकम्पसँग सम्बन्धित जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने, विल्डिङ कोड लागू गर्ने । कृतिम घटना अभ्यास गर्ने र गराउने ।	जिल्ला भरी	नियमित रुपमा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरु गै.स.स.
सबै खाले विपदको प्रतिकार्यका लागि विपद पछिको प्रतिकार्यको चरणमा गरिने क्रियाकलापहरु				
१.	उद्धार कार्यमा सहयोग तथा सर्वेक्षण गर्नको लागि आवश्यक जनशक्ति खटाउने ।	प्रभावित क्षेत्रमा	आवश्यकता अनुसार	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
२.	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक बोलाउने र आवश्यकता अनुसार समुह बैठकको लागि समुह नेतृत्वकर्तालाई निर्देशन दिने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा	आवश्यकता अनुसार	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
३.	विभिन्न समूहहरुको क्रियाकलापहरुको	सम्बन्धित समूह नेतृत्वकर्ताबाट	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

	जानकारी लिने र सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई सम्प्रेषण गर्ने ।			
४.	सर्वेक्षणबाट प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रकोप प्रभावितहरुलाई तत्काल राहत सहयोग सामग्रीहरु उपलब्ध गराउने ।	प्रभावित स्थानमा तथा उद्धार गरिएको स्थानमा	आवश्यकता अनुसार	सम्बन्धित समूह नेतृत्वकर्ता
५.	राहत सहयोगको व्यवस्था गर्दा न्यूनतम मापदण्डको आधारमा उपलब्ध गराउन अगुवाइ गर्ने ।	सम्बन्धित तहहरुसँग समन्वय गरेर ।	समन्वय बैठकमा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
६.	खोज तथा उद्धारको लागि आवश्यक जनशक्तिको लागि तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	जिल्लामा	बैशाख देखि जेष्ठ सम्ममा	सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी प्रमुख जिल्ला अधिकारी
७.	खोज तथा उद्धारको लागि आवश्यक औजारहरुको व्यवस्था गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	बैशाख देखि जेष्ठ सम्ममा	सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी प्रमुख जिल्ला अधिकारी
८.	विपद् पूर्वतयारी योजनाको अद्यावधिक गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	बैशाख देखि जेष्ठ सम्ममा	सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी प्रमुख जिल्ला अधिकारी
९.	मौसम अनुसारको प्रकोप सम्बन्धमा छलफल तथा अवस्था विश्लेषणको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले बैठक गर्ने ।	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बैठक	बैशाख, साउन, फागुण	सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी प्रमुख जिल्ला अधिकारी
१०.	प्रकोपको सूचना संप्रेषणको लागि बनाइएको संचार संयत्रको अनुगमन गरी तयारी अवस्थामा राख्ने ।	सम्बन्धित स्थानिय तहमा	बैशाख, साउन, फागुण	सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी
११.	कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई विपदको बेलामा संरक्षण सम्बन्धि अभिमूखिकरण संचालन गर्ने ।	जिल्ला तथा स्थानीय तहहरु	मंसिर देखि पुस सम्म	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
१२.	महिला, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता तथा बालबालिकाहरुलाई विपदको बेलामा संरक्षण सम्बन्धि अभिमूखिकरण संचालन गर्ने	कार्यक्रम संचालित स्थानीय तहहरुमा	नियमित अनुगमनको क्रममा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा गै.स.स.हरु
१३.	विपद प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पर्ने औषधिहरुको भण्डारण गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकिहरुमा तथा स्थानीय तहहरु	नियमित रुपमा	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकिहरुमा तथा स्थानीयतहहरु गै.स.स.
१४.	विपद प्रभावित समुदायहरुलाई मौसम	प्रभावित क्षेत्रमा	नियमित रुपमा	कृषि ज्ञान केन्द्र, भेटनरी अस्पताल तथा पशु

	अनुसारको बीउ विजन र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।			सेवा विज्ञ केन्द्र, डिभिजन वन कार्यालय, गै.स.स.हरु स्थानीय तहहरु
१५.	विपद प्रभावितहरुको लागि तत्कालै उपलब्ध गराउनु पर्ने आवश्यक खाद्य सामग्रीहरुको सुनिश्चित गरी तत्काल उपलब्ध गराउने ।	प्रभावित क्षेत्रमा	विपदको समयमा	कृषि ज्ञान केन्द्र, भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, डिभिजन वन कार्यालय, गै.स.स.हरु स्थानीय तहहरु खाद्य संस्थान
१६.	विपद प्रभावितहरुको लागि तत्कालै उपलब्ध गराउनु पर्ने आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीहरुको भण्डारण गरेर राख्ने ।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा, मुगु	कार्तिक देखि माघ सम्ममा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा, मुगु खाद्य संस्थान, स्थानीय तहहरु
१७.	विपदको बेलामा प्राथमिक सेवा प्रदान गर्नको लागि तालिम प्राप्त स्वयम् सेवकहरुको सूचि अद्यावधिक गर्ने ।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा कार्यालय, र उपशाखा	माघ देखि चैत्र सम्ममा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा, मुगु
१८.	विपद् जोखिम न्यूनीकरणको स्थानीय तहहरुले कार्यविधि व्यवस्थापन गरी बजेट विनियोजन गर्ने	जिल्ला तथा स्थानीय तहहरु	नियमित रुपमा	जिल्ला तथा स्थानीय तहहरु
१९.	प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्रको स्थापना गर्ने	जिल्ला तथा स्थानीय तहहरु	निरन्तर	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरु
२०	स्थानीय नियकायहरु DRR/CCA सम्बन्धि सुचना केन्द्रको स्थापना गर्ने	सबै स्थानीय नियकायहरुमा	आ.व. ०७९।०८० मा	स्थानीय तह, गै.स.स.हरु
२१	जिल्ला आपतकालिन संचालन केन्द्र (DEOC) स्थापना गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	संचालित	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
२२	प्रत्येक स्थानीयहरुमा स्थानीय आपतकालिन संचालन केन्द्र स्थापना गर्ने	सबै स्थानीय निकायहरु	आ.व. ०७९।०८० मा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
२३	कोभिड १९ सँग सम्बन्धी खर्चका विवरणहरु सबै स्थानीय निकाय, गै.स.स.हरुले सार्वजनिकिकरण गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	निरन्तर	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सम्बन्धीत कार्यालय प्रमुख
२४	जिल्ला प्रशासन कार्यालयले जिल्लाको वार्षिक तथा अर्धवार्षिक प्रगति विवरण समेटी बुलेटिन प्रकाशित गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	आ.व. ०७९।०८० मा	प्रमुख जिल्ला अधिकारी

६.८ कोरोना विशेष प्रतिकार्य योजना

कोरोना भाईरस (COVID-19) को विशेष परिस्थितिमा स्वास्थ्य तथा पोषण: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, सुरक्षा निकायहरु, स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानीय तहहरु					
सि.नं.	न्यूनीकरणको क्रियाकलाप (के गर्ने)	जिम्मेबारी समिति	जिम्मेबारी निकाय (कसले गर्ने)	समयसिमा (कहिले गर्ने)	कैफियत
१	सिमा क्षेत्रमा स्वास्थ्यकर्मी सहितको चेक प्वाइन्ट स्थापना र संचालन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय, संघ संस्था, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय	तत्काल	
२	सहयोग तथा स्वास्थ्य कक्षको स्थापना र संचालन (Help Desk Establishment)	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय, संघ संस्था	तत्काल	
३	Rapid Response Team (RRT)	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, मुगु	जिल्ला अस्पताल, स्वास्थ्य चौकि	निरन्तर	
४	जनचेतनामूलक सदेश प्रचार प्रसारण गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय तह, रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी निकाय, स्थानीय एफ.एम. संचारकर्मीहरु	तत्काल	
५	अफवाह तथा भ्रामक समाचार सम्प्रेषण गर्ने उपर निगरानी र नियन्त्रण गर्ने	जिल्ला प्रशास कार्यालय जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, नेपाल प्रहरी	नेपाल पत्रकार, महासंघ र जिल्ला प्रहरी कार्यालय	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
६	कोरोना सम्बन्धी आवश्यक, अभिमुखिकरण, तालिम PPE को प्रयोग, मास्क ग्लोब्स, स्थानीय टाईजर, हातधुने, रोकथामको उपायहरु विद्यालय र समुदायहरुमा गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय तह, स्वास्थ्य कार्यालय, रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैरसरकारी संघ संस्थाहरु, विद्यालय र क्याम्पसहरु	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
७	सबै स्थानीय तहहरुमा आवश्यक Quarantine र प्रारम्भिक आइसोलेसन निर्माण गर्ने	स्थानीय तहहरु	स्थानीयतह, रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी निकाय, संघ संस्थाहरु	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
८	जिल्ला, पालिका, वडा स्तरिय कोभिड १९ संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रण समितिहरु निर्माण र परिचालन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय तहहरु	स्थानीय तह, स्वास्थ्य कार्यालय, सुरक्षा रेडक्रस, सरोकारवाला निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरु	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
९	समुदायमा परिक्षणमा सहयोग, शंकास्पद संक्रमितहरुको सम्पर्क खोजी र सर्भिलेन्समा सहयोग (Contract tracing)	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्वास्थ्य केन्द्र/चौकिहरु	स्थानीय तह, स्वास्थ्य कार्यालय, सुरक्षा निकायहरु र रेडक्रस,	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	

१०	संक्रमितहरूलाई ओसारपोसार गर्न आवश्यकता अनुसार एम्बुलेन्स सेवाको तयारी गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, स्थानिय तहहरू	स्थानीय तह, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, सुरक्षा निकायहरू र रेडक्स, एम्बुलेन्स संचालकहरू	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
११	यदि संक्रमित मृत्यु भएमा शव व्यवस्थापनमा आवश्यक तयारी गर्ने	नेपाली सेना र सुरक्षा निकायहरू,	स्थानीय तह, सुरक्षा निकायहरू, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
१२	विमानस्थल लगायत आवश्यक स्थानमा स्वास्थ्यकर्मी सहितको स्वास्थ्य चेक प्वाइन्टको स्थापना गर्ने	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय स्थानीय तहहरू	स्थानीय तह, नागरीक उड्ययन प्राधिकरण	तत्काल	
१३	बजार अनुगमनलाई तिब्र बनाउने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	अन्य सम्बन्धित निकायहरू	तत्काल	
१४	निरन्तर समन्वय तथा अनुगमन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय तह, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, सुरक्षा निकायहरू, रेडक्स र अन्य संघ संस्थाहरू	तत्काल र संक्रमण अवस्था भर	
१५	10 Bed ICU	प्रदेश सरकार	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र स्थानीय तहहरू	तत्काल	
१६	Smart/Semi lockdown रणनीति तयार गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सुरक्षा निकाय तथा सरोकारवाला निकायहरू	आवश्यक परिस्थितिमा	
१७	सभा, सम्मेलन, विवाह तथा अनावश्यक भिडभाड नगर्न अनुरोध गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,	स्थानीय तहहरू, जिल्ला प्रहरी कार्यालय र सुरक्षा निकायहरू	तत्काल	
१८	जिल्ला भरी रहेको विपन्न परिवारहरूलाई खाद्यान्न, राहत विरतण गर्ने	स्थानिय तहहरू	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्स, अन्य गैह्र सरकारी संघसस्थाहरू	प्राथमिकताको आधारमा	
१९	आइसोलेसन वेडको स्थापना र अन्य वेडको विस्तार गर्ने	प्रदेश सरकार	स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र स्थानीयतहहरू	प्राथमिकताको आधारमा	
२०	प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा कम्तिमा एक एक थान एम्बुलेन्स खरिद गर्ने र कोरना संक्रमितहरूलाई सुरक्षित र गुणस्तरताका लागि कम्तिमा एक एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्ने ।	स्थानीय तह	रेडक्स र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष	तत्काल	

६.९ आपतकालिन सूचना प्रणाली, मुगु

आपतकालिन सूचना प्रणाली २०७९ मुगु

खण्ड २. सर्वेक्षण फाराम

विपद् प्रभावित जिल्लाको नाम: मुगु

अनुसूची १. जनसंख्याको विवरण:

प्रभावित गा.पा./न.पा.: -

क्र.सं.	गा.पा./न.पा.को नाम	मृत्यु	घाइते	हराएको	प्रभावित समुदाय/क्षेत्रको नाम (वार्ड नं., गाउँ/टोल)	अनुमानित जनसंख्या			कैफियत
						पुरुष	महिला	जम्मा	

अनुसूची २. समुदाय तथा व्यक्तिगत सम्पत्तिको क्षतिको विवरण:

क्र.सं.	क्षतिको विवरण	संख्या	जम्मा अनुमानित क्षति (मुल्यमा)	सुचना संकलनको लागि गरिएको प्रक्रिया	कैफियत
१	पूर्ण रूपमा क्षति भएको घर				
२	आंशिक रूपमा क्षति भएको घर				
३	विद्यालय भवन				
४	पुल तथा सडक				
५	हेल्थपोष्ट/स्वास्थ्य चौकी				
६	पुस्तकालय				
७	गा.वि.स. भवन				
८	गाउँघर क्लिनिक				
९	बाल विकास केन्द्र				
१०	स्वास्थ्य तथा खानेपानी क्षेत्र				
११	मठ मन्दिर, मस्जिद, चर्च, पाटी पौवा				
१२	औषधि/उपकरण				
१३	सामुदायिक स्रोत केन्द्र (सुरक्षित बासस्थान) (Evacuation/Protection Centre)				
१४	क) बाली (विघा/रोपनि)				
	ख) अन्य (विघा/रोपनि)				
१५	खेति योग्य जमिन (विघा/रोपनि)				
१६	खानेपानीको स्रोत				
१७	जीविकोपार्जनका क्षेत्रहरुको क्षति				

क	घर पालुवा पशु				
ख	साना पसल				
ग	माछा पोखरी				

अनुसूची ३. उद्धार भएकाहरूलाई राहत कार्य र आगामी दिनको आवश्यकता:

क्र.सं.	सहयोग गरिएको राहतको प्रकार	एकाई	जम्मा अनुमानित आवश्यकता (परिमाण)	सहयोग पुऱ्याएको परिवार (ने.रे.सो.बाट मात्र)	अन्य संस्थाबाट भएको सहयोग	थप सहयोगका लागि आवश्यक परिमाण	सम्भावित सहयोग निकाय	कैफियत
१	सुख्खा तयारी खाना	के.जी.						
२	नियमित खाना (चामल, दाल, तेल, नुन)							
३	गैर खाद्य सामग्री	के.जी.						
४	थप त्रिपाल	वटा						
५	प्राथमिक उपचार सेवा	वटा						
६	पानी शुद्धिकरण औषधी	वटा						
७	सुरक्षित स्थानमा सार्ने तथा ओसार्ने कार्य	पटक /जना						
८	शिविर व्यवस्थापन	वटा						
९	सरसफाई सम्बन्धित जनचेतना अभिवृद्धि	वटा						
१०	घुम्ति स्वास्थ्य शिविर	पटक						
११	एम्बुलेन्स सेवा	जना						
१२	ट्रेसिसेवा	जना						
१३	विशेष आवश्यकता प्रकार	जना						
१४	मनोविमर्श सेवा	जना						

अनुसूची ४. जिल्ला तथा समुदाय स्तरमा रहेका सहयोगी निकायहरू:

ती निकायहरूको कार्य क्षेत्र र गर्न सक्ने कार्यको विवरण (सम्भव भए उनीहरूबाट वा जिल्ला प्रकोप उद्धार समितिको समन्वय बैठकबाट लिने):

क्र.सं.	क्षति/सहयोग क्षेत्र	सहयोग निकायको नाम र योजना	सहयोगी निकायको नाम र योजना	सहयोगी निकायको नाम र योजना	सहयोगी निकायको नाम र योजना	अरु सहयोगी निकायहरूको नाम र योजना	कैफियत
१	पुर्ण रुपमा क्षति भएका घर						
२	आंशिक रुपमा क्षति भएका घर						
३	विद्यालय भवन/बाल विकास केन्द्र/ सुरक्षित						

	बासस्थान/गा.पा. भवन						
४	पुल तथा सडक						
५	हेल्थपोष्ट/स्वास्थ्य चौकी						
६	गाउँघर क्लिनिक						
७	सामुदायिक स्रोत केन्द्र						
८	अन्नबाली						
९	जीविकोपार्जनका क्षेत्रहरु						
क	घरपालुवा पशु						
ख	साना पसल						
ग	माछा पोखरी						
घ	अन्य						
	१						
	२						

अनुसूची ५. सम्भाव्य स्वास्थ्य खतराहरु:

(रोगको संक्रमणको सम्भावना जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, विश्व स्वास्थ्य संगठन, युनिसेफ अन्य निकायसंग सल्लाह लिई गर्ने)

क्र.सं.	रोग	गा.पा.	समुदाय/स्थान वा वडा	अनुमानित प्रभावित जनसंख्या	कैफियत
१	कोरोना भाईरस				
२	भाडा पखाला				
३	हैजा				
४	मलेरिया (औलो)				
५	इन्सेफ्लाइटिस				
६	सर्पको टोकाई				
७	आँखा पाक्ने रोग				
८	लुतो, ज्वरो				

अनुसूची ६. पहुँच (प्रभावितहरुसम्म राहत लिएर कसरी पुग्न सकिन्छ, देखिएको सुरक्षाको अवस्था, राहत व्यवस्थापनमा जनमानसको प्रतिक्रिया)

अनुसूची ७. तत्काल आवश्यकता र पुनर्लाभ (Recovery) कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सिफारिस

अनुसूची ८. आइपरेका समस्या तथा आइ पर्न सक्ने बाधा अबरोधहरु

अनुसुची १. सारांश

टोली प्रमुख:

हस्ताक्षर:

टोली सदस्य:

हस्ताक्षर:

खण्ड ३. प्रकोप व्यवस्थापनका लागि घरघुरी सर्वेक्षण फाराम

विपदको किसिम

जिल्ला: मुगु

गा.पा/न.पा.:

वार्ड नं.:

गाउ/टोल:

१) घरमुलीको नाम

गाउमा बोलाउने नाम

अनुसुची १. पारिवारिक विवरण:

०-५ वर्ष सम्मका बालबालिका			६-१६ वर्ष सम्मका बालबालिका			१७-६० वर्ष सम्मका			६१ वर्ष भन्दा माथि		
केटा	केटी	जम्मा	केटा	केटी	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा

अनुसुची २. विशेष सुरक्षा तथा सहयोग आवश्यक पर्ने व्यक्ति तथा समुहहरु

गर्भवती महिला	अपांगता भएका व्यक्तिहरु		दुध खुवाउने आमाको संख्या	हराएका		घाइते		विरामी		एकल महिला	जम्मा
	म.	पु.		म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.		

अनुसुची ३. मानवीय क्षति

मृतक			मृत्यु भएको कारण
म.	पु.	जम्मा	

अनुसुची ४. विद्यालय जाने बालबालिकाको जम्मा संख्या:

बालबालिकाहरुको कक्षागत संख्या:

विद्यालयको नाम	कक्षा	छात्रा	छात्र	कैफियत
जम्मा				

अनुसुची ५. घरको अवस्था (√) चिन्ह प्रयोग गर्नुहोस्

- () बस्न नहुने गरी भत्केको () केही मर्मत गरी बस्न योग्य () भित्ता मात्र भत्केको
 () छाना मात्र भत्केका
 () भाडावर्तन नष्ट भएको () लुगाफाटा नष्ट भएको () धारा क्षतिग्रस्त
 () खाद्यान्न पुरै/आशिकं नष्ट () शौचालय क्षतिग्रस्त

अनुसुची ६. जग्गा जमिन

जम्मा बिघा रोपनी मध्ये बिघा रोपनी बगाएको
 बिघा रोपनी खेतीबाली मात्र काम नलाग्ने गरी पुरेको ।

अनुसुची ७. पशुपन्छि सर्भेक्षण फारम

गाई/गोरु	रांगा/भैसी	भेडा/वाखा	कुखुरा/हांस	माछा	अन्य

अनुसुची ८. पेशा (√) चिन्ह प्रयोग गर्नुहोस्

- () खेतीवारी () मजदुरी () पशुपालन () दुग्ध व्यवसाय
 () सिलाई कटाई () माछापालन () नोकरी () अन्य ।

सर्वेक्षणकर्ताले क्षतिको विवरणका आधारमा भर्ने

अनुसुची ९. आवश्यकताको पहिचान

- क) अस्थायी आवासको व्यवस्था
ग) खानेपानी धारा बनाउनु पर्ने
ङ) शौचालय बनाउनु पर्ने
छ) छोटो अवधिको लागी खाद्यन्न
भ) अन्य सेवा

- ख) स्थायी घर बनाउनु पर्ने
घ) शैक्षिक सहयोग दिनुपर्ने
च) मनोविमर्श सेवा
ज) लामो अवधिको लागी खाद्यन्न

सर्वेक्षणकर्ताको नाम:

घरमुलीको नाम:

प्रमाणित गर्नेको नाम:

पद:

पद:

पद:

संस्था:

संस्था:

संस्था:

दस्तखत:

दस्तखत:

दस्तखत:

मिति:

मिति:

मिति:

जिल्ला विपद पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९, मुगु

सन्दर्भ सामग्रीहरु :

१. नेपालको संविधान २०७२
२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
३. विपद् जोखिम राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना, २०१८-२०३०
४. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७३ (दोश्रो संशोधन)
५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६
६. जिल्ला विकास योजना, २०७२/७३
७. जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन २०७३/०७४
८. राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा, २०७० (प्रथम संशोधन २०७५)
९. जिल्ला वस्तुगत विवरण, २०७१
१०. विपद् जोखिम राष्ट्रिय नीति, २०७५
११. केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय जनगणनाको तथ्याङ्कगत प्रतिवेदन, २०६८
१२. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030
१३. विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५
१४. यु.एम.एन. द्वारा प्रकाशित पुस्तक विपद् जोखिम न्यूनीकरण हाम्रो जिम्मेवारी, २०६९

पूर्व सूचना प्रणालीको प्रयोग गरौं । सावधानी अपनाऔं । विपद्बाट हुने क्षति न्युनीकरण गरौं ।

बाढी पूर्वानुमान र पूर्वसूचनाको लागि जल तथा मौसम विज्ञान विभाग बाढी पूर्वानुमान महाशाखाको टोल फ्रि नम्बर ११५५ डायल गरौं ।

विपद्को घटनाका कारणले नेपालमा बर्षेनी ठूलो जनधनको क्षति हुने गर्दछ । यस वर्ष २०७८ सालको वर्षायाममा औसत भन्दा बढी वर्षा हुने अनुमान गरिएको छ । त्यस कारणले मौसम, बाढी र पहिरोसंग सम्बन्धित पूर्वसूचना प्रणालीको प्रयोग गरौं ।

कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशको मौसम सम्बन्धि जानकारीको लागि जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय कोहलपुरको नोटीस बोर्ड सेवा १६१८०८३५२३५१९ डायल गरौं ।

दैनिक आगामी ३ दिनको मौसम पूर्वानुमानको लागि www.mfd.gov.np र ३ दिनको बाढी पूर्वानुमानको लागि www.hydrology.gov.np सामाजिक संजाल ट्विटर र फेसबुक पेजमा **Nepal Flood Alert** लाई फलो गर्नुहोला ।

अतिवक्तनः यो सन्देश अमेरिकी अन्तराष्ट्रिय विकास नियोग (युएसएड) मार्फत अमेरिकी नागरिकहरूको सहयोगबाट उत्पादन सम्भव भएको हो । यसमा समावेश भएका सम्पूर्ण विषयवस्तुहरू प्रति (नसर्कोट नेपाल Mercy Corps Nepal), भकारी (BHAKARI) कार्यक्रम जवाफदेही हुनेछ र यसमा युएसएड र अमेरिकी सरकारको कुनै दृष्टीकोण रहेको मानिने छैन ।